

TYRESÖ 2035

ÖVERSIKTSPLAN
FÖR TYRESÖ KOMMUN

Granskningsutlåtande

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING & SLUTSATSER	3
SAMRÅDSPROCESS	4
TYCKT AV FÖRENINGAR M.FL.	13
TYCKT AV POLITISKA PARTIER	60
TYCKT AV KOMMUNALA ORGAN	70
TYCKT AV GRANNKOMMUNER	79
TYCKT AV REGIONALA ORGAN	80
TYCKT AV STATLIGA ORGAN	84
FÖRTECKNING ÖVER YTTRANDE	96

SAMMANFATTNING & SLUTSATSER

I detta granskningsutlåtande sammanfattas och kommenteras de synpunkter som lämnades in till kommunen under utställningen av granskningsförslaget till ny översiktsplan. Cirka 215 yttranden inkom under granskningsperioden. Granskningen pågick 1 juli – 31 oktober 2016.

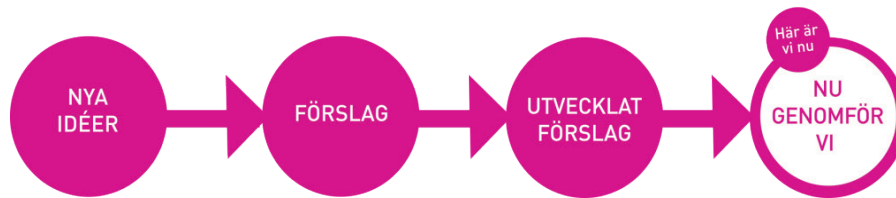
Synpunkterna visar på att det finns många engagerade Tyresöbor som vill vara med och påverka framtidens Tyresö kommun. Av de synpunkter som inkommit dras slutsatsen att granskningsförslaget har stöd för att justeras inför antagandehandlingen av förslag till en ny översiktsplan för Tyresö. Inga strukturella ändringar sker men synpunkterna som kom in pekar till behovet av förbättrat kartmaterial, mer användbara riktlinjer och principer, bättre koppling mellan kartor och text, och en nedkortad handling. Mer specifikt tar kommunen fram, som komplement till översiktsplanens Riktlinjer för bostadsförsörjning; en Vattenplan, en ny uppdelning av Östra Tyresös kommundelar och en ny riktning för båtverksamhet.

SAMRÅDSPROCESS

Granskningen pågick 1 juli – 31 oktober 2016. Inkomna synpunkter har bidragit till slutjusteringar av förslaget till ny översiktsplan för Tyresö kommun.

Den här processpilen visar hur vi arbetar för att ta fram en ny översiktsplan:

Ett av kommunens strategiska målområden är Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum. Det har dialogen om den nya översiktsplanen tagit fasta på och kommunen har på flera innovativa sätt nått ut till många flera kommuninvånare än vad som är vanligt i jämförbara processer i andra kommuner.

Arbetet med översiktsplanen inleddes 2013 med en tidig dialog, bland annat med en rosa byggbod som turnerade i alla kommundelar. Detta skede är inget lagkrav, så som samråd och utställning för granskning, utan genomfördes för att stärka Tyresöbornas möjlighet att påverka översiktsplanens inriktning. I den tidiga medborgardialogen deltog cirka 2 000 Tyresöbor. Vad de tyckte under dialogen finns sammanfattat i rapporten Tyckt om Tyresö 2035 - sammanfattning av tidig dialog som finns att läsa på hemsidan tyreso.se/2035.

Därefter togs ett samrådsförslag fram, den rosa tidningen, som skickades ut till alla hushåll i kommunen. Förslaget till ny översiktsplan bestod av två olika framtidsbilder och ett jämförelsealternativ. Under samrådet genomförde kommunen olika aktiviteter för att göra det enklare att förstå förslaget och lämna synpunkter på det.

Utifrån synpunkter som kom in under samrådet och den tidiga dialogen togs ett utvecklat förslag till ny översiktsplan fram. Det utvecklade förslaget förtydligade planeringsstrategierna och ambitionsnivån samt konkretiserade markanvändningen. En kortare version skickades ut till alla hushåll i kommunen. Förslaget ställdes ut för granskning under fyra månader där man hade möjlighet att läsa förslaget och lämna synpunkter via e-post eller ett webbformulär på hemsidan.

Under granskningsperioden genomförde kommunen olika aktiviteter för att förankra och utveckla förslaget. Det fanns möjligheter att träffa kommunen genom att besöka en av fyra ”balkong-häng”, öppna hus eller vår utställning på Tyresöfestivalen. Kommunen uppmärksammade att granskningen pågick genom sociala medier och i lokaltidningen, samt med rosa skyltar runt om i kommunen.

Webbformuläret fick 101 svar och 96 procent av dem som svarade var Tyresöbor. De flesta som valde att besvara formuläret var kvinnor, boendes i Tyresö Strand eller Trollbäcken, mellan 30-49 år.

**TACK ALLA SOM ENGAGERAT SIG
OCH TYCKT OM TYRESÖ UNDER
MEDBORGARDIALOGEN OM DEN NYA
ÖVERSIKTSPLANEN!**

TYCKT AV TYRESÖBOR

Tyresöbornas synpunkter, som inkommit under granskningen via webbformulär, mail och brev, har sammanfattats nedan.

Handlingar

Många framför att kartmaterialet är otydligt och svårt att orientera sig i, samt att dokumentet skulle kunna vara lättare att orientera sig i och mer lättläst. En del fel i handlingarna och kartorna har påpekats.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Det är väldigt roligt att så många Tyresöbor har engagerat sig och berömt dialogprocessen. Vi tackar för alla skarpa ögon som hjälpt oss att uppmärksamma fel i materialet. Kartmaterialet justeras för att det ska vara mer användbart, med fler ortnamn och gatunamn för att öka kartornas orienterbarhet. En karta över hela kommunen tas fram till antagandehandlingen och alla kartor kommer att finnas i högupplöst format online och i Tyresös kartsystem.

Bevara naturen

Naturen spelar en viktig roll för Tyresöborna. Merparten av yttrandena från Tyresöborna gällande natur och grönska handlar om att det gröna ska bevaras. En allmän åsikt är att Tyresö ska behålla sin naturnära och gröna

karaktär där invånarna alltid har tillgång och närhet till grönska, vatten, avskildhet och orörd natur. Detta, uppger de flesta, är Tyresös attraktionskraft och anledningen till att de flyttat till kommunen. Generellt så nämns natur och grönområden men Alby, Barnsjön, Wättingestråket, Drevviken och hela Brevikshalvön är uppskattade av många Tyresöbor.

Framförallt framför många att det är viktigt att ha bostadsnära grönområden och att dessa inte bebyggs när Tyresö växer. Många ser en konflikt i bebyggelseutvecklingen och bevarandet av naturen, och anser att exploateringen bör begränsas för att inte mista det attraktiva som naturen medför.

Många tycker det är positivt att översiktsplanen främjar grönstråk, tillgång till vatten, och att det föreslås bli flera naturreservat. Både naturreservaten och vattenkontakten benämns som saker som måste bevaras och arbetas vidare med. Flera Tyresöbor ser positivt på de nya naturreservaten och skulle gärna se att kommunen arbetar mer aktivt för att främja allmänhetens tillgänglighet till vattnet, genom till exempel ökad restriktivitet med upphävande av strandskydd samt fler strandpromenader och badplatser, framförallt i Tyresö Strand och längs Drevviken. Det framgår att många vill se skärgårdskaraktären i Tyresö utvecklas mer i översiktsplanen. En annan synpunkt är att entréerna till nationalparken behöver förbättras.

Några framförde att det, utanför kommunens gränser, är viktigt att binda samman gröna samband i regionen, till exempel Erstaviken.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

I översiktsplanen lyfts natur- och vattenvärden fram som värden att stärka i den fortsatta utvecklingen av kommunen.

Förslaget bygger vidare på den identitet som Tyresöborna varit med och tagit fram genom sitt deltagande i medborgardialogen. Identiteten ska bidra

till att det vi planerar sker på ett sätt så att såväl befintliga som nya Tyresöbor ska tycka om Tyresö. Där är de tre främsta värdena som ska känneteckna kommunen; hållbart, mänskligt, samt grönt och blått.

Detta syns i förslaget, bland annat i riktlinjerna, i de gröna och rekreativa stråk som identifierats, i planerna på att ta fram en strategi/program för parker och offentliga miljöer samt på de mål som redan idag är antagna för att ta fram två nya naturreservat. Att naturen och vattnet - de gröna och blå värdena i identiteten - är viktiga att värna om har framkommit genom hela medborgardialogen och finns med i antagandehandlingen. Där värnas både den regionala och lokala grönstrukturen.

Bebyggelseakten om cirka 300 bostäder per år, som lyfts fram i översiktsplanen, drivs av befolkningsmålet - ett av flera mål som redovisas i Kommunplanens Vision 2030. Kommunen är en del av en växande storstadsregion och har ett ansvar och som målsättning att bidra till bostadsmarknaden. Som med nästan all fysisk planering är det nödvändigt att den byggda miljön inte konkurrerar med grönytor och ekosystemens funktion. För att lösa denna målkonflikt är det viktigt att kommunen vidhåller våra högre ambitioner som nämns i översiktsplanen, följer styrdokument och kopplar in expertis där det bedöms nödvändigt.

Arbetet med att inrätta fler naturreservat, framtagandet av ett planprogram för Wättingestråket och genomförandet av utvecklingsplanen för Alby naturreservat pågår. Läs mer på kommunens hemsida.

Kommunen planerar att ta fram ett program för parker/offentliga miljöer som finns främst i de bebyggda områdena för att lyfta fram och utveckla de bostadsnära gröna miljöerna. Det uttrycks mer tydligt i antagandehandlingen.

Bebyggelseutveckling och förtätning

Bebyggelseakten är en viktig fråga för översiktsplanen och merparten av yttrandena från Tyresöborna har uttryckt åsikter om detta. Vissa tycker att det är bra att Tyresö växer, att det satsas på att upprusta delar av kommunen, samt att det ska finnas flera bostäder för alla. Samtidigt uttrycker många en motvilja till att det föreslås bli stadsbebyggelse och att det överhuvudtaget byggs mer i Tyresö.

Många har framfört att det är viktigt att bygga stad i samma takt som man bygger bostäder – det vill säga att kommunal service, infrastruktur och kollektivtrafik ska utvecklas i samma takt.

Flera yttranden tar också upp att det är viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud så att alla - unga, studenter, ensamstående föräldrar och äldre – kan få ett boende som funkar. Samtidigt uttrycker vissa en motvilja till att det byggs hyreshus och avvikande bostadsformer i villaområden.

Många anser att viss utbyggnad och mer stadslik bebyggelse är godtagbar så länge den koncentreras till Tyresö centrum eller de olika kommundelarnas centrum. Flera invånare uttrycker att det är positivt med en utveckling av Tyresö centrum i Bollmora kommunedel, och att det är en lämplig plats för förbättringar och tät bebyggelse. En allmän åsikt är att viss förtätning och utbyggnad är accepterad för att upprätthålla serviceunderlag och minska bostadsbristen, men att denna utveckling ska vara varsam och inte påverka naturområden negativt. Tyresö bör även behålla sin småstadskarakter i framtiden.

Många yttranden uttrycker att framtidens förtätning och bebyggelseutveckling i andra områden än Tyresö centrum bör vara av småskaligt karaktär,

men även att flerfamiljshus är en bättre bebyggelseutveckling då det är en mer effektiv användning av mark och bevarar grönområden.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Bebyggelseakten om cirka 300 bostäder per år, som lyfts fram i översiktsplanen, drivs av befolkningsmålet - ett av flera mål som redovisas i Kommunplanens Vision 2030. Kommunen är en del av en växande storstadsregion och har ett ansvar och som målsättning att bidra till bostadsmarknaden. Kommunen planerar och möjliggör för fler bostäder att byggas - men det är främst andra aktörer som bygger, och hur många bostäder som byggs beror bland annat på konjunkturen.

Ny bebyggelse är främst föreslagen i de olika kommundelarnas centrum samt längs kollektivtrafiknära stråk. Det gör att förutsättningarna för service förbättras då fler människor rör sig i dessa områden. Det finns en hierarki av de olika centrumen - från kommuncentrum till mindre platsbildning - vilket är anpassat efter områdets karaktär. Utvecklingsstrategin för Tyresö har kompletterats till antagandehandlingen med en plankarta och tydligare riktlinjer för utveckling.

Stadsbyggnadsprinciperna kompletteras för att vara tydligare, mer användbara och för att klargöra att vi måste bygga stad i samma takt som vi bygger bostäder.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare. Läs mer om genomförande av översiktsplanen på sidan 94-99 i antagandehandlingen.

Pågående projekt

I yttranden och framförallt webbformuläret framkommer åsikter om pågående stadsbyggnadsprojekt som Apelvägen, Södergården, Fornuddsparken och Granitvägen.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Översiktsplanen är en långsiktig vision för kommunens mark- och vattenanvändning och ger en framtidsplan för hur kommunen vill att Tyresö ser ut 2035. Läs mer på kommunens hemsida för pågående detaljplaneringsprojekt och hur man kan samråda i denna processen:

www.tyreso.se/Boende_miljo/Planer-och-ny-bebyggelse/Pagaende-planer/

VA- och gatuutbyggnad

Utbyggnad av kommunala vatten och avlopp på Östra Tyresö, och i mindre utsträckning gator, är en positiv utveckling för att minska utsläppen till vattendrag och hålla takten med omvandlingen av området till permanentbostättning. En del uttrycker att utbyggnadstakten måste ökas.

Ett flertal Tyresöbor uttrycker att de anser det orimligt att kostnaden för stora delar av VA-utbyggnaden på Östra Tyresö ska falla på fastighetsägarna då detta uppges medföra att flera måste flytta då de inte har råd med denna kostnad.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

I takt med att antalet permanentboendes ökar förändras förväntningarna på de olika delarna av Östra Tyresö vad gäller trafiksäkerhet, VA-funktion m.m.

Det frestar även på de naturgivna förutsättningarna i form av hur väl enskilda lösningar kan hantera mängden avlopp och hur mycket vatten det finns.

De olika aspekterna av utbyggnaden och kostnaderna för densamma regleras i flera lagar, exempelvis Lagen om allmänna vattentjänster, Miljöbalken och Plan- och bygglagen.

Utbyggnadsetapper, byggrätter, tidsplan och typ av utbyggnad för yttre Brevik kommer att ses över i en strategi för Östra Tyresö. Arbetet med strategin börjar under 2017.

Principerna för hur man tar ut VA-anslutningsavgifter eller gatukostnad är reglerat i Vattentjänstlagen respektive Plan- och bygglagen. Tyresö, liksom många andra kranskommuner till storstäder, tar ut anslutningsavgifter för att kunna bygga ut VA och vägar i omvandlingsområden i vår kommun. Läs mer om vatten och avlopp samt gator på hemsidan.

Kulturmiljöer

Det framgår av yttrandena att Alby och Uddby Gård med omgivning är mycket uppskattade och att det är viktigt för Tyresöborna att dessa värnas om. Tyresöborna tycker också att det småskaliga lantbruket som bedrivs i kommunen är värdefullt och bidrar till ett vackrare landskap, mer mångfald samt utgör ett trevligt besöksmål. Likaså benämns Tyresö slott och området däromkring, Vissvass by och Kumla Herrgård som viktiga att bevara och ta hänsyn till.

Vissa yttranden nämnde fel i kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns arkitekter i 2015. Till exempel att Dyviksudd inte är ett sportstugeområde utan ett fritidshusområde och att inventeringen borde spegla detta, samt att Kumla Herrgård saknas i inventeringen.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

I översiktsplanen lyfts kulturvärden fram som värden att stärka i den fortsatta utvecklingen av kommunen. Kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns Arkitekter är uppdaterad. Kommunen anlidade Nyréns som områdesspecifik och objektiv expertis inom bebyggda kulturmiljöer för att säkra kommunens kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Byggnaden på Kumla Herrgård har genomgått kraftig renovering och finns därför inte med i inventeringen, men det betyder såklart inte att Kumla Herrgård inte är en viktig del av kommunens historia.

Riktlinjer för kulturmiljöer i Tyresö kommun ska tas fram för att säkerställa en rättssäker och enhetlig bedömning fortsatt i mer detaljerad planering och lovgivning.

Fritid och kultur

En annan tydlig synpunkt från Tyresöborna är att ett större kulturhus, med samlingslokaler och flexibilitet för att möjliggöra för många olika kulturaktiviteter, bör byggas.

Många efterfrågar fler fritidsanläggningar i allmänhet. Här rör det sig om allt ifrån generella idrottsanläggningar, fler badplatser, fler lekplatser, en större simhall, fler utomhusgym, bättre skidmöjligheter och vinteraktiviteter, samt fler serviceanläggningar för båtar. Något som önskas av vissa är fler möjligheter till gemensam odling och kolonilotter. Det önskas även ett bättre utbud av populärkultur i kommunen, till exempel biografer och restauranger.

Det är även tydligt att båtlivet är viktigt för många. Det framgår att många vill att kommunen ska satsa på båtlivet och tillåta fler båtplatser, samt bygga

allmänna båtramper. Samtidigt är det flera som önskar att kommunen ska vara restriktiv till fler privata bryggor, för allmänhetens möjlighet att nyttja vattnet.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

En anläggningsförsörjningsplan togs fram 2016 för att se över utvecklingsbehovet av fritidsanläggningar i kommunen. Översiktsplanen speglar och hänvisar till anläggningsförsörjningsplanen.

Kommunen tar med synpunkter om båtlivet och kompletterar översiktsplanen för att kommunens vision ska bli mer tydlig i planeringsstrategin ”Aktiv i Tyresö”. Gemensamma båtramper och båtplatser tas fram som en del i denna strategi.

Service och utbildning

Angående vård är de vanligaste synpunkterna från Tyresöborna att fler vårdcentraler och äldreboende behövs i kommunen, samt behovet av en större satsning på vården inom kommunen. Även barn och ungas behov måste tas hänsyn till i den framtida planeringen av Tyresö.

Många framförda att det är bra med höga mål för skolor och utbildning i Tyresö, samt att standarden måste höjas. Ett flertal tyckte att det är bra att kommunen satsar på fler mindre skolor och förskolor i närområdet istället för större skolor. Dock poängterar flera att skolorna behöver ha möjlighet till idrott och att kommunen även behöver satsa på bibliotek och vuxenutbildning.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

I översiktsplanen föreslås fortsatt utveckling av centrala Tyresö som kommuncentrum samt de olika kommundelarnas närcentrum. I kompletteringen av stadsbyggnadsprinciperna i antagandehandlingen är det tydligt att service måste utvecklas i samma takt som det byggs bostäder. Läs mer om det på kommunens hemsida.

Kommunen möjliggör i ett pågående detaljplanearbete en ny vårdcentral vid Tyresö Strand. Se kommunens hemsida.

När det gäller försörjning av förskolor och skolor tar översiktsplanen ett övergripande grepp om stadsbyggnadsförutsättningar för bra skol- och förskolemiljö. Översiktsplanen hänvisar även till Tyresö kommuns Riktlinjer för lokalförsörjning samt lokalförsörjningsplanen för detaljerad planering och placering av förskolor och skolor.

Resor och transporter

De vanligast förekommande synpunkterna berör Tyresövägen och att den anses överbelastad. Relaterat till detta poängteras att vägen behöver breddas, att det anses mindre bra med ett ökat bostadsbyggande, framförallt i Tyresö Strand och Inre Brevik, innan trafikproblematiken är löst och fler filer byggts. Det inkom även yttranden om trafiksituationen på Gudöbroleden och Myggdalsvägen.

Flera Tyresöbor tar upp problem med trafikbuller. Framförallt är det från Tyresövägen, men även längs Gudöbroleden och genom Trollbäcken beskrivs bullerproblem. Längs dessa vägar vill Tyresöborna se bullerförebyggande åtgärder.

Trafiksäkerhet är en viktig punkt med åtgärder för ökad säkerhet, ett utvecklat cykelnätverk, förbättrade övergångsställen och ett tryggare trafiksystem för alla brukare.

Busstrafiken är bra för det mesta men kan behöva ökad turtäthet, samt egna körfält längs övertrafikerade delar för bättre framkomlighet och försörjning till Östra Tyresö. Ett flertal yttranden efterfrågade mer infartsparkeringar i allmänhet, för att minska biltrafik i Tyresö.

Etableringen av spårtrafik i Tyresö har varit en omdiskuterad fråga under hela dialogprocessen. De flesta yttrande ställer sig negativt till tunnelbana på grund av oro för negativa sociala konsekvenser, samt att

de anser att buss är bättre lämpat sett till befolkningsunderlag och bebyggelsens utspridning. Det finns dock fortfarande många som är positivt inställda till en etablering av tunnelbana på längre sikt.

En allmän ståndpunkt verkar vara att det ses som positivt att kommunen vill förbättra möjligheterna för miljövänligt resande, genom exempelvis bättre gång- och cykelvägar. Här lyfts bland annat behovet av ett utvecklat och förbättrat cykelnätverk. Även bättre och fler välutbyggda spår, slingor och stråk för gång och cykel, gärna vid vatten och med god belysning, efterfrågas för rekreativa aktiviteter.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Framkomligheten på Tyresövägen, trafiksäkerhet och buller är frågor som kommunen arbetar med både löpande och i olika pågående projekt. Det är viktiga frågor att lösa både nu och i takt med att kommunen växer. Tyresövägen ska vidgas och antagandehandlingen kompletteras med denna åtgärd.

Antagandehandlingen får uppdaterade riktlinjer för hur buller ska hanteras när bostäder planeras och bygglov prövas. Läs mer om pågående arbete på kommunens hemsida.

Kollektivtrafiken ansvarar Stockholms läns landsting för och kommunen samarbetar med dem både på kort och lång sikt för att kollektivtrafiken ska fungera så bra som möjligt. Kommunen har ett etablerat samarbete med landstinget och bygger om och anpassar kommunala vägar för att öka framkomligheten för busstrafiken.

Antagandehandlingen, liksom granskningsförslaget, planerar inte konkret för spårtrafik i Tyresö men ger stöd för om behovet ska utredas vidare i framtiden.

Förbättrade vägar och stråk för gående och cyklister finns med i översiktsplanen. Bland annat föreslås ett rekreativt stråk från Hanviksviken till Alby längs med

Drevviken och Gudö å. Dessutom finns det förslag på att ta fram en trafikstrategi där det ingår att uppdatera och förbättra den nuvarande cykelplanen där identifierade saknade länkar åtgärdas löpande.

Näringsliv och industri

Några Tyresöbor lyfter fram att de uppskattar att det mesta som behövs i vardagen går att hitta i Tyresö och att centrum är bra i storlek och utbud, men att vissa förbättringar skulle kunna göras. Det framgår av de inkomna yttrandena att det generellt finns ett stöd för en utveckling, utbyggnad och upprustning av Tyresö centrum. Lokaler i bottenvåningar som en stadsbyggnadsprincip var positivt, om efterfrågan finns. Många framförde att det var bra att koncentrera handel och restauranger till centrum.

Det framgår i en del yttranden att industriområdena behöver utökas och vissa uttryckte oro för att det i framtiden ska bli en minskning av industriområdena. Det framgår i många yttranden att Tyresö behöver fler kontor och att man borde satsa på fler arbetsplatser i kommunen för att minska pendling. I ett fåtal yttranden lyftes behovet av ett hotell och en konferensanläggning fram.

Ett flertal yttranden framförde att det var bra med en näringslivschef på kommunen men att det finns ett behov av mer stöd för små och nystartade företag genom en utveckling av företagsnätverk, mentorverksamhet och events.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

I antagandehandlingen till ny översiktsplan föreslås fortsatt utveckling av centrala Tyresö som kommuncentrum samt kommundelarnas respektive närcentrum. Utveckling av Norra Tyresö Centrum pågår. Läs mer om det på kommunens hemsida.

Till antagandehandlingen ses planeringsstrategin ”Företagande som positiv kraft” över och uppdateras. Den kompletteras även med en åtgärd om att ta fram en handelsstrategi för behov av exempelvis framtida lokaler, där synpunkterna kan ses över mer i detalj.

Trollbäcken

Flera Tyresöbor framför att inga höga hus borde byggas i Trollbäcken, då detta skulle kunna förstöra områdets karaktär. Ett flertal framförde även att viss förtätning är lämpligt, till exempel längst Vendelsövägen, men att sådan förtätning önskas vara småskalig.

Många framförde att trafiksituationen längst Gudöbroleden måste lösas innan fler bostäder kan byggas. Ett flertal skulle gärna se att kommunen arbetar mer aktivt för att främja allmänhetens tillgänglighet till vattnet genom fler strandpromenader längst Drevviken.

Bollmora

Ett fåtal synpunkter kom in som specifikt rörde Bollmora. Det framgår dock att det generellt är accepterat och även önskvärt att förtäta i kommundelen. Det kom fram att en koppling mellan Krusboda och Fårdala var positivt men att småskalig förtätning önskas i dessa områdena. Området kring Fårdala tennisbana är viktig för rekreation. Ett flertal synpunkter var negativt inställda till att det ska byggas en bro över Nyforsviken.

Tyresö Strand

Av de synpunkter som kommunen mottagit rörande Tyresö Strand uttrycker många att det är viktigt att bevara hög kvalitet och kommundelens lummiga villakaraktär, men det inkom även vissa önskemål om mer blandade bostadsområden. Många yttranden gäller att det inte borde bli någon förtätning alls i området, andra att det ska förtätas varsamt.

Många framförde att trafiksituationen längst Tyresövägen måste lösas innan fler bostäder kan byggas. Redan idag finns det köer och framkomlighet för kollektivtrafiken är väsentligt påverkad.

Mötesplatser vid det nya strandbadet och Strandtorget är uppskattade och skulle stödjas. I övrigt berörda några synpunkter förbättring av vattenkvalitet i Öringesjön.

Östra Tyresö

Tyresöbornas synpunkter kopplade till Östra Tyresös utveckling visar på stor variation av åsikter. Flera invånare lyfter fram att bebyggelsekaraktären och naturen i Östra Tyresö ska bevaras som det är idag och att de stora tomterna ska värnas om. Vissa tycker tvärtom,, att det borde byggas mer, dock med varsamhet, framförallt genom att tillåta styckning av fastigheter. Dessutom efterfrågas att kommunen tillåter större byggrätter för att förbättra kvaliteten av bostäder på halvön. VA-utbyggnaden är viktigt för utvecklingen men behöver komma snabbare.

Å ena sidan inkom synpunkter om att kommunen ska förtydliga vilka allmänna badplatser som finns på Brevik, å andra sidan ansåg andra att man inte ska rusta upp badplatserna, för att på detta sätt locka till sig ökad biltrafik.

Ett mindre närcentrum för Brevik, i Trinntorp, ses som positivt av vissa.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

När det gäller markanvändningen i de olika kommundelarna fick kommunen in en många varierade åsikter. Översiktsplanens roll är att göra avvägningar mellan olika intressen. Det framkom tydligt de flesta kommundelarnas karaktär uppskattas, och att framtida utveckling bör ta hänsyn till detta.

Kommunen har tagit hänsyn till de flesta synpunkterna, vilket har lett till att delar av stadsbyggnadsprinciperna samt den föreslagna markanvändningen för de olika kommundelarna skrivs om och kompletteras i antagandehandlingen.

TYCKT AV FÖRENINGAR M.FL.

Föreningslivet i kommunen bjöds in att lämna synpunkter under granskningen. Följande föreningar, organisationer och företag framförde synpunkter.

FÅRDALA EGNAHEMSFÖRENING

Fårdala Egnahemsförening har studerat dokumentet ”Förslag till ny Översiktsplan Tyresö Kommun” och vill efter samråd och diskussioner framföra några synpunkter till Tyresö Kommun. Vi förstår att kommunens ambitioner är att växa och att tillgången till byggbar mark är begränsad. Tyresö är ju (och vill vara) känd som en naturnära kommun. Det skall vi fortsätta att värna om. Det som också bör beaktas är inte bara själva boendet utan också hur ökad population i nya och/eller utvidgade bostadsområden påverkar trafik och parkeringssituationen (inklusive infartsparkeringar) i områdena i sin helhet. Med ett expansivt byggande i Fårdala/Krusbodaområdet kommer den redan hårt belastade Myggdalsvägen att belastas ytterligare. Dessutom går all trafik därifrån genom korsningen i Centrum som redan idag är hårt ansträngd.

1. **Området från Myggdalsvägen längs Bondevägens västra sida.** På kartan visat som ”Tät Bebyggelse” bestående av flerfamiljshus och radhus. För att inte störa karaktären av naturnära område bör byggnadshöjden begränsas till max tre våningar.

2. **Området öster om Myggdalsvägen mellan Hjortronvägen och Flåhackebacken.** Även detta område visas som ”Tät Bebyggelse”. Med tanke på områdets begränsningar och besvärliga topografi tror vi att den indikerade bebyggelsen skulle ha en mycket negativ inverkan på karaktären i både Fårdala- och Flåhackebackeområdet. Dessutom skulle delar av området få komplicerade anslutningsvägar till Myggdalsvägen.
3. **Området väster om Myggdalsvägen mellan Tranbärsvägen och Renlavsgången.** Visas som ”Tät Bebyggelse”. Med tanke på områdets topografi och omkringliggande bebyggelse bör byggnadshöjden begränsas till 3 - 4 våningar. Speciell hänsyn måste tas till vägsituationen för att få olycksfria anslutningar till Myggdalsvägen.
4. **Området mellan Tranbärsvägen och Slåttervägen i Fårdala.** Om bebyggelse etableras i detta område bör den begränsas till småhus, radhus eller parhus för att passa in i området i nära anslutning till naturreservatet. Områdets utbyggnad kommer att medföra ökad trafik på Tranbärsvägen och Slåttervägen som bör beaktas. Området används idag till olika aktiviteter som tennis, BMX cykling, rastning och träning av hundar, promenader och gemensamma fritidsaktiviteter för Fårdalaborna.

Vi förstår att detta är en översiktsplan som indikerar möjliga områden för fortsatt utbyggnad av Tyresö Kommun. Denna plan kommer att följas av mer detaljplanering innan planerna sätts i verket.

Vi från Fårdala Egnahemsförening deltar gärna med synpunkter i samband med detaljplaneringen av våra närområden.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare. Eventuell bebyggelses skala och form utreds under detaljplaneprocessen. Under kapitel 4 ”Genomförande” framhålls vikten av samarbete med bland annat föreningar.

FÅRDALA SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Yttrande över förslag till ny översiktsplan Tyresö kommun

Fårdala samfällighetsförening konstaterar att översiktsplanen föreslår utbyggnad av bostäder och service i direkt anslutning till vår förenings markområde. I huvudsak är vi positiva till denna utveckling men vill försäkra oss om att följande sker i den kommande detaljplaneringen:

- Att den ökade trafiken på Myggdalsvägen kompenseras med bullerplank eller annan lämplig bullerdämpande åtgärd så att vår förening inte drabbas av ökade bullernivåer
- Att eventuella nya skolor, bostäder och äldreboenden i anslutning till föreningen som innebär högre byggnader och utökad trafik planeras på ett sätt som inte ökar olägenheterna för de närboende, t.ex. att det lämnas en viss buffertzonen med grönområde och att nya vägar inte dras i direkt anslutning till föreningen.
- Att representanter från vår förening får delta aktivt i detaljplaneringen för att hitta gemensamma bra lösningar. Vår förening har lång-

siktiga utvecklingsplaner gällande miljö och energi som eventuellt skulle kunna samordnas med kommunens utvecklingsplaner.

- Det framgår inte tydligt om planerna innebär att en del av vår mark måste tas i anspråk. Vi förutsätter att förhandlingar om en sådan utveckling sker i god tid.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare.

Antagandehandlingen har uppdaterade riktlinjer för hur buller ska hanteras när bostäder planeras och bygglov prövas. Eventuell bebyggelseform och placering utreds under detaljplaneprocessen. Under kapitel 4 ”Genomförande” framhålls vikten av samarbete med bland andra föreningar.

FÖRPACKNINGS- OCH TIDNINGSSAMLINGEN

Förpacknings- och Tidningsinsamlingen ser det som mycket positivt att det i översiktplanförslaget (sidan 50) nämns att kommunen planerar för återvinningsstationer för förpackningar så att de är lättåtkomliga.

Genom att tidigt i planeringsprocessen planera för publik källsortering är det enklare att få till funktionella och bra insamlingsplatser.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Vi uppskattar era synpunkter om detta.

GAMLA TYRESÖ CENTRUMS ANDELSÄGARFÖRENING

1. Angående förvaltningens svar på Gamla Tyresö Centrums Andelsägarförenings skrivelse, som återges på sidan 35-36 i dokumentet "Samrådsredogörelse" - "Bebyggelse på Orrnäset har tidigare fått negativt planbesked och nuvarande inriktning är densamma.": Föreningen vill framföra att detta är ett cirkel-resonemang, och att det saknas reella argument som stöd för invändningen. Den ansökan om detaljplan som föreningen lämnade in för några år sedan, med namnet "Tyresö och Talludden - Livet i första rummet", fick mycket riktigt avslag, då med argumentet att det inte ingår i nuvarande Översiktsplan att bebygga berget.

Nu pågår arbete med en ny Översiktsplan. Ett argument som hänvisar till att föregående Översiktsplan inte tillåter det ena eller det andra leder naturligtvis till att kommunens ståndpunkt i det generella fallet blir att ingen ny ändring i någon del i kommunen kan göras avseende Översiktsplan eftersom den nu gällande inte tillåter det. Detta faller givetvis på sin egen orimlighet.

Sammanfattningsvis: Föreningen önskar argument för varför bebyggelse inte kan tillåtas på berget, och/eller att ett mer positivt svar från förvaltningen lämnas i Översiktsplanen.

2. I dokumentet "Förslag till ny Översiktsplan" sid 74, rubrik 2, fjärde punkten: Det anges att "... Själva berget omfattas till stor del av strandskydd ...". Detta är inte korrekt. Berget är ca 13 ha mark och endast en liten del omfattas av strandskydd. Därutöver kan man tolka kommunens kommentar som att ansökan om detaljplan från föreningen skulle innebära en begränsning av allmänhetens tillgänglighet till vattnet, medan förslaget innebär det motsatta: I förslaget finns både strandpark, strandpromenad och ett utsiktstorg. Viss naturmark bevaras, och det anordnas både båt- och bilpool för att spara på miljön. Detta skulle göra området miljöanpassat och mer tillgängligt och attraktivt även för allmänheten.

Sammanfattningsvis: Föreningen önskar att det felaktiga påståendet stryks i Översiktsplanen.

3. I dokumentet "Förslag till ny Översiktsplan" sid 74, rubrik 2, fjärde punkten: Det anges att "... den branta bergskanten mot Tyresövägen gör en tillfart olämplig ...": I den ansökan om detaljplan som föreningen lämnade för några år sedan finns expertutredning av hur tillfartsväg kan ordnas i enlighet med Trafikverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) regler för Vägars och Gators utformning (VGU).

Sammanfattningsvis: Formuleringen "olämplig" i sammanhanget är inte professionell och saknar grund. Det verkar snarare vara en känslomässig formulering som inte bör finnas i en Översiktsplan.

Sammanfattningsvis: Föreningen önskar att det felaktiga påståendet stryks i Översiktsplanen.

4. I dokumentet "Förslag till ny Översiktsplan" sid 78, avseende Inre Brevik, och Solberga, Raksta, Bergholm, andra/högra spalten första punkten: "Skapa ett större utbud av attraktiva bostäder med varierande boendeformer ..." samt i dokumentet "Förslag till ny Översiktsplan" sid 82, avseende Inre Brevik, och Solberga, Raksta, Bergholm, andra avsnittet "Ekosystemen och klimatet", första punkten "Antal boende på Brevikshalvön kommer att öka vilket kommer att leda till fler bilresor och ökade utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet och luftkvaliteten negativt.":

Dessa båda punkter motsvaras väl av den tidigare inlämnade detaljplaneansökan för Orrnäset, där det övergripande målet är att skapa plats som grundar sig på resiliens för både den fysiska miljön och för de som bor där. Det väl genomarbetade förslaget har blandad bebyggelse, både vad gäller hotell, närings- och privatfastigheter, med plats för förskola och kolonilotter och vitt skilda typer av privatbostäder med olika typer av ägande och hyresrätter. Variationen i bebyggelsen och den direkta närheten till busshållplatserna Edinsborg och Orrnäset, men också gångavstånd till busshållplats Tyresö Skola och Tyresö Kyrka, gör att en bebyggelse på Orrnäset skulle ge en betydligt mindre miljöpåverkan än samma antal bostäder längre ut på Brevikshalvön, vilket är något som kommunen prioriterar i sin Översiktsplan.

Sammanfattningsvis: Föreningen önskar att Orrnäset anges som mark lämplig för exploatering, av minst samma intresse som Brevikshalvön.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. Till antagandehandlingen tar vi bort den text på sida 74 som inte är aktuell eller konsekvent med kartan. Påståenden som ni nämner i yttrandet stryks till antagandehandlingen.

Baserat på en markandvändningsutredning har kommunen valt att lämna Orrnäset som grönområde i den nya översiktsplan. Kommunen tog beslut att inte ändra detaljplanen enligt förfrågan från Gamla Tyresö Centrums Andelsägarförening på grund av hänsyn till natur- och rekreationsvärden samt de stora ingrepp en vägdragning skulle medföra. Kommunens nuvarande inriktning är densamma.

KALVFJÄRDENS VÄNNER

Kalvfjärdens Vänner med 562 signaturer, har fått in många förslag om teknologi och andra frågor med anledning av er översynsplan, men en sak har alla varit eniga om att Kommunen inte kan fortsätta med den orättvisa, skoningslösa debiteringen för Vatten, Avlopp och Väg, som nu läggs på enskilda individer med brutala konsekvenser för pensionärer, barnfamiljer och allmänt de som inte äger den enorma summan som begärs och därför tvingas att flytta. Det är både oredovisat, orättvist och saknar stöd i Riksdagens skrivning av LAV att försöka lägga en så shockartad skuldbörda på individer. Det blir en obeställd, önskad selektiv, helt utom proportion, de facto punkt-skatt. Det är salt i såren på oss boende att politiker, utan empati säger att "då får ni flytta" som om det bara är att skaffa ett nytt ställe att bo på ... att bryta upp ett hem är så enormt mycket mer än en sovplats och de som hävdar att det bara är att flytta har tydligen aldrig förstätt vad det innebär.

Om kommunen, mot allas förståelse av LAV, kommer att utsätta sina boende för tvång att betala måste väl Kommunstyrelsen först förstå att:

1. Det kan röra sig om en majoritet enligt frågeformulär som inte kan få lån, som pensionärer, barnfamiljer och allmänt familjer och de som nått ett belåningstak.
2. I Stockholmsområdet finns inga bostäder att få pga bostadsbristen så de straffas mångdubbelt om de tvingas sälja med stora förluster. Om man har bott i sitt hem större delen av sitt liv blir realisations-förlusten 22% ... dvs för att kunna skaffa ett tillnärmelsevis likartad boende börjar man med att drygt en femtedel av kostnaden ska betalas till staten i realisationsskatt.
3. Plötsligt faller hela hemmet isär med stora ekonomiska förluster för att en allians-styrd kommun ska kunna få in rikare boende som betalar mer skatt än de som blir avhysta ... hela historien ger en mycket dålig smak i munnen.
4. Vad händer mer när man tvångs-debiteras en så stor summa ... det är inte bara hemmet som förloras ... alla drömmer om vad man tänkt göra i sitt liv kastas också plötsligt ikull. Livsglädje säger många har inte med pengar att göra ... kanske inte direkt men mycket av ens liv handlar inte om pengarna som sådana, pengar ger frihet, som samhället ser ut idag, frihet att agera, frihet att resa, frihet att inte vara bunden till ett arbete som man inte tycker om men inte har råd att byta, dvs friheten att hitta arbete som ger glädje.
5. Politiker som får ställa och styra med andras skattepengar upplever en form av skaparglädje. som betyder att de kan omsätta tillgångar i aktion och göra det de vill göra om de kan få en majoritet att hålla

med. Samma politiker tar den tillgången från andra människor när de tar skatter och omsätter dessa pengar i något de vill skapa ... de tar den glädjen från andra människor och ibland blir det mer än resurserna de tar också friheten för andra att få skapa sin egen omvärd.

Kommuner, som lägger hela bördan för VAV (vatten, avlopp, väg) på individer, gör det genom ett missbrukat kryphål i lagen. Lagen avsåg att mindre kostnader som direkt kunde hänföras till en fastighetsägare, kunde debiteras fastighetens ägare men det operativa ordet är MINDRE, att flytta en brevlåda el.dyl. ... men någon kommun började debitera husägare för mer och sedan mer. Det var aldrig avsett av Riksdagen att den lagtexten kunde tjäna som rättfärdigande för kommuner som börjat att tvinga hela kostnaden på husägare som får betala hela infrastrukturen i ett område. Sedan har det gått mekanik i den misstolkningen av lagen efter att den första kommunen klarade sig undan den typen av tvångs-debitering som ligger i en klart mörkgrå zon. Nu tycks Tyresö genom att skriva in den på sid 99 i sin översiktsplan, vilja permanenta denna avsiktliga misstolkning av lagen i sin översiktsplan. Man ”smyger” in den på sid 99 i ett 110 sidigt ”förslag till översiktsplanering”, för att senare kunna säga att det föreslogs som en långtidsplanering och att inga opponerade sig.

Ett skäl att inte ta ut den infrastrukturen på allas skatt där den hör hemma, sägs vara att de inte vill hamna i underläge gentemot andra kommuner som vill locka höginkomsttagare genom att visa på artificiellt låga kommunalskatter ! Så på så sätt kör de iväg alla som inte har råd att betala upp mot en miljon Kr för något som inte ens hjälper Östersjön mer än marginellt då huvudproblemet ligger i bottensedimenten.

Så hur kan 34 av totalt 290 kommuner klara sig undan med den här enorma punktbeskattningen ? Ett skäl är ju att kommunerna hänvisar till den kommunala självbestämmanderätten och ett envist rykte om att "ingen kan

vinna över kommunen”. Detta manifesterar i att väldigt få vill bli involverade i dessa ”riggade” processer där "kommunernas Mark- och MiljöDomstol" också gjort sig kända som partiska och nästan aldrig dömt för de boende mot kommunen i dessa fall ... hur transparent och orätt fallet än är. Med det ryktet är det väldigt få som vill ta risken att hamna i konflikt med kommunen, förlora sitt fall och dessutom få betala kommunens domstolskostnader. Så i de här fallen har familjer och individer oftast valt att knipa ihop munnen och finna rättvisa i andra domäner. Flera kommuner tycks tolka det som att deras position är rätt, speciellt då det inte finns några domslut som säger motsatsen. Det tycks som om det är så diktatorer tror att de har rätt vad det än handlar om. Ingen vågar säga emot framför allt om de som utmanar får betala för att de bett om rättvisa ... Det handlar inte bara om rättvisa mellan de som har råd och de som inte har råd ... det handlar också om en geografisk rättvisa ... det är väldigt orättvist att vissa har betalat ca 70,000 Kr och andra kanske får betala 700,000 Kr för samma tjänst. Det är helt oacceptabelt att en kommunstyrelse skapar segregation i kommunen baserat på var medborgarna bor.

Vi tycker att de styrande i Tyresö skall vara ärliga och berätta för sina boende hur deras ovillighet att lägga detta på skatten har uppkommit ! Vi som varit Tyresöbor lite längre tid vet att vi betalade för Bollmora's avlopp på vår skatt ... varför säger då Saweståhl att Bollmoras invånare kanske inte vill vara med och betala för Tyresö Breviks vatten och avlopp ? Hela meningen med en skatt är att man solidariskt ska ta ansvar för sådant, som samhället i stort anser vara värt att göra ! Att då säga att en grupp inte vill vara med för att det inte gagnar dom är som sagt en väldigt slirig nedförbacke ... då undrar kanske alla som inte har barn, varför de ska vara med och betala för skolor och lekplatser ... och det är många som undrar varför de ska vara med och betala löner för politiker som direkt motarbetar de boendes intressen ?

Slutligen undrar vi vad kommunen menar med skrivningen: "... likaså betalar de fastighetsägare som behöver vägen för att komma till sin fastighet, en gatukostnad som ska täcka den kostnad kommunen haft för att bygga vägen.”

Vi har redan vägar som vi betalt genom vägföreningen som är fullt tillräckliga för våra behov! Nu skriver ni att våra vägar måste byggas om, inte för att vi ska kunna komma hem” utan för att er entreprenör ska kunna lägga avloppsrör på sitt sätt ... ytterligare ett sätt för er att gömma verkligheten i falska omskrivningar. Småvägar som grävs upp för att kunna lägga ner rören är i verkligheten en avloppskostnad. Väggljus, cykelväg, breddning etc kan göras när som helst men avloppsrören måste läggas när avloppet ska fram. Varför vända på anledningen och kalla det en vägkostnad ... är det för att inte avloppet ska låta så dyrt som det är ? Det är i verkligheten en avloppskostnad eftersom rörläggningen måste ske i sekvens!

Vi hoppas att ni tar hänsyn till den här beskrivningen av de boendes krav. Vi är en stor del av de etapper som ni redan har påbörjat.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. I takt med att permanentningsgraden ökar förändras förväntningarna på de olika delarna av Östra Tyresö när det gäller trafik-säkerhet, VA-funktion med mera. De olika aspekterna av utbyggnaden och kostnaderna för densamma regleras i flera lagar, exempelvis Lagen om allmänna vattentjänster, Miljöbalken och Plan- och bygglagen.

Principerna för hur man ta ut VA-anslutningsavgifter eller gatukostnad är reglerat i Vattentjänstlagen respektive plan- och bygglagen. Tyresö, liksom många andra kranskommuner till storstäder, tar ut anslutningsavgifter för att kunna bygga ut VA och vägar i omvandlingsområden i vår kommun.

Utbyggnadsetapper, byggrätter, tidsplan och typ av utbyggnad för yttre Brevik kommer att ses över i en strategi för Östra Tyresö. Arbetet med strategin börjar under 2017.

KOMMUNALA FUNKTIONSHINDERRÅDET

Rådets samrådsgrupp har vid ett extra möte granskat översiktsplanen och har kommit tagit fram några förslag till förbättringar för att tillgodose de behov som medborgare i Tyresö med funktionsnedsättning har och det ärdrygt 10 % av befolkningen.

Under rubriken "Tänk globalt - agera lokalt" på sid 23 sägs att Vid utformningen av planen tar vi bl a hänsyn till Boverkets Vision för Sverige 2025. Boverket säger att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Det är citat som i sin tur är hämtat ifrån det nationella målet för funktionshinderpolitiken. Samrådsgruppen föreslår att det målet också tas med bland de uppräknade.

Mycket i planen är hämtat från de globala hållbarhetsmålen framtagna av FN:s utvecklingsprojekt (UNDP). Detta projekt talar så gott som ingenting om målsättningar för personer med funktionsnedsättning. Begreppet minskad ojämlikhet inom och mellan länder nämns som ett mål men det är alldeles för diffust för att göra någon människa glad som känner sig ojämlig.

Denna brist fritar inte kommunen från att ta ansvar för de funktionshinderfrågor som behandlas i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. FN:s konvention bör nämnas i planen som ett viktigt underlag. Se även referens till Regeringens mål för funktionshinder i Bilaga.

På sida 21 ges en vision för strategiska målområden bl a 3 nya livsmedelsaffärer. Detta torde vara en grov underskattning av behovet. Samrådsgrup-

pen anser att det nödvändigtvis måste finnas betydligt fler närbutiker för att minska bilresande och underlätta för folk som inte har bil att bibehålla sin livskvalitet.

Det nämns frågor som är viktiga och som genomsyrar allt. Frågorna är bl a Jämställdhet, Tillgänglighet och Jämlikhet. Det vore bra att få benämningar-na definierade och exempel på tillämpningar i praktiken.

- Det nämns ingenting i planen om tomtmark och bostäder med särskild service.
- När platser för skola och fysisk aktivitet skapas är det viktigt att det görs med ett barn- och tillgänglighetsperspektiv.

Samrådsgruppen anser att beskrivningen av Människan i Trollbäcken (sid 64) med kortare avstånd ger barn, unga, pensionärer människor med funktionshinder ökade möjligheter att röra sig fritt är en olycklig formulering. Man får lätt en vision av att man inte utan fara kan röra sig fritt i Tyresö. Det räcker med att påpeka att kortare avstånd ger ökad trygghet och tillgänglighet för den kategorin människor. Det gäller naturligtvis även för andra områden i Tyresö.

Under de viktigaste hållbarhetsområdena på yttre Brevik norra och öarna (sid 89) står att det är viktigt att natur- och kulturmiljöerna görs tillgängliga för alla, även de med funktionsnedsättning. Under Människan på Yttre Brevik Södra och i Vissvass (sid 94) nämns att natur- och kulturområdena stärker människors hälsa och välbefinnande och att det är viktigt att de görs tillgängliga för människor med funktionsnedsättning. Samrådsgruppen anser att det är väldigt bra att även natur- och kulturmiljöerna görs tillgängliga.

För övrigt anser samrådsgruppen att förslaget till översiktsplan uppvisar stora ambitioner, ger intryck av att vara väl genomtänkt och är en trevlig läsning.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att kommunala funktionshinderrådet tycker att översiktsplanen har stora ambitioner och är välgenomtänkt. Översiktsplanen kompletteras i linje med det kommunala funktionshinderrådets yttrande.

Antagandehandlingen uppdateras för att hänvisa till målet från Vision för Sverige 2025 samt FNs konvention. Bilden och texten på sida 21 ses över. Rådets synpunkter om hållbarhetsbedömningen i Trollbäcken, Yttre Brevik norra och öarna samt Yttre Brevik södra och Vissvass noteras.

KOMMUNALA PENSIONÄRSRÅDET (PRO TYRESÖ, SPF SENIORERNA TYRESÖ, TYRESÖ FINSKA FÖRENING)

Kommunala Pensionärsrådet har fått tillfälle att yttra sig över "Förslag till ny översiktsplan Tyresökommun". Den 110-sidiga nya versionen av översiktsplanen ägnas i huvudsak åt "riktlinjer för hur marken och vattnet ska användas för att skapa en hållbar utveckling i hela Tyresö". Planen är väl genomarbetad och pedagogiskt upplagd. Det ligger i sakens natur att en översiktsplan inte beskriver mer detaljerade planer inom olika samhällssektorer.

I förordet (sid. 4) står att "när vi blir äldre ska vi kunna hitta ett väl anpassat boende i kommunen". Men det är häpnadsväckande att de beskrivande de-

larna helt bortser från att Tyresö kommun för närvarande har den snabbast växande andelen äldre i hela landet. Under överskådlig tid kommer alltså andelen äldre att vara stor, särskilt de mer omsorgskrävande åldrarna över 80 år. Den positiva ansatsen i förordet leder alltså inte till några förslag i översiktsplanen.

KPR:s uppgift är att ta särskild hänsyn till och bevaka de äldres förhållanden inom kommunen. KPR har därför lämnat yttrande över en tidigare version av översiktsplanen (2015-04-17) där omsorgen om äldre nämndes mer specifikt. Vi pekade där på att behovet av vård- och omsorgsboenden, enligt planeringsunderlaget, beräknades uppgå till 300 nya platser fram till 2035. Vidare påtalades att omsorgsboendena bör placeras där kommunikationerna och tillgång på samhällsservice är goda. Vi kan konstatera att de synpunkter som KPR tidigare lämnat in inte satt några spår i den nya versionen.

I praktiskt taget alla planerings- och styrdokument som finns tillgängliga inom kommunen slås fast att andelen äldre tyresöbor över 65 år kommer att öka mycket snabbt, snabbare än i andra kommuner. År 2025 beräknas antalet tyresöbor äldre än 80 år att uppgå till 1.240 personer, en fördubbling från 2013. Om dessa förhållanden sägs ingenting i översiktsplanen. I planering av nya bostäder, och omsorgsboenden måste kommunen ta hänsyn till att denna utveckling. Det bör särskilt understrykas i avsnittet om "Stadsbyggnadsprinciper" på sid. 30

På samma sida framhålls att "torg, uterum och andra mötesplatser ska utformas tryggt och trevlig för att ge alla invånare möjlighet att träffas och delta i det gemensamma livet". Det bör tilläggas att alla dessa platser också ska vara tillgängliga för de tyresöbor som har nedsatt rörelseförmåga. I de planer som idag finns för nybyggnad av Tyresö Norra Centrum saknas bostäder för äldre. Kommunens andel av äldreboenden kommer att minskas radikalt under den kommande

femårsperioden, eftersom tillkomsten av nya boende helt och hållet blir beroende av att privata exploatörer är beredda att tillgodose behoven. På ett enda ställe i översiktsplanen påtalas att "Alla i kommunen - även unga, studenter, nyinflyttade och äldre ska få möjligheter till bra bostäder". (sid. 40 i förslaget till översiktsplan). I slutversionen av Översiktsplanen bör ovanstående synpunkter gällande behovet av boenden och tillgänglighet i de offentliga miljöerna för äldre tillgodoses.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen kompletteras i linje med det kommunala pensionsrådets yttrande. Antagandehandlingen kompletteras med en text om den växande delen äldre i befolkningen, åldersgruppen 80+, tillgänglighet samt mer konkreta åtgärder när det gäller äldreboende och omsorg.

När det gäller äldreboende, tar översiktsplanen ett övergripande grepp om stadsbyggnadsförutsättningar för en bra försörjning av bostäder av alla olika slag, vilket innebär äldreboende och även boende för unga, studenter och nyanlända.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN TYRESÖ

YTTRANDE över förslag till ny översiktsplan Tyresö Kommun 2035. GRANSKNINGSSKEDE.

Vi ser positivt på kommunens förslag till utveckling av de gröna sambanden i bland annat Wättingestråket, Farmarstråket och Petterbodastråket samt att nya bostäder tillkommer genom smarta förtätningar i kollektivnära lägen och på redan ianspråktagen mark. tex. genom att centrala industriområden

avvecklas och verksamheterna omlokaliseras och ersätts med nya bostadsområden med passande verksamheter i bottenvåningarna.

Detta medför att de värdefulla naturmiljöer och friluftsområden som finns kan bevaras och utvecklas. För att minska arbetspendlingen är det också viktigt att verka för att fler arbetsplatser skapas både i den egna kommunen och i närområdet. Vi uppskattar också det gedigna fakta- och utredningsmaterialet som framtagits inför plan-arbetet. tex. Grönstrukturplanen och Blåplanen. Vi hoppas också att dessa dokument skall leva vidare och kontinuerligt kompletteras med de inventeringar, utredningar, kartläggningar och analyser som krävs.

Men det är bristande respekt mot medborgarna att i granskningsskedet presentera så schematiska och otydliga markanvändningskartor. Det undergräver medborgarnas möjligheter till meningsfull dialog och möjlighet att bedöma hur deras framtida samhälle kommer att gestalta sig. Kartorna saknar tydliga avgränsningar och deras otydlighet ger alltför stort utrymme för fram-tida tolkningar och "intentioner" vid kommande detaljplanering. Motsvarande kartor i ÖP 2008 var avsevärt tydligare. Vi har själva varit tvungna att rita in markanvändningsförslaget på Tyresökartan för att kunna förstå översiktsplanens konsekvenser. Se bifogad bild 1. Det kunde ju kommunen också ha gjort för att förbättra förståbarheten.

"Planens strategier har ett förhållandevis stort tolkningsutrymme". sid. 6 i HB.

Pågående planering saknas på markanvändningskartorna. Tex. Wättingebacken, Granängs-torget, Granängsvägen, Maria Sofias väg m.fl. Dessa borde markeras speciellt för att få en helhetsbild. Annars missas stora delar av översiktligheten. För att få en klarare bild över de mindre grönytorna (parker, natur) som finns inom bebyggelsen bör dessa vara markerade på markanvändningskartorna. Detta för att förstå hur dessa hänger samman och

hur sambanden dem emellan kan stärkas. Även gröna samband över kommungränser bör framgå. Alternativt bör speciella grönstrukturkartor upprättas. Detta är minst lika viktigt som bebyggelse. Se bifogade bilder 2 och 3. *KLIPP UR HÅLLBARHETSBEDÖMNINGEN (HB) med sidhänvisning 2(9)*

Befolkningstillväxt

Vi vidhåller vår tidigare uppfattning att den planerade befolkningstillväxten i Tyresö är alldeles för hög med hänsyn till tillgänglig bebyggbar mark. Förslaget innebär "45% mer av allt". Landstingets regionala bedömning av behovet av nya bostäder i Tyresö är 150-300 nya bostäder/år. Detta motsvarar ca 9000-18000 nya invånare i Tyresö 2035. Vi anser att den lägre siffran är mer relevant med hänsyn till kommunens geografiska läge (återvändsgränd), gröna profil (naturnära), bristande arbetsmarknad (omfattande pendling), bristande kollektivtrafik (avsaknad av spårbunden trafik) och övriga trafikproblem (bilköer). Tyresö måste inte vara "bäst i klassen" och bygga max. antal bostäder enligt Landstingets bedömning. För att hantera en ökande befolkning har Landstinget reviderat framskrivningar av länets befolkning 2030 och 2050. I dessa bedömer man att behovet av nya bostäder i Tyresö är mellan 150 och 300 bostäder/år fram till 2030. Tyresö är redan den 14:e befolkningstätaste kommunen i Sverige (av 290) med ca 675 inv./km² trots att ca 1/3 av marken är skyddad i Naturresevat eller Nationalpark. Som jämförelse kan nämnas Uppsala med 97, Nynäshamn med 77, Enköping 35 eller Gotland med 18 inv./km²

Befolkningsutveckling

I förslaget till ny översiktsplan förutsätts att kommunens invånarantal skall öka från ca 45.000 idag till ca 65.000 år 2035. Alltså ca 20.000 fler invånare. En ökning med 45%. Det är fyra gånger så stor ökning som i tidigare prognoser. **20.000 fler invånare innebär 45% "mer av allt":** - 6000-7000

fler bostäder, kraftigt utbyggd kollektivtrafik med större bussdepå/T-banedeppå och mer biltrafik med p-platser. - Fler/större förskolor, skolor med skolgårdar, bibliotek, idrottsanläggningar och lekplatser. - Utbyggd vård och omsorg, service, handel och övriga kommersiella lokaler (större centrum) och föreningsverksamhet. Tex motsvarar 20.000m² mer ytor för handel, ca fyra fotbollsplaner och vidhängande parkeringsytor på 50.000m², ca 10 fotbollsplaner. - Utbyggd infrastruktur med mer kraftnät/-stationer, större kretsloppscentral och fler åter- vinningsstationer, utbyggt Va-nät med nytt vattentorn och utbyggd fjärrvärme.

Sammantaget riskerar detta medföra att ny mark (även grönområden) måste tas i anspråk när vi istället med ökad befolkning behöver mer närmatur, mer skyddad natur och utbyggd friluftsvksamhet.

Vi vill i stället att befolkningsmålet som redovisas i kommunplanens Vision 2030 revideras och att Tyresö växer långsammare, med max 150 bostäder per år och utvecklar sina gröna kvaliteter och blir Stockholmsregionens förstklassiga rekreatiomsområde.

Planförslagets text i utvecklingsstrategin "som möjliggör att det byggs minst 300 nya bostäder/år" bör ändras eller tas bort.

"..en stor utmaning,... ,handla om att hinna med att bygga stad i samma takt som man bygger bostäder. Endast bostäder kommer inte att bli en hållbar kommun, man måste prioritera och se till att viktiga funktioner tillkommer samtidigt". sid. 30 i HB. 3(9)

De tätorts-/bostadsnära skogsområdena, som används för vardagsrekreation får med ökad befolkning också en allt större betydelse. Det är välkänt att närheten till grönska är en hälso- och trivselbefrämjande faktor som människor uppskattar. Men de är också viktiga för de ekosystemtjänster de

utför. Tex träd och växter som renar luft och regnvatten, reglerar temperatur och luftfuktighet, motverkar buller, jämnar ut dagvattenflöden och motverkar översvämningar i bostadsområden. Detta är inte minst viktigt för klimatförändringen som redan är verklighet. Dessa ekosystemtjänster som vi får gratis genom naturen påverkar både människors hälsa och kommunens ekonomi och bör därför skyddas och vårdas.

De tätorts-/bostadsnära skogsområdena får inte minskas eller exploateras!

Vi vill att den kommunala grönstrukturen, bestående av ett finmaskigt nät av parker, natur-områden och större sammanhållna grönområden bevaras och stärks.

"Det är därför viktigt att bevara gröna områden eller skapa nya som dels kan begränsa avrinningen genom infiltration, upptag i växter och avdunstning, men också rena, fördröja och utjämna". sid. 21 i HB. "Viktiga spridningssamband bör därför stärkas och gröna mångfunktionella ytor prioriteras i efterföljande planering". sid. 21 i HB. "Ökad förtätning längs med större vägar kan också innebära ökade barriäreffekter för den biologiska mångfalden och spridning mellan grönområden". sid. 27 i HB. "Man måste dock vara försiktig så att en förtätning inte innebär att känsliga gröna samband försvagas eller att den byggda miljön begränsar växt- och djurlivets spridningsmöjligheter". sid. 30 i HB.

Vi uppskattar EkologiGruppens kunniga rapporter som beskriver de ekologiska aspekterna av den nya översiktsplanen. Men... Naturskyddsföreningen och Tyresöborna har också ett känslomässigt förhållande till vår natur! "VI VILL KUNNA PLOCKA BLÅBÄR I NÄRNATUREN RUNT HUSKNUTEN ÄVEN I FRAMTIDEN". Det är verklig livskvalitet!

Det är också viktigt att komma ihåg att naturen är en mycket viktig del av den sociala hållbarheten och den borde bli ännu viktigare. I naturen kan barn träffas och leka och ungdomar umgås på ett annat sätt än man gör inomhus. När vi är utomhus upplever vi vår omgivning med flera sinnen, vilket gäller både barn och vuxna. Spontanidrott på fotbollsplaner och liknande är också ett sätt att nå social hållbarhet men det motverkas då dessa områden minskar i snabb takt till förmån för bostadsbyggande.

"Vid för hög förtätning kan invånarna förlora gröna utblickar från sitt boende och få längre avstånd till rekreation och minskad vardagsmotion till följd, vilket är negativt för hälsan". sid. 27 i HB.

I svaren från kommunens olika enkäter framgår tydligt att Tyresöborna värderar sitt natur-nära läge mycket högt. Därför är det av största vikt att den planerade utbyggnaden som presenteras i förslaget till ny Översiktsplan är väl förankrat hos oss Tyresöbor som lever och bor i kommunen just nu. De flesta av oss har ingen önskan att kommunen skall växa mer än absolut nödvändigt. 4(9)

Vi anser vidare att utbyggnaden av nya bostäder måste ske parallellt eller efter en väsentlig utbyggnad av infrastruktur som kollektivtrafik, skolor, sjukvård och service mm och efter att biltrafiken har minskat, annars havererar vårt klimat och vår välfärd.

"..en stor utmaning,... ,handla om att hinna med att bygga stad i samma takt som man bygger bostäder. Endast bostäder kommer inte att bli en hållbar kommun, man måste prioritera och se till att viktiga funktioner tillkommer samtidigt". sid. 30 i HB.

Speciellt Östra och Västra Tyresö behöver bättre kommunikationer i form av effektiv kollektivtrafik och cykelstråk.

Vi förordar en utbyggd miljövänlig och tät kollektivtrafik, med effektiva busslinjer, typ snabb-bussar, lokalbussar och små närbussar, för att uppnå ett avsevärt minskat bilåkande. Framtida modern och snabb spårbunden trafik bör utredas. Speciellt om Tyresös tänkta befolkningsmål inte ändras. Kollektivtrafiken i Tyresö bör byggas ut och förändras så att väntande passagerare ej längre blir frånåkta och så att det går fortare att ta sig till Stockholm kollektivt än med bil. Detta för att lösa Tyresös massiva trafikproblem, spara klimatet och möjliggöra en eventuell befolkningstillväxt. Vi ifrågasätter trafiksäkerheten för dagens alla stående busspassagerare. För att få fler att resa kollektivt anser vi att kollektivtrafiken måste få kraftigt sänkta avgifter som skulle kunna finansieras med strategiskt placerade biltullar på väg 229 och 260.

I översiktsplanen bör stationsplatser för spårbunden trafik reserveras. Tex. vid Tyresö och Trollbäckens Centrum. Planerad spårtrafik, som finns redovisad på markanvändnings-kartorna, saknas på trafikplanekartan sid. 47. Naturreservatet vid Barnsjön måste också omfatta området vid Gammelströmmen från Skälsätra till Tyresö-Flaten, området på båda sidor om Banstigen och området norr om Pelles väg fram till Vidablicksvägen. Förslagets redovisning är alldeles för schematisk. Det öst-västliga gröna stråket från Farmartstigen, via Vattentornet till Alby Naturreservat måste bevaras och de gröna kvaliteterna stärkas. Vid förtätningar (speciellt av villaområden) krävs att "Grönkompensering" utförs för att stärka den biologiska mångfalden och spridningsvägarna för växter och djur. Gröna kapillärstråk måste bevaras så att inte de gröna områden fragmentiseras och blir till separata gröna öar. Kompletterande kantbebyggelse kan aldrig utveckla eller sammanhålla ett grönstråk.

"Ett visst ianspråktagande av oexploaterad naturmark sker genom styckning av större tomter och exploatering i anslutning till naturområden och utmed större vägar, vilket är negativt ur ett klimatperspektiv". sid. 28 i HB.

Markanvändningskartorna visar att de gröna sambanden tex. vid Skogsängsvägen och Uddbyvägen bryts av föreslagen ny bebyggelse. Även sambandet mellan Vidablicksberget och Långsjön bryts vid Skälsätra. Det nya sk. "Farmarstråket" bryts också norr om Aniara-gränd. Dessa samband är istället viktiga att bevara och stärka. De gröna sambanden mellan Naturreservaten Klövberget och Telegrafberget över vägarna, tex. Mokärsvägen, är också mycket viktiga att bevara och stärka. 5(9)

"Vid förtätning finns dock viss risk att närnatur naggas i kanten, isoleras eller försvinner, vilket kan medföra att värdefulla ekosystemtjänster påverkas negativt. Längre avstånd till rekreation kan minska vardagsmotionen vilket är negativt för folkhälsan. Områden som betraktas som outnyttjade har störst risk att försvinna men de kan ha stor betydelse för lek och spontanidrott för barn och ungdomar". sid. 14 och 27 i HB.

Naturområdet i anslutning till Karptjärn bör skyddas och de gröna värdena stärkas.

För att stärka det svaga sambandet i Tyrestakilen vidhåller vi vikten av att bussdepån och kretsloppscentralen flyttas och naturmarken återställs. Bullrande verksamhet flyttas därmed samtidigt som den tunga trafiken förbi Bollmora och Öringe minskar. Dessutom försvinner naturbarriärer i form av höga stängsel och plank.

"I och kring tätbebyggda Tyresö centrum är det dock extra viktigt att bevara och utveckla gröna ytor och vegetation". sid 28 i HB.

Strandskyddet bör bevaras och återinföras där det upphävts. På kartan sid. 33 saknas uppgifter om var strandskyddet har upphävts och i vissa fall ersatts av sk. "prickmark".

"Strandskyddet är i vissa delar upphävt, till exempel i Trollbäcken. För att infria strand-skyddets intentioner är det viktigt att bevara det eller återinföra det". sid. 23 i HB.

Vi stöder Trädgårdsföreningen Gudö Å:s förslag till ett fordonsbegränsat Grönområde bestående av Måndalshöjden, två koloniområden och reningsverkstomten vid Gudö Å. Detta är helt i linje med planförslagets planeringsstrategi som vill utveckla mötesplatser kopplade till vatten, återskapa naturliga förhållanden längs vattendrag, restaurera strand-zoner, tillgängliggöra strandområden och binda samman Tyresös grönområden med andra kommuner. Det är dessutom olämpligt med ny bebyggelse på reningsverkstomten eftersom den bl.a. har risk för förorenad mark, översvämning och ras i strandzonen men också en stor biologisk mångfald. Ett samarbete med Haninge kommun bör också inledas om en ny GC-bro över Gudö Å. Denna bör anslutas till befintlig väg på reningsverkstomten. GC-bron kommer att förbättra promenadstråket runt Långsjön avsevärt. Marken vid tennisbanorna i Fårdala är inte heller lämplig att bebygga eftersom den består av en tidigare sprängstensutfylld våtmark. En bättre idé vore att återställa delar av våtmarken till en öppen damm.

Strategi för snöupplag saknas i förslaget. Dessa bör placeras lokalt för att undvika långa transportvägar och utföras täta med rening av lakvattnet innan det släpps ut i mark och sjöar. 6(9)

Tyresö bör minska klimathotet i linje med Sveriges klimatmål.

Det är anmärkningsvärt att utarbeta ett förslag till ny översiktsplan utan att först ha upprättat en trafikstrategi för Tyresö så att medborgarna vet hur deras framtida transportbehov, tex. arbetsresor, kan tillgodoses på ett bättre och mer miljövänligt sätt än i dag, trots en ökad befolkning. Med Tyresös expansiva bostadsbyggnadsprogram riskerar man att det nationella ut-

släpps-målet för växthusgaser åsidosätts om inga åtgärder vidtas. Därför bör en övergripande klimatstrategi utarbetas för all planerad bostadsbebyggelse i Tyresö innan fler projekt beslutas. Vi anser att utsläppen av växthusgaser ökar per person då en redan överbelastad biltrafik-apparat blir ännu mer överbelastad. Tyresös negativa klimatpåverkan på grund av ökad biltrafik måste lösas och trafikstockningar i Tyresö och på infartsvägarna mot Stockholm upphöra. Fler bostäder bör inte byggas i Tyresö innan trafikens klimatpåverkan minskat och Tyresö fått en utbyggd kollektivtrafik för energieffektiv pendling.

"Ökad trafik kan lokalt leda till mer luftföroreningar och ökade ljudnivåer; framför allt i och kring Tyresö centrum och längs förtätade stråk till övriga kommunelsentrum". sid. 14 i HB.

"En ökad befolkning innebär generellt ökade transporter; ökad bilanvändning samt ökad energianvändning". sid. 20 i HB.

Tyresö 2016.10.31 Naturskyddsföreningen Tyresö gm Carl Welinder, Kjell Borgström och Solveig Dahl

Tillväxten i Tyresö bör ske i en ansvarsfull och hållbar takt, med focus på livsmiljö och kvalitet framför kvantitet. Vi behöver växtkraft i stället för växtvärk .

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande, era synpunkter noteras. Det är glädjande att föreningen är positiv till utvecklingen av grönstråken och förtätning i kollektivnära lägen och på redan ianspråktagen mark.

Översiktsplanen tar ett ambitiöst grepp om de frågor som är av central vikt för ett långsiktigt och hållbart samhälle. Därför har kommunen tagit fram

områdesspecifik expertis för underlag och utredningar som kommer att vara vägledande för fördjupade planering och avvägningar i framtiden.

Kartmaterialet justeras för att det ska vara mer användbart, med fler ortnamn och gatunamn för att öka kartornas orienterbarhet. En karta tas fram för hela kommunen till antagandehandlingen och alla kartor kommer att finnas i högupplöst format online och i Tyresös kartsystem.

En allmän åsikt från medborgardialogen för översiktsplanen är att Tyresö ska behålla sin naturnära och gröna karaktär där invånarna alltid har tillgång och närhet till grönska, vatten, avskildhet och orörd natur. Det är en uppfattning som kommunen delar, och som främjas genom planeringsstrategier och riktlinjer i översiktsplanen.

Grönkompensation, när naturmark tas i anspråk, genom olika åtgärder för att stärka biologisk mångfald och spridningssamband, säkerställs under detaljplaneprocessen, till exempel genom kvalitetsprogram och avtal.

Bebyggelseakten om cirka 300 bostäder per år, som lyfts fram i översiktsplanen, drivs av befolkningsmålet - ett av flera mål som redovisas i Kommunplanens Vision 2030. Kommunen är en del av en växande storstadsregion och har ett ansvar och som målsättning att bidra till bostadsmarknaden.

Kommunen delar Naturskyddsföreningens uppfattning att det är viktig att service och infrastruktur utvecklas i samma tak som man bygger bostäder. Stadsbyggnadsprinciperna kompletteras inför antagandehandlingen för att vara tydligare, mer användbara och för att klargöra att vi måste bygga stad i samma takt som vi bygger bostäder.

Kommunen delar uppfattningen att kollektivtrafiken generellt behöver stärkas och att privatbilismen måste minska för att såväl nationella som kommunala miljö- och klimatmål ska uppnås. Kommunen ser dock att pla-

nerad bostadsbebyggelse bör ske parallellt med detta. Föreslagna åtgärder för att minska biltrafiken noteras. En trafikstrategi tas fram under 2017 som en fördjupning av principerna och övergripande inriktning som fastställs i översiktsplanen.

Antagandehandlingen, liksom granskningsförslaget, planerar inte konkret för spårtrafik i Tyresö men ger stöd för om behovet ska utredas vidare i framtiden. Däremot är det bra att peka ut en möjlig dragning. Kartan för "Tyresö styr mot hållbara transporter" visar visionen för 2035, inte på längre sikt.

Översiktsplanen pekar ut markanvändning för bostäder och/eller icke störande verksamheter vid Gudö verksamhetsområde (vattenverkstomten). Den föreslagna karaktären för denna tomt lämnar utrymme för framtida förnyelse vilket kan innebära bostäder, icke störande verksamheter eller service, mötesplatser, gaturum, parker eller grönytor. Tillgång till vattnet, rekreation, och nära grönområden är önskat i detta område vid Gudö Å.

PANNÅNS SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Styrelsen för Pannåns Samfällighetsförening lämnar härmed nedanstående synpunkter på förslaget till översiktsplan.

I stort tycker vi att det är positivt med en översiktsplan för Tyresö.

"En översiktsplan ska vara vägledande för kommunens långsiktiga utveckling och ange grunddragen för utveckling och användning av mark och bebyggelse." (Plan- och bygglagen)

Förslag till ny översiktsplan Tyresö kommun inklusive Hållbarhetsbedömning verkar vara välarbetad. Det är däremot mycket information att tränga sig igenom och inte helt lättläst i alla stycken.

I *Samrådsredogörelsen* framkommer att de flesta framhåller att det är närheten till naturen som är det som gör Tyresö och att människor flyttar hit. Närheten till grönområden, kulturmiljöer och vatten är frekvent och starkt återkommande i nästan alla inkomna synpunkter som går att ta del av i *Samrådsredogörelsen*.

Det talas om identiteten *Grönt och blått i Översiktsplanen* i kapitel 2 Planeringsstrategier men väldigt lite av det kommer fram i kapitel 3 Markanvändning. Tyvärr andas hela Översiktsplanen mer ”exploatering” än översiktsplan.

Styrelsen för *Pannåns Samfällighetsförening* håller till stora delar med *Villaägarna Haninge Tyresökretsen* i deras synpunkter och i flera stycken även från andra föreningar etc om framtidens Tyresö 2035. T ex går det att ifrågasätta att Tyresö ska öka till en befolkningmängd på 65000 invånare.

Vid planläggning skall beaktas att vi som bor här skall fortsätta trivas och känna förtroende för kommunens tjänstemän och politiker. Det skall också på samma sätt tas hänsyn till presumtiva ”nya” kommuninvånare så att det är attraktivt att flytta hit. Vi som bor här flyttade hit av något skäl, troligen för att vi uppskattar yta och natur och som med förtätning riskerar att försvinna. Ju fler som ska bo här desto tätare mellan husen och desto mindre blir det värt (ytan krymper) och då går värdet förlorat även för dem som det är tänkt skall flytta hit. Även för dem som inte bor här blir tillgängligheten till natur och rekreation därmed mindre.

Liksom *Villaägarna Haninge Tyresökretsen* ser vi att resor till jobbet ska ske snabbt och tillförlitligt. Infrastrukturen idag avseende trafik är tyvärr inte omhändertagen på ett vederhäftigt sätt. Den är fel dimensionerad i förhållande till flödet. Trafiksituationen är ansträngd redan idag med hänsyn till både miljö och framkomlighet. Med dagens exploaterings-takt/nybyggnation förvärras tillståndet kontinuerligt. Kollektivt resande sker med buss som nyttjar allmän väg och därmed i rusningstrafik dessvärre också blir stående i kö.

Kommunens satsning på gång- och cykelvägar är mycket bra. Det är däremot inte realistiskt att tro att alla kommunens invånare ska gå eller cykla till jobbet. För de som jobbar inom kommunen och eller ska ta sig någonstans inom kommunen är det absolut en bra idé. Majoriteten av de som bor i Tyresö arbetar dock utanför kommunen och de väljer i huvudsak andra färdmedel. Ett tredje körfält till Tyresövägen borde stå högst upp på kommunens agenda långt före planläggning av ytterligare bostäder. Det tredje körfältet bör avsättas för busstrafik i varje fall på morgonen in mot Stockholm.

En skärgårdskommun som Tyresö påstår sig vara borde, precis som *Villaägarna Haninge Tyresökretsen* också framhåller, innehålla en rejäl kommersiell marina och gärna i kombination med promenadstråk.

Det innebär också att alla har möjlighet att vistas i, på och vid vattnet. Trivsselfaktorn kommer att öka markant om kommunen satsar på strandpromenader, naturstigar och naturområden längs hela kustlinjen och med ordentliga badplatser. Till detta ingår även föreningsliv och inslag av företagsamhet i form av strandnära restaurang/-er och fik, kanotuthyrning, fiske, vindsurfing etc.

Generellt sett är det dålig tillgång till strandlinjen för allmänheten i Stockholmsregionen. Tyresö kommun är tyvärr inget undantag. Det borde gå att

få till även om topografin inte är den lättaste för ändamålet. Goda exempel på tillgång till strandlinjen finns i andra kommuner.

Det som vi ser som en stor risk är att kommunen inte tar ett helhetsperspektiv vid planering av byggande i kommunen.

Vi efterlyser byggnader för allmänna ändamål t ex idrottsanläggningar, skolor, affärsverksamhet etc. Det är viktigt att bygga hållbart både i stort och smått och så långt möjligt i samklang med omgivande miljö. Fräck arkitektur går att få till även inom den ramen. Återutnyttjande av byggnader är bra och ett lyckat exempel är Kulturskolans lokaler. Ericssons gamla lokaler är väl använda, men tyvärr mycket fula utvändigt.

Om intentionen är att förtäta, använd möjligheten till att bygga fler trädgårdsstadsområden med låga hus, 2-3 våningar och enstaka inslag av 4 våningar och/eller villor i grupp typ De la Gardies gränd. Flerfamiljshus hör generellt inte ihop med villor. Vid centrumlika områden kan det vara befogat typ Strandtorget som utgör ett mycket bra exempel på passande flerfamiljshus. Undantaget är de s k ”+55-husen” som är felplacerade både rent ”arkitektoniskt” men f f a för deras olämpliga läge längs med Tyresövägen. Ett förskräckligt exempel på där flerfamiljshus definitivt inte hör hemma är Strandängarna. Tyvärr är ett riktigt groteskt exempel även på väg att byggas på fastigheten Grindstolpen 1 vid Tyresös och kanske Sveriges vackraste rondell (Tyresövägen – Strandallén). Det är verkligen olyckligt.

En kvalificerad gissning är att de som flyttar till Tyresö Strand till största delen är barnfamiljer (eller blivande), två förvärvsarbetande med arbetsplatsen utanför kommunen och med minst en bil. Alltså transport till och från dagis, skola, jobb etc varje vardag och med tanke på topografin (backarna) i stora delar av kommunen känns inte barn (eller vuxna för den delen) på cykel alltid trafiksäkert, vilket troligen leder till förflyttning med bil.

Vad gäller markanvändning är vi starkt ifrågasättande till det som påstås vara överenskommet avseende Tyresö Strand sidan 72 att ”Arbeta aktivt med förtätning och kompletteringsbebyggelse inom hela kommundelen...” Det är inget vi tycker är ett självändamål. Övriga punkter under överenskommet är mycket bra.

Avseende de numrerade punkterna sidan 74 och 75:

1. Strandtorget ett viktigt kommunscenarium – Ja, men tveksamma till för mycket exploatering. Fortsatt bebyggelse i samma lågmälda stil ok.

2. Binder samman bebyggelse – Nej, absolut inte.

3-8 Mycket bra!

Några viktiga sammanfattande punkter är:

1. Gröna samband, både land och hav

2. Bygg hållbart

a. och i första hand där det redan är "förstört"/bebyggt

b. och absolut inga bostäder nära matarvägar typ Tyresövägen, men gärna sådant som ej störs av buller på samma sätt t ex idrottsanläggning, affärsverksamhet, begravningsplats...

3. Infrastruktur är grunden för ett levande samhälle

a. Underlätta för kollektivtrafik, cykel etc utan att förstöra för biltrafik.

Morot i s f piska...

b. Breband till alla

Tyresö Strand och Trädgårdsstaden är ett mycket trevligt område och vi vill speciellt framhålla Strandtorget som lyckat. Vi hoppas Tyresö kommuns beslutsfattare tar våra synpunkter i beaktande. Era kommentarer emottages tacksamt. Lycka till med beslutet

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. Kommunen har tagit hänsyn till flera av synpunkterna; delar av stadsbyggnadsprinciperna och den föreslagna markanvändningen för Tyresö Strand kompletteras och skrivs om till antagandehandlingen. Det är glädjande att medlemmarna trivs i området, samt att Strandtorget och Trädgårdsstaden upplevs som lyckade och trivsamma.

Bebyggelseplanen om cirka 300 bostäder per år, som eftersträvas i översiktsplanen, drivs av befolkningsmålet - ett av flera mål som redovisas i Kommunplanens Vision 2030. Kommunen är en del av en växande storstadsregion och har ett ansvar och som målsättning att bidra till bostadsmarknaden. Däremot vill vi mest förtäta i befintliga bostadsområden nära till kollektivtrafik, infrastruktur och service.

Utvecklingsstrategin för Tyresö kompletteras till antagandehandlingen. Huvuddrag av strategin är att skapa en mer sammanhängande kommun genom att arbeta med stråk och centrum.

Kommunen delar Pannåns Samfällighetsförenings uppfattning att utveckling av infrastruktur och service måste hålla samma takt som bostadsbyggandet. Stadsbyggnadsprinciperna kompletteras för att vara tydligare, mer användbara och för att klargöra att vi måste bygga stad i samma takt som vi bygger bostäder.

Framkomligheten på Tyresövägen, trafiksäkerhet och buller är frågor som kommunen arbetar med både löpande och i olika pågående projekt. Det är viktiga frågor att lösa både nu och i takt med att kommunen växer. Tyresövägen ska vidgas och antagandehandlingen kompletteras med denna åtgärd.

Förbättrade vägar och stråk för gående och cyklister finns med i översiktsplanen och kommunen arbetar aktivt genom översiktsplanen för att öka tillgång till vattnet för allmänheten.

Översiktsplanen är en långsiktig vision för kommunens mark- och vattenanvändning och täcker inte pågående detaljplaneringsprojekt så som Grindstolpen och Apelvägen. Läs mer på kommunens hemsida för pågående detaljplaneringsprojekt.

Påpekade texten på sida 72 har uppdaterats.

SENIORNET TYRESÖ

Vi har fått ta del av förslaget till översiktsplan. Vår förening, SeniorNet Tyresö, har måttot "Äldre lär äldre om IT". Vi riktar verksamheten mot seniorer (55+) som antingen är nybörjare inom IT-området eller också är intresserade av IT och som vill lära sig mer om datorer, smarta telefoner och surfplattor och deras användningsområden.

Vi är angelägna att det finns bra WIFI-lösningar i kommunens olika anläggningar och träffpunkter. Vi behöver också tillgång till subventionerade lokaler i olika kommundelar, där vi kan bedriva vår ideella utbildningsverksamhet till låga kostnader. I övrigt har vi som förening inga synpunkter på översiktsplanen.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Vi har tagit emot era synpunkter. Kommunen verkar för att alla hushåll i kommunen, på längre sikt, ska ha möjlighet att ansluta sig till kapacitetsstark uppkoppling.

SKANDIA FASTIGHETER

Skandia Fastighete är ägare till fastigheterna Forellen 17 & 22 och har nedanstående synpunkter på granskningshandling avseende förslag till Tyresös nya översiktsplan. Skandia Fastigheter förvärvade i september 2015 fastigheterna som utgör Tyresö Centrum och remissvaret kommenterar främst de delar som berör området kring centrum.

Vi upplever att planens ambition och förslag på ett övergripande plan är helt i linje med Skandia Fastigheters ambitioner och intressen i området.

Tyresö tar ansvar för bostadsförsörjningen

Skandia Fastigheter tar med intresse del av planeringsstrategierna för ett ökat bostadsbyggande och konstaterar att kommunens planer på att komplettera beståndet, förtäta och tillföra nya bostadsformer stämmer väl överens med Skandia Fastigheters planer. *"Kompletterar områden med bebyggelse typer, upplåtelseformer..." (s.40)*

Företagande som positiv kraft

Det är positivt att kommunen ser behovet av stärkt handel och service och pekar ut Tyresö Centrum som den platsen där detta primärt ska ske. Skandia Fastigheter vill starkt betona vikten av en långsiktig handelsstrategi för kommunen, som tydligt kommunicerar och reglerar var och hur nya etableringar ska ske. För att göra verklighet av omvandlingen av Tyresö Centrum från en handelsplats till en stadskärna är det av största vikt att platsens dragningskraft inte försvagas av stora externa etableringar i kommunen.

"I takt med att Tyresöborna blir fler ökar sannolikt efterfrågan av alla typer av kommersiell service. Stadsplaneringen stödjer etableringen genom att

stärka kommunalscentrum och ge förutsättningar för lokaler vid lokala mötesplatser " // "Så här gör vi:

- *Stärker handeln i Tyresö centrum och möjliggör kompletterande närhandel i de olika kommundelarna.*
- *En nära samverkan mellan kommunen och näringslivet är en framgångsfaktor.*
- *En strategi för framtida företagande och vilka behov av lokaler och områden som kommer att behövas i framtiden bör tas fram. (s.42)*

Bollmora

Skandia Fastigheter delar kommunens planer på att utveckla Bollmora och förstärka Tyresö Centrum som kommunens mittpunkt. Att förtätning med bostäder och kompletteringsbebyggelse ska ske i kollektivtrafiknära lägen är positivt och arbetet att utveckla busstorget är mycket angeläget. (s.68)

Viktigaste hållbarhetsfrågorna i Bollmora

Skandia Fastigheter ställer sig mycket positiv till att omvandla Tyresö centrum till en levande stadskärna och poängterar igen vikten av en handels- och lokaliseringsstrategi för nya etableringar.

Levande bottenvåningar är en god ambition, men det krävs att lokaler ligger rätt i förhållande till flöden, för att skapa den stärkta stadskärna som eftersträvas. Skandia Fastigheter ställer sig även positiv till att göra kollektivtrafiken mer attraktiv, men vill samtidigt poängtera vikten av tillgänglighet med bil och leveranser. Detta för att centrum ska fungera och fortsättningsvis vara attraktivt för handlare och näringsliv och stå sig i konkurrensen med andra handels- och mötesplatser.

"Vid omvandling av centrum från handelsplats till stadskärna; se till att det blir levande bottenvåningar och blandade upplåtelseformer. // Gör kollektivtrafiken attraktiv så fler undviker att ta bilen. Prioritera gående och cyklister. // Bevara gröna samband för att inte förlora viktig biologisk mångfald." (s.71)

Sammanfattning

Skandia Fastigheter vill gärna bidra med att vidareutveckla våra fastigheter med mer handel, nya bostäder och övriga verksamheter. För att lyckas med en stark utveckling av Tyresö Centrum behöver vi fortsätta med det goda samarbetet som finns mellan kommunen och Skandia Fastigheter.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Till antagandehandlingen föreslås fortsatt utveckling av centrala Tyresö som kommuncentrum, de olika kommundelarnas centrum och fler närcentrum. Planeringsstrategin "Företagande som positiv kraft" ses över och uppdateras till antagandehandlingen. Den kompletteras även med en åtgärd att ta fram en handelsstrategi i enlighet med Skandia fastigheters yttrande.

SVENSKA TURISTFÖRENINGEN

STF Stockholm Lokalavdelning lämnar följande utvalda synpunkter på förslaget till ny översiktsplan i Tyresö. Ert ärende "Tyresö 2035".

Att även översiktsplanen tar upp bildande av Telegrafberget som naturreservat är glädjande. Långsiktigt bör även följande tätortsnära grönområden få ett långsiktigt hållbart skydd och önskas därför komma med i översiktsplanen som blivande naturreservat:

Tyresö slotts park och grönområden (ev kulturresevat för skydd av rik-sintresset), **Raksta strandområden mot Albysjön, Barnsjön-Prästängen ner mot Gammalströmmen, Alby naturreservats yttre gränser** bör ses över (t.ex. bättre anpassning i väster och söderut).

För att trygga det svaga gröna sambandet mellan Alby och Nacka-reservatets grönområden, där även Sörmlandsleden sträcker sig, ser vi gärna att **Öringesjöns kvarvarande västra och södra strandpartier** skyddas bättre (gärna naturreservat). Dessutom är det bra om det **gröna stråket förstärks på båda sidor om Tyresövägen**.

Till exempel: med trädplantering på öppna ytorna vid Åvägen/ Safirgången, en flytt av bilgaragen vid Fårdala Gårdsväg (ev till vägens östra sida?), en flytt av ridskolans entreväg till Strömfallsvägen, ev flytt av någon hästhage till söder om ridhuset, en nergrävning av kraft-ledningen, en flytt av återvinningsstationens östra del mer åt nordväst, och ev justering av reservatsgränsen.

Sörmlandsleden, Tyrestas större vandringsleder, och Pilgrimslederna kring Albysjön saknas på flertal kartor. De är viktiga för Tyresös och Stockholmsområdets rekreation och friluftsliv. Omnämning av en förbättring av stigar och gångvägar längs flera strandpartier är bra.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Synpunkterna noteras. Översiktsplanen pekar till upprättandet av två nya naturreservat; Telegrafberget och Barnsjön ner mot Gammalströmmen. Kommunen instämmer i att Tyresö slottspark och grönområden med omnejd ska värnas, vilket tas upp i översiktsplanens kapitel 3 under föreslagen markanvändning för Tyresö Strand. Idéförslagen om Raksta strandområden är noterade och behandlas vidare i mer detaljerad planering.

För att trygga det svaga sambandet i Tyrestakilen verkar översiktsplanen för att förstärka Petterbodastråket och genomföra en dialog om ökad tillgänglighet till Erstaviks grönområden. Kommunen är av uppfattningen att Sörmlandsleden passar bäst på kartan om friluftsliv och besöksmål.

TROLLBÄCKENS BÅTSÄLLSKAP

TBS - Trollbäckens Båtsällskap vidhåller våra synpunkter från vårt första yttrande över ÖP-förslaget som sammanfattas i nedanstående punkter:

1 Säkerställande av vår verksamhet

TBS är ytterst mån om att kunna fortsätta med dagens verksamhet även i framtiden. Självklart anpassad till de gällande krav och regler som myndigheter kan ha på vår verksamhet.

I Vissvassfjärden har vi 275 brygg platser som ligger öppna för vindar och vågor som hotar våra båtar och bryggors förankringar och kan skada våra medlemmar. Vårt behov är en säker hamn med en vågbrytande brygga strax sydväst om dagens fyra befintliga bryggor. Fastigheten Vissvass 1 :6 kan också rymma ett par ytterligare bryggor.

När det gäller vinteruppläggningsplatser i Storängen har vi idag inga möjligheter att ta emot fler båtar.

2 Tillgång till tekniskservice, drivmedel, färskvatten od

Våra medlemmar efterfrågar service som färskvatten och drivmedel men också möjlighet till att få hjälp med reparationer mm av båt och dess tillbehör inom Tyresö.

3 Teknisk och praktisk hjälp samt samarbete när det gäller att minska den negativa miljöpåverkan

TBS har behov av ett nära och gott samarbete med kommunen för att vi ska kunna vara effektiva i vårt miljöarbete. Vi anser att kommunen ska utveckla en sakkunnig resurs för att hjälpa båtklubbarna i kommunen i denna typ av frågor.

4 Förändring av naturreservatets gränser så att Vissvassfastigheten lämnas utanför

För att underlätta för vår verksamhet i Vissvass anser vi att vår fastighet Vissvass 1:6 ska behandlas likasom övriga fastigheter i Vissvass by.

För att ytterligare understryka vårt behov av att säkerställa hamnen i Vissvass kan nämnas att under sommaren har vi fått skador på båtar, bryggor, V-bommar och en sjunken båt på grund av hård vind och höga vågor. OBS, det var endast kulingvindar - inte storm. Tidigare år har det varit ungefär på samma sätt.

För att minska klubbmedlemmarnas miljöpåverkan jobbar vi vidare med att få medlemmarna att använda giftfria bottenfärger alternativt omålade båtbottnar. Vi har infört ett upptagningsförbud mot mjuka och blödande bottenfärger, vilket vi anser kommer att ge en minskad miljöpåverkan. Vi är positiva till att kunna få utveckla vår anläggning i Vissvass till en säker hamn och så att fler båtar kan ha sin hemmahamn i området.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. I översiktsplanen är Vissvass utpekad som en central plats för båtlivet, där flera båtplatser och service för båtlivet tillskapas till en modern och miljöanpassad anläggning.

Det är glädjande att Trollbäckens båtsällskap verkar för att minska klubbmedlemmarnas miljöpåverkan. Idéförslaget om teknisk och praktisk hjälp med miljöpåverkan noteras och behandlas vidare i arbetet med en vattenplan.

TROLLBÄCKENS EGNAHEMSFÖRENING (1 av 2)

Föreningen har tidigare i flera sammanhang redovisat sina samlade synpunkter på Trollbäckens framtida utveckling. På föreningens uppdrag har arbetsgruppen för planfrågor genom Svante Berg, Lena Öhrlund, Henrietta Palmer, Bengt Svensson, Kjell Fridlund, Sara Norell och Jan Fager studerat förslaget som varit ute för granskning. Vi konstaterar med glädje att många av våra tidigare framförda synpunkter har införts i översiktsplanen.

Ledord som vi önskar ska prägla utvecklingen av Trollbäcken

Estetisk omsorg

Vi vill att en omsorgsfull estetisk gestaltning skall genomsyra miljön i allt utvecklingsarbete i Trollbäcken. Det kostar så lite men ger så mycket tillbaka.

Hållbart och tillgängligt

Vi vill att Trollbäcken skall bli ett föredöme inom inte bara kommunen utan i hela Stockholmsregionen för hur ett hållbart tillgängligt och småskaligt samhälle skapas.

Socialt föredöme

Vi lever i ett ålders- och etniskt segregerat samhälle. Vi vill i Trollbäcken bygga broar mellan generationer och mellan individer och därmed verka för

att Trollbäcken blir ett samhälle för alla, dvs. vi vill bygga integrerat istället för segregerat.

Det är detta Trollbäcken vill vi ha

Bebyggelse

Trollbäcken är idag ett omtyckt villasamhälle med sina fel och brister. Dess karaktär är en blandad egnahemsbebyggelse med lummiga trädgårdar, stränder och klippor angelägna att vårda och värna. Inget samhälle är emellertid färdigutvecklat utan måste ständigt vara förberett att hantera de förändringar som sker i omvärlden, alltid med målsättningen att förbättra. Stillestånd i samhällsutvecklingen skulle snart innebära en stagnation och vårt Trollbäcken skulle marginaliseras. Ett närliggande exempel på en positiv samhällsanpassning är just Trollbäckens omvandling från fritidsboende till permanentboende, vilket i stort sett skedde under en generation. Nu står vi inför en befolkningsexpansion i hela stockholmsregionen och Trollbäcken förväntas ta sin del av ansvaret genom att ge möjlighet att utveckla nya bra bostäder.

Vi har också en åldrande befolkning och en inflyttning med barnfamiljer och nyanlända, vilket ställer särskilda krav.

Vi vill att de nya bostäder som kommer att byggas tar hänsyn till dessa förutsättningar. Vi ser framför oss en kombination av mindre resp. större lägenheter, radhus med mindre trädgårdar och även tillskott av nya trevliga villor som idag. Mindre lägenheter för ungdomar och pensionärer, radhus för de som vill minimera trädgårdsarbetet och villor för de som sätter värde på en större trädgård.

Genom denna typ av tillskott skapas möjlighet för en större rörlighet på bostads-marknaden. Med nya varierande bostadstyper frigörs befintliga villor och erbjuder alternativ för nyinflyttade barnfamiljer.

De nya bostäderna kan med fördel koncentreras till den nya småstadsgatan, ”Trollbäcken allé, norra och södra delen” och ”Allétorget” f.d. Alléplan, som kommunen föreslår i den nya översiktsplanen. Utefter detta stråk bör det utöver bostäder erbjudas mycket av det som finns i Tyresö centrum i form av handel och social service, men i mindre skala och med småstadsgatans profil.

Även i villakvarteren kan en utveckling ske, men först efter en noggrann kvartersvis analys av förutsättningarna vad gäller topografi, natur, omgivande bebyggelsestruktur, arkitektur och trafik. Med medvetenhet om dessa förutsättningar går det att fastställa vilka byggrätter som är möjliga och som inte påverkar Trollbäckens karaktär av trädgårdsstad på ett negativt sätt.

Trafik

Trollbäcken delas idag på ett olyckligt sätt av Gudöbroleden i en västlig- och östlig del. En mycket bättre koppling mellan de två delarna måste åstadkommas i markplanet för fotgängare och cyklister. En överdäckning av Gudöbroleden vid Alléplan skulle skapa en trygg och ljus passage för gående och cyklister istället för dagens mörka och otrygga tunnlar. Denna fråga bör prioriteras så att man skapar nya villkor för Alléplans utveckling som ett samlande och länkande mänskligt torg utan genomfartstrafik – Allétorget.

Gudöbroleden som är Södertörns genomfartsled i Trollbäcken har en ökande trafikmängd pga. Södertörns utveckling. Leden som är Trollbäckens ansikte utåt är idag alltför mycket präglad av baksidor med plank. Det finns all anledning att se över detta stråk så att det kan förändras positivt med

tillskott av bebyggelse, landskapsåtgärder och vegetation så att mötet med Trollbäcken blir mer inbjudande.

Genomfartstrafiken på Gudöbroleden måste dessutom flyta bättre så att dagens ökande köbildning i rusningstid avsevärt minskar och framtida förväntade trafikökningar blir möjliga att hantera. En delösning av detta kan vara att anlägga cirkulationsplatser vid Sofieberg och vid Skogsängsvägen inom Trollbäcken som ersättning för trafikljusen. Vid korsningen med Tutviksvägen och Skrubba Malmväg på andra sidan kommungränserna behövs också cirkulationsplatser i stället för trafikljus. Även andra mer omfattande åtgärder med trafikomläggningar krävs på sikt.

Skolor

Behovet av för- och grundskolor växer med befolkningen. Vi anser att nytillskottens placering ska ske efter närhetsprincipen. Små barn mår bäst av att ha nära till skolan vilket skapar trygghet om skolan ligger i det egna bostadsområdet. Närheten minskar också behovet av biltransporter med skjutsande föräldrar vilket leder till bättre miljö och tryggare skolväg för barnen. Skälsätra, som idag saknar skola, har identifierats som potentiell plats för ny bostadsbebyggelse och enligt vår mening bör en ny skola placeras där. Tomt finns redan i kommunal ägo. Centralt behövs förmodligen även ytterligare en högstadieskola.

Parker

Parallellt med naturreservaten är naturen i vår närmiljö viktig. Fornuddsparken, de små allmänningarna, skogspartier vid Drevvikens Långsjöns och Barnsjöns stränder är attraktiva utflyktsmål. Vår centrala och enda park är en viktig grön oas som erbjuder plats för både planerade och spontana aktiviteter.

Området närmast vattnet och gravfältet bör iordningställas och de många allmänningarna mellan villatomterna vid Drevvikens stränder göras tillgängliga.

En medveten gestaltning av stråk, belysning, bänkar, skyltar, bevarande av stora träd mm, lämpligtvis redovisad i en grönstrukturplan, kan göra Trollbäckens utemiljö mer attraktiv för invånarna.

Gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägar behöver utvecklas till säkra vägar för barn och vuxna utefter de trafikerade stråken. Vi vill också gärna se genvägar från Trollbäcken till Tyresö centrum istället för de sicksack förbindelser som finns idag.

Arbetsplatsområden

Kommunen behöver erbjuda ny mark för arbetsplatser och produktion som kan frigöra tomter för mer attraktiva verksamheter i centrala delar av samhället, t.ex. genom markköp/markbyte i Skogsängs- och Skrubbaområdet. Om kraftledningar förläggs i mark frigörs tomter för nya etableringar. Skrubbaområdet borde dessutom tillhöra Tyresö – genom ändrade kommungränser.

Gestaltning

Vi vill att de centrala delarna, parkerna, gatorna och de samhälleliga byggnaderna och stråken ska utformas med omsorg och god arkitektur och design genom ett fast kommunalt agerande i tidig dialog med medborgarna.

Synpunkter på översiktsplanen- Granskningshandling

Förord och sammanfattning

I förordet talas om att göra Tyresö till regionens attraktivaste kommun.

Det är en programförklaring som förpliktigar. Man vill förtäta i centrala områden och längs de stråk som redan är bebyggda och göra dem till mer stadsmässiga och attraktiva boendemiljöer. Hur skall man göra det för att Tyresö och Trollbäcken ska bli regionens attraktivaste kommun i detta avseende? Enbart byggherreinitiativ räcker inte. För att Tyresö ska fortsätta utvecklas positivt och bli en mer tilltalande kommun, är det av stor vikt att kommunen och dess invånare tar ”kommando” över utvecklingen och inte överlämnar den till enskilda byggherrar med kortsiktiga förväntningar. Med tydligt uppsatta ramar för boendemiljön formar vi ett trivsamt Trollbäcken. Vi ser framför oss en bearbetning av översiktsplanen med *fördjupade översiktsplaner*, kanske genom parallellskisser och tävlingar tillsammans med kompetenta arkitekter med specialutbildning för detta. I det strategiska stråk som exempelvis Vendelsövägen (eller Trollbäcken allé som vi kallar det) utgör kan en sådan fördjupning skapa helt andra villkor att utveckla den byggda miljön till något mycket mer spännande än dagens kortsiktiga ”frimärksplanering”.

Kapitel 01 Inledning

Vi uppskattar översiktsplanens utökade tidsperspektiv med en utblick mot 2055. Vi tolkade *samrådshandlingen* inte som ett förslag utan som ett bra programunderlag för kommande översiktsplan, dvs. samrådshandlingen var helt enkelt för tunn och saknade fördjupning. Översiktsplanen är i och för sig ett flytande, levande och icke bindande instrument, tillika en viktig och möjlig vision, som löpande ska uppgraderas varje mandatperiod.

Nu som granskningshandling tycker vi fortfarande att den inte är tillräckligt utvecklad och har mer karaktären av inriktning och målformulering. Förslagen till markdisposition mm är alltför otydliga för att fungera som bra riktlinjer i den fortsatta detaljplaneringen.

I Tyresö kommuns vision talas om medborgarfokus-varje Tyresöbo i centrum.

Det vi hitintills har sett under de senaste årens planering beträffande Fornuddsskolan, Fornuddsparken, äldreboendet, Kumla Herrgård och Södergården talar ett annat språk. Här visar kommunen ingen lyhördhet för medborgarnas synpunkter, trots konstruktiva och konkreta förslag att ta ställning till och trots massivt motstånd till att bygga i parken – närmare bestämt 944 yttranden där de allra flesta var emot.

Beträffande *Tyresös identitet* finns möjlighet att förverkliga de exemplifierade kärnvärdena i nya ”Trollbäcken allé”. En karaktärsfull by-/småstadsgata kan vara ett identitetsskapande element som förskönar Trollbäckens stadsbild i Tyresö. I kapitlet *Tyresö i Stockholmsregionen* är det i ett regionalt perspektiv viktigt att kommunen definierar hur man på sikt tänker hantera den ständigt ökande trafikmängden på Gudöbroleden.

Kapitel 02 Planeringsstrategier

Med naturen runt knuten. Aktuell statistik visar att majoriteten nyinflyttade till Tyresö kommun har valt att flytta till Krusboda/Fårdala, Tyresö Strand och Trollbäcken, vilket är väldigt positivt. Men det innebär också att vi blir fler som ska dela på de ”gröna rum” och fina naturområden som finns tillgängliga. Till skillnad från området Krusboda/Fårdala som ligger i direkt anknäring till stora Alby Fritidsområde och stora naturskyddsområden, som erbjuder stora gröna ytor för rekreation, så har vi i största delen av Trollbäcken endast Fornuddsparken och en del mindre parker och grönytor

till förfogande. Fornuddsparken har nyligen fått ett uppskattat komplement med utegym och lekpark. De fria gräsytona som finns idag och används för spontantana aktiviteter såsom brännboll, picknick, drakflygning mm behövs och får inte reduceras. Att beskära parken med en tredjedel av ytan för att ge plats åt den planerade skolan är därför enligt vår mening högst olämpligt.

En utökning av parken mot vattnet i Drevviken och ända ut till Fornudden är däremot önskvärt och ger ökad tillgänglighet till vattenrummet. För skötsel och underhåll av Fornuddens gravfält behövs akut en vårdplan som garanterar fornminnets fortbestånd.

Ett vattensystem i balans

Se separat skrivelse från Trollbäckens Egnahemsförening

Aktiv i Tyresö

Värna kulturmiljöerna

Under levande historia står det att ”Genom att låta fler tidslager existera sida vid sida blir Tyresös utveckling tydlig. Det ger identitet, minnen, samhörighet och hemkänsla”. I översiktsplanen borde Kumla Herrgård som är en av Tyresös främsta kulturbyggnader omnämnas. Kumla Herrgård är unik, den är en av kommunens två stamfastigheter och har ett stort internationellt kulturhistoriskt värde som exempel på herrgårdsbyggnad från 1600-talet.

Det är viktigt att Kumla Herrgård fortsätter att vara i kommunal ägo så att de till största delen frivilliga insatser för renovering och restaurering som gjorts förvaltas av kommunen för alla kommun-innevånarens bästa och inte kapitaliseras i ett privat ägande. I dagsläget är Kumla Herrgård också en av få tillgängliga samlingslokaler i Trollbäcken och bör så fortsättningsvis vara. Föreningen vill att kommunen tar ansvar för den omgivande park-

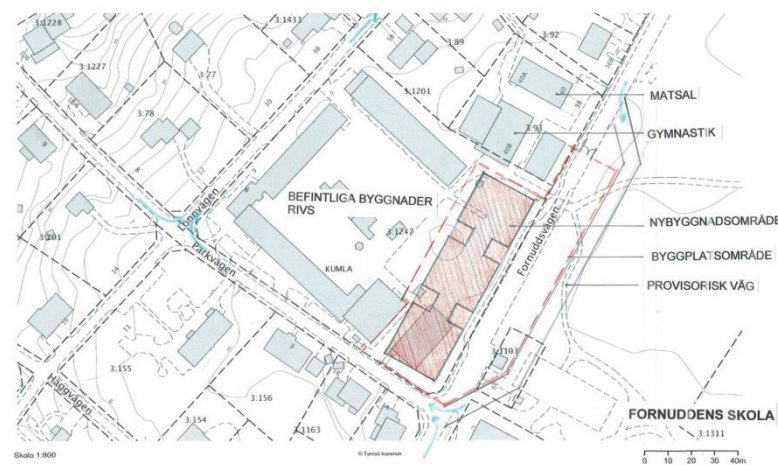
och naturmarken och gör den till en tillgänglig och attraktiv plats för såväl fastigheten som för badgäster sommartid. Det är också viktigt att det stråk som idag går över fastigheten till Kumlabadet öppnas upp och görs som en tydlig tillgänglig väg för allmänheten. Översiktsplanen bör befästa Kumla Herrgård som kulturbyggnad – detaljplanens begrepp som Kontor bör tas bort.

Med detta sagt känns inledningen med ”Tyresös historia” som en undermålig information till medborgarna. Vi får inte glömma bort att även dagens västra delar inom Tyresö, Trollbäcken, varit bebott redan under brons- och tidig järnålder vars hövdingar bodde uppe på åsen och udden söder ut med utsikt över sjön Drefviken – där Kumla Herrgård ligger idag. Det är dessa hövdingar och godsägare vid Kumla herrgård som även ansvarat för Vendeltidens gravar på andra sidan viken där Fornuddsgravarna fortfarande ligger kvar. Här har kommunen idag, enligt lag, skötselplikt men missköter ändå gravområdet. Vi önskar en större medvetenhet och förbättring.

Att Axel Oxenstierna bildade Tyresö Socken runt 1632 som en förläning till sin storebror Gabriel i anslutning till Gustaf II Adolfs död i Lützen är givetvis intressant. Men vi får heller inte glömma att den aktive handelsmannen Olof Törne (född 1640), senare adlad under namnet Törnflycht, redan 1680, genom enträget arbete med handel och sjöfart med ett tjugotal skepp, hade blivit en av Svea Rikes förmögna män. Under reduktionen köpte han ut ca 1/3-del av Tyresögodset och byggde därmed dagens Kumla Herrgård, med marker ända till nuvarande Bollmora och Vettinge Gårdsväg. Det var i Kumla-området med Olofs och sönernas gods i dagens Haninge och på Södertörn som Tyresö Socken utvecklade sig mest, ända fram till mitten av 1950-talet. Då köptes Bollmora Gård in och området började planeras för att lösa dåtidens bostadsbrist. En bostadsbrist som till stor del påminner om dagens politikerkapade nya bostadsbrist. Detta är idag historia – men en viktig historia som inte får glömmas bort.

Högt betyg till skolan?

Föreningen är besviken på att kommunen inte prövar vårt alternativ med ny tvåvånings skola på befintlig tomt i Fornudden och ny skola i Skälsättra. Detta bl.a. mot bakgrund av de problem som uppstår när kommunens förslag på det nya äldreboendet tränger undan nuvarande gymnastiksal och matsal. Med krav på ersättningsalternativ för de rivna lokalerna kommer det kräva stora förgäveskostnader för bussning av barnen till andra skolor. Dessutom ser vi med vårt förslag, möjlighet till en väsentligt kortare genomförandetid. Vi anser även, som vi tidigare påpekat, att mindre skolor närmare barnens boende är ett bättre alternativ än en överstor skola i Fornuddsparken. Och framför allt värnar vi om att parken inte tas i anspråk för nya byggnader. När fler nu flyttar till Trollbäcken behöver vi inte mindre gröna ytor utan större. När den nya skolan står klar kan de befintliga byggnaderna rivas och ge plats för kommande nybyggnadsbehov

Tyresö tar ansvar för bostadsförsörjningen

Se under rubriken Det Trollbäcken vill vi ha.

Företagande som positiv kraft

Se under rubriken Det Trollbäcken vill vi ha.

Tyresö mot hållbara transporter

En utbyggnad av gång och cykelvägar upplever vi angeläget. Som ett exempel i denna utbyggnad föreslår vi en gen förbindelse mellan Alléplan och Tyresö centrum. Denna väg bör ske framförallt via villagator och parkmark och skulle på ett avgörande sätt göra turen till centrum mer attraktiv och få fler att ställa bilen. Att bredda Bränneribacken för cykel och gångväg är också angeläget för ökad trygghet. Men den stora huvudsakliga frågan om den ökande genomfartstrafiken på Gudöbroleden får inte tänkas bort.

Tillgänglighet

Se separat skrivelse från Trollbäcken Egnahemsförening

Effektiva tekniska system

Trollbäcken störs på ett negativt sätt av kraftledningen som kommer från Trångsund/Skogås och går över Persuddes villatomter till ställverket på Berganäsvägen. Samma sak gäller för den kraftledning som går utmed kommungränsen mellan Trollbäcken och Stockholm i Hanviken/Lindalen och Skrubba Malmväg. Kraftledningarna behöver läggas ner i sjön Drevviken rep. i mark.

Hållbar och hälsosam miljö

Gudöbroleden är enligt myndigheterna en alternativ led till Nynäsvägen för farligt gods! Nya drivmedelsstationer (när befintliga upphör) bör läggas väster om korsningen Gudöbroleden/Skrubba Malmväg.

Kapitel 03 Markanvändning

Trollbäcken

Av den planerade nya bostadsutbyggnaden i kommunen med 300 lägenheter per år fram till 2035 bör denna naturligtvis fördelas i kommunens olika delar. Trollbäcken som idag har ca 1/3 av invånarna i kommunen består av 1/8 del av kommunens yta. Trollbäcken bör därför, som vi tidigare påpekat, svara för mindre än 1/3 del av befolkningsökningen för att inte på ett negativt sätt ändra på Trollbäckens karaktär av villa- och trädgårdsstad.

Vi stödjer förslaget om en förtätning utefter nuvarande Vendelsövägen med varierande byggnadskaraktär. Föreningen är tveksam till att samtidigt under planperioden förtäta längs Skogsängsvägen eftersom det kommer att ta resurser från det viktigare Vendelsövägsstråkets utveckling.

Vendelsövägen, som vi kallar ”Trollbäcken allé” och som pekas ut som förtätningstråk bör få en genomtänkt karaktär av by-/småstadsgata som ger

Trollbäcken en identitetsskapande och tilltalande profil. De planmässiga förutsättningarna måste definieras av kommunens anlitate planerare och förankras brett i politiken så att denna vision kan bli verklighet.

För att gatan ska få en intim karaktär måste gatubredd och hushöjder samspela. Med de negativa erfarenheterna från Södergårdens planering förordar vi en tvåvånings-bebyggelse i form av stadsradhus mot villatomterna åt väster och en trevånings varierande bebyggelse med flerfamiljshus, kontor och butiker mot Gudöbroleden och mellan skolan och Södergården åt öster. Mot torget kan bebyggelsen med fördel höjas till fyra eller fem våningar. Gatubredden bör inte vara större än 16-17 m. På detta mått bör all trafik kunna samsas om hastigheten begränsas till 30 km/t. Separata cykelvägar behövs inte utan utgör snarare en risk för olyckor med tanke på cyklarnas hastighet intill gångbanorna.

Trollbäcken allé bör också utformas som en grön gata med just alléträd. Mellanrummen mellan huskropparna ger utrymme att släppa fram de bakomliggande trädgårdarnas grönska. Hela gatumiljön bör formas i ett samlat gestaltungsgrepp med karaktärsskapande belysning och gatuinredning. Kommersiell service koncentreras till stråkets norra del.

Som vi tidigare påpekat kan Alléplan (eller Allétorget som vi vill kalla det framtida torget), genom en sänkning av Gudöbroleden, utvecklas till ett mycket mer spännande och mänskligt torg än idag. Om bilparkeringen förläggs under mark kan torgytan bli en samman-

länkande zon mellan Trollbäckens västra och östra delar. Med genomfartstrafiken under mark skapas nya byggrätter som hjälper till att rumsligt definierar det nya torget. Vi ser framför oss en ny stadsarena med ”kulturhus” med bibliotek och ungdomslokaler, nya bostäder för unga och äldre nära

handel och kommunikationer, utvidgad handel och en torgyta för mångsidig användning i en småstadsmässig kontext.

Det finns även en potential till utveckling i vissa kvarter i villaområdena. Detta bör naturligtvis ske med hänsyn till områdets topografi. Uppe på höjder passar det bäst med låg envånings-bebyggelse, medan högre tvåvåningsbebyggelse går bra i lägre terräng. Vid styckning av tomter bör enligt vår uppfattning skafftomter undvikas. Tomtstorleken och exploateringsgraden kan genom områdets attraktivitet diskuteras. 900 kvadratmeter stora tomter kan ev. minskas till 700 kvm och även tillåten byggnadsarea öka från 1/7 till 1/5 eller e20. Beträffande insprängda mindre grupphusområden i villakvarteren anser vi detta bör ske med rimlig hänsyn till nödvändiga friytor och parkeringsytor. Parkering på villagatorna bör undvikas då det försvårar framkomlighet och snöröjning.

Avslutning

Våra förslag innebär omfattande investeringar i Trollbäcken, både med privata och offentliga medel. I strategiska delar så som Trollbäcken allé, Allétorget och Gudöbroleden anser vi att kommunen måste koppla ett medvetet grepp om utformningen. Det är inte tillräckligt att låta privata investerare stå för hela initiativet speciellt med tanke på den stolta devisen att Tyresö skall bli regionens attraktivaste kommun.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. Synpunkterna noteras och vissa ändringar av översiktsplanen sker till antagandehandlingen. Kommunen fortsätter gärna diskutera utvecklingen av Trollbäcken.

Flera fördjupade översiktsplaner

- *Utifrån översiktsplanen kommer det att arbetas fram ett antal strategier, till exempel trafikstrategi, parkstrategi, strategi för Östra Tyresö m.m. Läs mer om alla samlade strategier under kapitel 5 av översiktsplanen.*

Fornudden

- *En parkstrategi börjas tas fram under 2017, genom vilken man bland annat vill förbättra tillgängligheter till vattnet i Drevviken/Fornudden, utifrån det som tas upp i den nya översiktsplanen.*
- *Det pågår arbete med att genomföra ett gestaltningsprogram för Fornuddsparken. Detta program tar hänsyn Fornuddens gravfält för att garantera fornminnets fortbestånd.*
- *Kommunen hänvisar till den pågående detaljplaneprocessen för Fornuddsparken, vilken inte ingår i översiktsplanens process.*

Gudöbroleden

- *Kommunen instämmer att det är av stor vikt att behandla hanteringen av ökad trafikmängd vid Gudöbroleden. En trafikstrategi börjas tas fram under 2017, där sådana frågor, samt frågan om en cirkulationsplats vid Skogsängsvägen, kan utredas och tas upp mer i detalj.*
- *En överdäckning av Gudöbroleden vid Alléplan har i samband med översiktsplanens arbete utretts. Slutsatsen av den utredningen är att projektet ej är aktuellt och antagandehandlingen har reviderats i enlighet med den bedömningen.*

Markdisposition, inriktning och bostadsbyggande till olika kommundelar

- *Den nya översiktsplanen har en mer visionär och övergripande approach än den tidigare översiktsplanen. för att visa en inriktning för hur vi tänker att Tyresö kan vara 2035.*
- *Kartan ska kompletteras med e-tal, som ska visa maximalt antal bostäder per kommundel. Det kommer att användas som planeringsunderlag och i arbetet med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.*

Vendelsövägen

- *Kommunen delar Trollbäckens Egnahemsföreningens uppfattning att Vendelsövägen ska förtätas med varierande bebyggelsekaraktär. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare.*

Tyresös historia och Kumla Herrgård

- *Texten under "Tyresös historia" utökas något, i enlighet med ert yttrande.*
- *Kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns Arkitekter är uppdaterad och omfattande. Kommunen anlätade Nyréns som områdes-specifik och objektiv expertis inom bebyggda kulturmiljöer för att säkra kommunens kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Byggnaden på Kumla Herrgård har genomgått kraftig renovering och finns därför inte med i inventeringen, men det betyder såklart inte att Kumla Herrgård inte är en viktig del av kommunens historia. Kumla Herr-*

gård är i detaljplan skyddad av bestämmelsen q1, vilket innebär att byggnaden är kulturhistoriskt värdefull och inte får rivas eller förvanskas (PBL kap 4§16.4). Kumla herrgård läggs till under ”Tyresös historia”.

Skolor

- När det gäller försörjning av förskolor och skolor hänvisar översiktsplanen även till Tyresö kommuns Riktlinjer för lokalförsörjning samt lokalförsörjningsplanen för detaljerad planering och placering av förskolor och skolor.

Gång- och cykelvägar

- Kommunen delar uppfattningen om utbyggnad av gång- och cykelvägar mellan Trollbäcken och Tyresö centrum. En planeringsriktlinje om att knyta ihop Trollbäcken, Bollmora/Tyresö centrum och grannkommunerna finns under både Trollbäcken och Bollmora kommundel i översiktsplanen.

Övrigt

- Idéförslagen om att förlägga kraftledning i sjön och i mark, samt att förlägga nya drivmedelsstationer väster om korsningen Gudöbroleden/Skrubba Malmväg noteras och behandlas vidare i mer detaljerad planering.

TROLLBÄCKENS EGNAHEMSFÖRENING (2 av 2)

Hav och sjö:

Sjöar med ett vattensystem i balans

I samband med tidigare avstyckningskartor, byggnadsplaner och stadsplaner inom Trollbäcken har det alltid lämnats plats lite här och där för allmänningar, för att de som inte har sjö- eller strandtomt ändå ska kunna komma ner till och kunna nyttja hav och sjö. Dessa allmänningar har i många fall inte underhållits sedan kommunen tog över 1935. Badplatser har fått slamma och växa igen och markerna har används som tipp-platser för trädgårdsavfall och vuxit igen. Alla dessa platser vill vi att kommunen nu inventerar, rensar upp och återställer till vad de var avsedda för redan under 1930 - 1950-talet och gärna förse dem med en allmän brygga för bad, fiske eller allmän avkoppling.

Utöver detta är det av stor vikt att Tyresås sjösystem vårdas och att övergödningen minskar och upphör. Under de senaste 10 åren har det varit tyst från den grupp av Södertörnkommuner som har i uppdrag att genomföra vården och förbättringen av vattenkvalitén av detta sjösystem – som även är grunden till Kalvfjärdens försämrade vattenkvalité. Detta bör påtalas i den aktuella översiktsplanen (ÖP) och där ange en genomförbar vision för nödvändiga åtgärder.

Hav med en levande skärgård och båtliv

I Erstavikens norra del – vid nuvarande Tyresö Strand – har Tyresö kommun på ett positivt sätt medverkat till att den lokala båtklubben där kunnat få anlägga en vågbrytande betongbrygga som på ett ändamålsenligt sätt

skyddar fritidsbåtarna på de norr om liggande bryggorna. Det ser mycket bra ut. Likaså finns det en annan båtklubb lite söder ut, utmed Erstaviken som också har tillåtits lägga ut kringgårdande och vågbrytande L-bryggor. På samma sätt måste Åva Båtsällskap och Trollbäckens Båtsällskap också få göra för att skapa en säker hamn i Vissvassfjärden och minska skadorna på båtar, bryggor och människor. Kommunen behöver här hjälpa till med att få fram nödvändiga tillstånd i samband med denna ÖP.

I Vissvassfjärden har kommunen via ÖP angett befintliga småbåts-hamnar som möjliga för fortsatt utveckling, då behovet av fler bryggplatser är stort p.g.a. den kraftigt ökande befolkningen. Detta bör ombesörjas omgående och i stället för att anlägga nya hamnar på nya platser inom Tyresö kommuns svårtillgängliga kust.

Ur miljösynpunkt har ovan nämnda båtklubbars medlemmar snabbt gått över till giftfria bottenfärger och slutat med toalettutsläpp i hav och sjö. Samtidigt har det konstaterats via kommunen att genomströmningen av havsvatten i dessa hamnar är mycket god vilket leder till att bottenvegetationen under bryggorna är frisk och bra liksom fiskbestånden. För att rädda den inre rödmarkerade delen av Åvaviken, bör Stockholms stad hjälpa till med att flytta över Spiruddens fyra inre bryggor inom rödmarkerat område till Åva Båtsällskap. Spirudden kan sedan ha mindre båtar kvar inom icke rödmarkerat område – samtidigt som Åva Båtsällskap utökar sina platser innanför vågbrytande och skyddande L-bryggor enligt ovan skissat förslag. Det blir då en dubbel win-win situation för alla.

Tillgänglighet

Vissvass by har på nytt, efter laga skifte på 1860-talet och efter ny avstyckning efter 1890-talet varit ett viktigt samhälle inom Tyresö socken och kommun, med egen folkskola tillsammans med Tyresö- och Kumla skolor.

Vissvass by har även varit viktig när det gäller sjöfart för handelsfartyg och skutor sedan 1600-talet och ända in på 1950- och 1960-talet, samt varit omlastningshamn för timmersläp under senare tid fram till 1960-talet. Efter skutornas tid och skolans nedläggning har byn somnat in i sin törnrosasömn. Byn har avskärmat sig från Åva Gård och hela området i Tyresö fram till gränsen till Haninge. Stockholms Stads Fritidskontor driver fritidsverksamhet och båtklubbar inom Tyresö kommun vid Spirudden och på fastigheten Vissvass 4:1 i Vissvass By med Åva Båtsällskap. En verksamhet inom Tyresö, som endast kan nås via grannkommunen Haninge – inte via Tyresö!

Vi anser att generationsväxlingen i området nu gör det aktuellt för att öppna området så att hela området inom Tyresö blir tillgänglig från den egna kommunen Tyresö. Ska genomfartsvägen spärras av (?) bör bommen flyttas till Haninge – Tyresögränsen. Det är även dags att planlägga hela Vissvass By för en mer tidsaktuell boendemiljö via detaljplan, gärna till en pittoresk skärgårdsmiljö men med mer skärgårdsservice – vilket saknas i stora delar av denna del av ”Stockholms” skärgård - *världens vackraste skärgård inkl. skärgården via Åland och bort mot Åbo.*

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. Kommunen uppdaterar texten i översiktsplanen för att lämna utrymme för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet, oavsett omfattning av exploatering och förtätning. Kommunen kompletterar även antagandehandlingen med en åtgärd om att ta fram en övergripande vattenplan för kommunen, vilket saknas idag. För att skydda vattenkvaliteten i norra delen av Kalvfjärden har kommunen ändrat status på alla andra båtklubbar inom Kalvfjärden för att inte tillåta en ökning av antalet bryggor.

I översiktsplanen är Vissvass utpekad som en central plats för båtlivet, där flera båtplatser och service för båtlivet tillskapas till en modern och miljöanpassad anläggning. Det är glädjande att båtklubbarna i Vissvass verkar för att minska klubbmedlemmarnas miljöpåverkan. Områdesbestämmelser ska upprättas för Vissvass för att säkerställa syftet i översiktsplanen där detaljplan saknas.

TRÄDGÅRDENSFÖRENINGEN GUDÖ Å

Förslag på Grönområde längs Gudö Å, ingående i ny Översiktsplan Tyresö Kommun

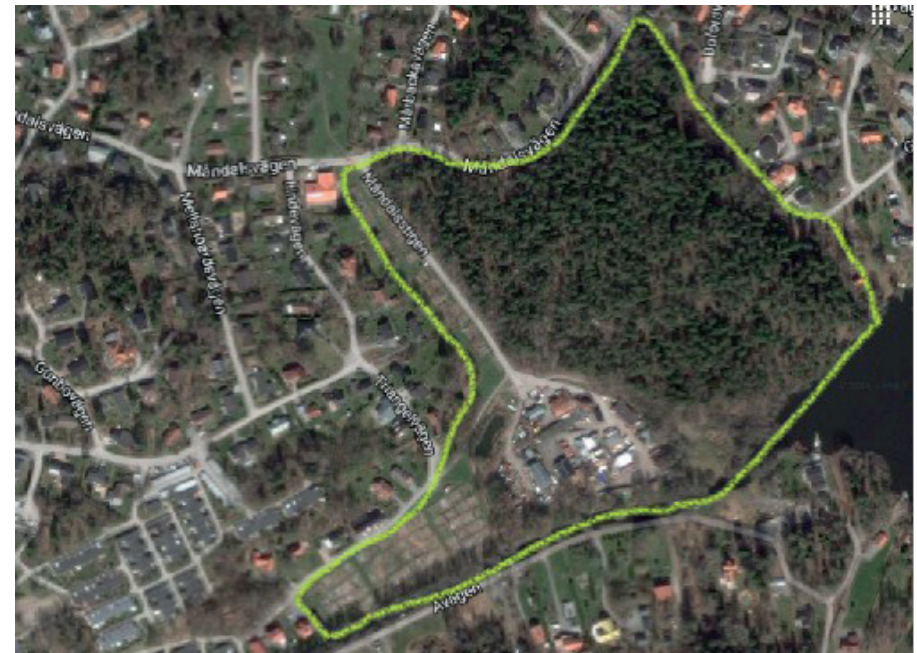
Trädgårdsföreningen Gudö Å gläds åt att ett rekreativt stråk är inritat längs Kolonilotterna utmed Gudö Å. Vi är många i Tyresö som uppskattar att Tyresö ligger i framkant när det gäller natur, ekologi och människans rekreationsbehov. Vi ser många som promenerar och joggar här.

Förslag till översiktsplan

Vi vill utveckla detta gröna område som en "lunga" för motionärer, odlare och djur. Vi föreslår ett fordonsbegränsat GRÖNOMRÅDE inkluderande föreningens ekologiska odling, utan nya bostäder.

Vi tycker att Triangelvägen kan förbli det naturliga för cyklister, inga nya vägar/gångar och att åkanten förblir grön. Vill man gå längs ån på en väg finns det en väg på Haningesidan.

Förslag till Grönområde

Om Vattenverkstomtens användning ska förändras, ser vi att så mycket som möjligt blir park och natur. Förutom natur kan rekreativa möjligheter ges, t.ex. ett utegym, café med toalett och uthyrning av roddbåtar. Tegelbyggnaderna kan då få nytt tak, bli café och förvaringsplats för kajaker och småbåtar. En liten del kan inhysa vår åkgräsklippare så att vår fula container kan tas bort från Triangelvägen. Privata småbåtar kan paddlas eller ros hit för hyrd förvaring. Giftig bottenmålning kommer inte att behövas. Kommunen kan då erbjuda ett alternativ till att båtar läggs längs kommunens stränder utan att betala. Ibland är det dock ont om vatten i Gudö Å, så andra placeringar av båttrampor och båtar bör utredas i översiktsplanen.

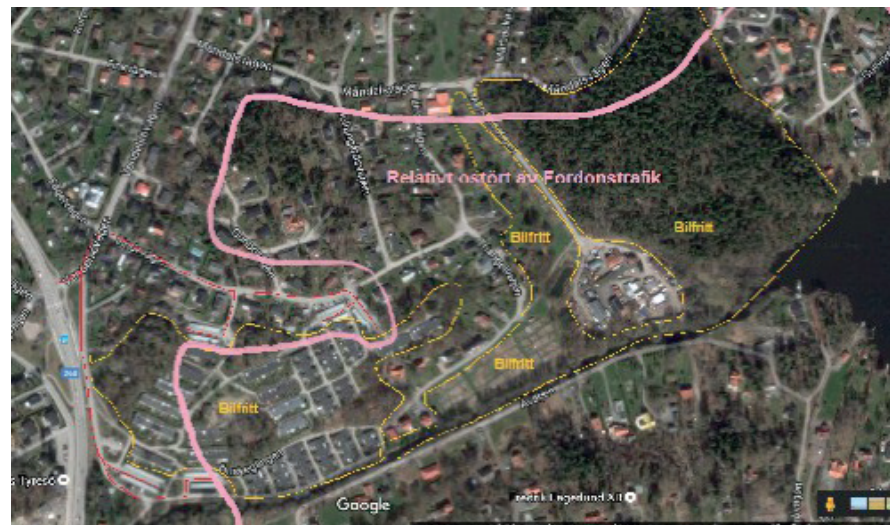
Gång-Cykelförbindelse till Haninge

För Trädgårdsföreningen är en bro över ån i eller nära vårt odlingsområde något negativt, då störande mopedtrafik kan öka och natur vi uppskattar tas i anspråk. Ur ett ekonomiskt perspektiv undrar vi vilka trafikfördelar som finns med en bro då kommunen begärt stöd från Trafikverket.

På Vattenverkstomten finns idag två vägar som leder nästan fram till ån som förlängning av Måndalsstigen. Någon av dessa kan förlängas till en gång-/cykelbro över till Haninge, medan den andra vägen kan bli ramp för båtar. Utegygmet/båtplats på land/café/odlingslott kan vara bra även för Haningebor och badudden i Långsjön på Haningesidan kan då nås av Tyresöbor. För isvana skridskoåkare är badudden bra påklivningsplats för stråket längs sjöarna ned till Tyresö slott. Gudö Å och Långsjöns Tyresöside går öppna hela vintern fram mot Solsäter. Vid snö kan man åka längdskidor längs kolonilotterna. Fler plogade vägar skulle hindra detta.

Bilden visar nuläget utan större biltrafik. Vi är emot bostadshus på Reningsverkstomten eftersom trafiken då ökar genom ett förhållandevis glest område för att nå ett enligt Översiktsplansförslaget tätare område.

I nuläget är området grönt och glest på fordonstrafik. Trafiken till Gamla reningsverket är i och för sig tunga lastbilar men det är glest med dessa fordon. Vi njuter därför på odlingslotterna i ett tyst område.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att Trädgårdsföreningen Gudö Å ställer sig positivt till inritningen av ett rekreativt stråk längs kolonilotterna utmed Gudö Å.

Översiktsplanen pekar ut markanvändning för bostäder och/eller icke störande verksamheter vid Gudö verksamhetsområde (vattenverkstomten). Den föreslagna karaktären för denna tomt lämnar utrymme för framtida förnyelse vilket kan innebära bostäder, icke störande verksamheter eller service, mötesplatser, gaturum, parker eller grönytor. Tillgång till vattnet, rekreation, och nära grönområden är önskat i detta område vid Gudö Å.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare.

TYRESÖ DYVIKSUDDS TOMTÄGARFÖRENING

Styrelsen för Tyresö Dyviksudds Tomtägareförening vill genom detta brev återigen annonsera sitt deltagande i debatten avseende översiktsplanen för Tyresö Kommun. Detta är Föreningens officiella svar på det av Kommunen utsända materialet, samt dess åsikter om förslaget till ny översiktsplan. Styrelsen har också tagit del av Kommunens svar på förra årets inlägga i debatten, vilket återfinns i samrådsredogörelsen. Det måste dock här påpekas att det är anmärkningsvärt att Föreningen ej blivit inbjuden att delta i samrådet om den nya översiktsplanen. Vilka som har fått en officiell sådan inbjudan står att läsa sist i samrådsredogörelsen. Det är dock oklart vad detta tydligen andra samråd än den officiella debatten egentligen innebär, men oavsett är det olyckligt att Föreningen med sin kunskap om Brevikshalvön, samt den kompetens inom vitt skilda områden som medlemmarna och Styrelsen besitter, ej blivit inbjuden. Styrelsen förutsätter dock att allas åsikter i debatten väger lika tungt.

Generellt om översiktsplanen

Återigen vill Styrelsen tacka Tyresö Kommun för ett utförligt material, vilket både Styrelsen och medlemmarna med stort intresse har tagit del av och diskuterat. Vad som framkom i och med diskussionerna kring det första förslaget, var att de områden som berör Föreningens medlemmar mest är natur och rekreation; infrastruktur och VA; samt de områdesbestämmelser som tidigare presenterades och fortfarande omtalas i förslaget. Det framgår dock helt tydligt att flera av dessa områden också är de som mest berör och väcker åsikter hos invånarna i kommunen generellt, men som också diskuteras i störst utsträckning av andra parter som gjort inlagor; inte minst Länsstyrelsen.

Mot bakgrund av detta disponerar Styrelsen sitt svar enligt följande (notera att det område Styrelsen nedan diskuterar är yttre delen av Brevikshalvön, om inte annat anges):

Natur och rekreation

Det är glädjande att det förslag som de absolut flesta som har gjort inlagor i debatten har framhållit som det bästa, och som Kommunen också har valt att nu fokusera på, är det där ny bebyggelse koncentreras till de mer centrala delarna av kommunen. Föreningen framhöll i sitt tidigare svar att detta är nödvändigt för att kommunen skall kunna behålla sin unika skärgårdskarakteristik, och – helt i analogi med den i vissa avseenden svaga identitet som kommunen har, vilket också diskuteras av Kommunen själv i förslaget – även ytterligare kunna förstärka den. Det förutsätts att detta är vad som också avses med förslaget; nämligen att framhäva och bevara naturen. Några punkter måste dock fortfarande diskuteras och redas ut, för trots att liggande förslag nu är inriktat på att koncentrera bebyggelsen, förefaller det som om det inte i alla lägen är vad som i praktiken föreslås.

Ett exempel på detta är att man i förslaget skriver att tillgängligheten till kust- och strandområden skall göras bättre. Detta, taget ur sitt sammanhang, låter förstås trevligt, men det är också förknippat med flera problem: Exempelvis framhåller Länsstyrelsen i sin inlägga att det kan vara negativt, då det förmodligen mekaniskt kommer leda till just negativ påverkan på växt- och djurlivet.

Det framstår som svårt att förstå hur denna önskan skulle omsättas i praktik i området, då en ökad tillgänglighet skulle leda till fler bilburna besökare, vilka ej kommer kunna parkera sina bilar någon annanstans än på vägen eller i den natur som de tydligen vill besöka och njuta av. De boende på halvön kan också vittna om att området redan är välbesökt – att då exploate-

ra det ytterligare med parkeringar, anlagda promenadstråk, eller vad som nu kan rymmas i förslaget, kan blir helt missriktat. Det skulle i så fall innebära att exploatera för att bevara, vilket rent krasst inte går ihop. Därmed inte sagt att området ej har varit, är, eller skall vara tillgängligt för alla, men dess unika karaktär måste bevaras!

Vidare föreslås en förtätning av bebyggelsen på halvön, samt nya bostadskvarter på Mokärsvägen. Detta förefaller vara i strid med konstaterandet att ny bebyggelse skall koncentreras till de mer centrala delarna av kommunen, och kommer ställa mycket stora krav på kommunikationer och vägar etcetera (mer om detta nedan). Även här påpekar Länsstyrelsen att det är problematiskt att förtäta bebyggelsen på halvön men samtidigt exempelvis anlägga ett naturreservat mitt i området. Det framgår att även Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund är kritiska till en förtätning av Brevikshalvön. Att exempelvis uppföra ny bebyggelse med butik vid Trinntorp, där det lokala området redan har något slags karaktär av samlingspunkt är dock positivt av just den senare anledningen.

Tillgänglighet

Det diskuteras också i förslaget att ”säkra gång- och cykelstråk” skall anläggas på Brevikshalvön. Detta är förstås odiskutabelt ett gott förslag och Styrelsen vill poängtera detta, men en precisering vore på sin plats, då denna typ av åtgärder riskerar att påverka naturen; exempelvis vid någon ny sträckning annan än befintlig vägs.

Styrelsen vill ånyo framhålla att det är viktigt att bevara halvöns unika karaktär, just för att den skall vara tillgänglig för alla, men också och inte minst för att de som bor på den har flyttat dit just tack vare dess särart. Det vore oerhört synd att exploatera området genom förtätning av bebyggelsen, anlagda gångstråk eller liknande. Det är möjligt att detta är ett missförstånd

då många förslag ej är tydligt redogjorda för. Hur och var skall dessa säkra stråk i så fall anläggas? Vad innebär att göra ”kust- och strandområden” mer ”tillgängliga”? Om det innebär exempelvis mer information om området och ett gott samarbete mellan Föreningen och Kommunen i syfte att stärka områdets befintliga karaktär av skärgårdsnatur, och således i förlängningen tydliggöra kommunens framtoning, mottas detta enbart positivt och med tillförsikt entusiastiskt, men om det innebär anlagda promenadstråk, fler parkeringar och generella exploateringar, så vill Föreningen understryka sin åsikt att det är fel väg att gå.

På samma tema vill Föreningen påpeka att placeringen av en flotte för latrintömning i en tidigare välbesökt badvik, istället för tvärs över sundet i anslutning till marinan i Vissvass, är en suboptimal sådan om man vill främja just tillgängligheten. Badviken har blivit betydligt mindre besökt sedan flotten för latrintömning placerades i den, och detta är ett exempel på ärende där Föreningen med sina kunskaper och erfarenheter om området gärna ser en dialog med Kommunen.

Infrastruktur och VA

Det finns sedan flera år bra, miljövänlig och kretsloppsbasead teknik för rening av enskilda avlopp. Sådan teknik i kombination med till exempel avsaltningsanläggningar för obegränsad tillgång på dricksvatten, gör enskilda fastighetsägare oberoende av kommunala lösningar och service avseende vatten och avlopp. Föreningen anser att det är viktigt att kommunen bevakar och tydligt uppmuntrar dessa typer av lokala lösningar. En konkret aspekt av detta är att verka för ett omtag kring byggrätterna för yttre Brevik. Idag motiveras begränsningar bland annat med hänvisning till risken för vattenbrist. Med ovan nämnda teknik är inte detta argument längre relevant. En långsiktigt syftande och konstruktiv dialog med såväl Länsstyrelsen som Södertörns Miljö- och hälsöförbund kring dessa frågor efterlyses.

Det har också framkommit i lokala diskussioner att de boende på halvön önskar en infartsparkering, vilken förslagsvis skulle kunna placeras vid Mossvägens busshållplats. Med hänsyn till ökad användning av eldrivna fordon på Dyviksudd, och ytterligare underlätta och uppmuntra detta, denna infartsparkering förses med laddningsstolpar. I anslutning till P-platsen behövs även täckt cykelparkering. Det kan också, på grund av halvöns topografi, vara en idé att utreda möjligheterna till en cykelväg från Ällmora till Dyviksuddsvägen.

En annan viktig punkt som har diskuterats i Föreningen är risken för skogsbrand. Denna diskussion saknas helt i materialet, vilket kan te sig märkligt då flertalet åtgärder för att mitigera ett katastrofscenario uppenbarligen är av praktisk natur. En av Föreningens medlemmar, Harald Berg, har gjort en synnerligen utförlig utredning om saken, och insänt denna till Kommunen. Styrelsen vill här påpeka att den helt och hållet står bakom Bergs utredning och påpekanden avseende just risken för skogsbrand, och önskar en utredning och dialog om detta mycket angelägna ämne.

Områdesbestämmelser

Föreningen uppmärksammar och ställer sig undrande till att kommunen vill klassa Dyviksudd som ett kulturhistoriskt intressant område med vad som i förslaget kallas sportstugor. Enligt föreningens mening finns inga sportstugor på Dyviksudd, och området är inte kulturhistoriskt intressant vad gäller byggnaderna; förutom de stora trävillorna från 1900-talets början vid Breviksmaren samt, förstås, fornlämningarna.

Dyviksudd avstyckades på 1950-talet med tomter för uppförande av fritidshus och är enligt SCB:s klassning ett fritidshusområde. Enligt SCB:s statistik, "Fritidshusområden 2010, svensk officiell statistik", så finns det i Tyresö fyra områden med fritidshus: Bergholm, Ällmora, Dyviksudd Östra

och Dyviksudd Västra. Kommunen har även över tid gett dispener från gällande byggrätt, vilket har lett till ett antal hus med större byggrätter. Även Skattemyndigheten vittnar om att området har stor variation på byggnadsyta och även standard på fastigheterna. Flera hus nyttjas idag som permanentboende. Dyviksudd kan därför inte anses kulturhistoriskt intressant för sina sportstugor, utan är ett vanligt fritidshusområde; i vissa avseenden under omdaning.

Det är givetvis viktigt och önskvärt att Dyviksudds karaktär bevaras, men även boende på Dyviksudd skall ges möjligheten att bygga klimatsmart, energisnålt och att kunna energicertifiera sina hus. Det övergripande målet måste vara att området förändras så att de unika naturvärden som finns bevaras, samtidigt som husen utformas på ett miljömässigt hållbart sätt. Den översiktliga kulturmiljöinventeringen, vilken enligt utsänt material ej är beslutad, får påpekanden av Länsstyrelsen, som bland annat påpekar att inventeringen i flera avseenden är otydlig. Länsstyrelsen anser vidare att ett nytt kulturmiljöunderlag vore önskvärt.

Föreningen delar länsstyrelsens syn att förslaget är otydligt och ställer sig frågande till avsikten, inte minst då det framstår som direkt verklighetsfrämmande. Strävan att få området klassat som kulturhistoriskt värdefullt bör därför strykas ur översiktsplanen.

Slutsats

De punkter som Föreningen särskilt vill framhålla är således att naturen i största möjliga grad skall bevaras på Brevikshalvön, och att förtätningen av byggnation, även om den inte ligger just i anslutning till Dyviksudd, fortfarande påverkar området. Att exploatera för att försöka bevara är ett tillvägagångssätt i syfte att göra området mer tillgängligt som är lika omöjligt som missriktat – naturen ser ut som den gör och fler parkeringar, anlagda

gångstråk etcetera kommer oåterkalleligt ändra områdets skärgårdskaraktär. Detta måste betonas.

Viktigt är också att ta tillvara den kompetens och vilja till miljövänlig utveckling som finns lokalt. I förslaget diskuteras åtgärder för att kompensera för avsaknaden av kommunalt VA, samt att Kommunen vill uppmuntra enskilda lösningar. Inom Föreningen finns som nämnt ovan mycket stark kompetens inom hållbara lösningar. Installationerna som har gjorts är också av sådan karaktär att de kommer fortleva i decennier, och kompetensen är därför inte helt personberoende. Föreningen förstår att en kommunal VA-lösning för området är avlägsen, men redan nu visar medlemmarna prov på egna relaterade innovativa och tekniskt avancerade moderna lösningar, med uthållighet och miljöhänsyn som överordnade mål. Det är Föreningens starka målsättning att genom det goda samarbetet och utbytet inom Föreningen i ökande grad aktivt främja en sådan utveckling för att bli en föregångsdel av kommunen. Det är Föreningens förhoppning att Kommunen vill stödja denna utveckling och vill gärna diskutera vilket utbyte Föreningen och Kommunen kan ha i frågan.

Förslaget till områdesbestämmelser, där Dyviksudd skulle klassas som ett sportstugeområde och utvecklingen således skulle frysas, ter sig verklighetsfrånvänt för de boende på Dyviksudd. Detta skulle riskera att punkten beskriven ovan, som främjar god utveckling, förmodligen ej skulle vara möjlig.

Sammantaget är förslaget helt tydligt visionärt och en sådan ansats skall naturligtvis premieras, men en sak som måste framhållas är att förslaget i tyvärr många viktiga avseenden inte är tillräckligt konkret. Denna inlaga från Tomtägareföreningen är – precis som den tidigare – positiv, vilket verkligen vill understrykas, och det framgår på ett lika klart som trevligt vis att Förslaget är ett förslag i god och vänskaplig anda som syftar till att göra

kommunen trevligare och bättre för alla. Responsen på icke-precisa förslag rörande allvarliga ämnen kan dock tendera att uppfattas som negativa; på så vis att de kan tyckas vara bakåtsträvande påpekanden. Så är här verkligen inte fallet, men om det till äventyrs ändå skulle uppfattas på ett sådant vis, är det som konstateras ovan snarare en konsekvens av att tyvärr alltför många delar inte är redogjorda för i detalj. Styrelsen önskar enligt ovan svar på många ”hur”, vilket inte minst också Länsstyrelsen påpekar i sitt svar på det första förslaget. Detta verkar dock inte ha åtgärdats till detta förslag, utan snarare ha förstärkts.

På sista raden vill Föreningen tacka för ett omfattande förslag till översiktsplan som innehåller mycket gott, men också flertalet punkter som ytterligare behöver arbetas med. Föreningen vill nu vara en motpart till Kommunen i diskussioner kring dessa punkter och bidra med sina medlemmars erfarenheter, kunnande och kunskaper om området!

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att läsa att Tyresö Dyviksudds Tomtägareförening är positiv till det mesta i översiktsplanen. I antagandehandlingen uppdateras och utökas texten samt de planeringsriktlinjer som gäller tillgängligheten av kust- och strandområden för att vara mer konkreta och tydliga. Kommunen delar föreningens uppfattning att det är nödvändigt att översiktsplanen framhäver och bevarar naturen och den unika skärgårdsmiljön. Se planeringsstrategier för natur, vatten och ”aktiv i Tyresö” för utökade planeringsriktlinjer, samt delarna av översiktsplanen som rör kommundelarna Yttre Brevik och Dyviksudd.

Inre Brevik, Raksta och Solberga är i fokus för kommunal VA-utbyggnad, och kommer inte ske för Yttre Brevik och Dyviksudd inom översiktsplanens tidsram, till 2035. Under tiden går SMOHF igenom enskilda avlopp så

att de uppfyller lagkraven. En mer långsiktig inriktning för utbyggnad av kommunalt VA och gator ses över i detalj i en fördjupad strategi för Östra Tyresö.

Översiktsplanen kompletteras med en åtgärd att ta fram en strategi och hållbara lösningar för Yttre Brevik och Vissvass.

Kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns Arkitekter är uppdaterad och omfattande. Kommunen anlitar Nyréns för områdesspecifik och objektiv expertis inom bebyggda kulturmiljöer för att säkra kommunens kulturhistoriskt värdefulla miljöer. När det gäller kunskapsunderlaget om kulturmiljöer i det obebyggda landskapet ska detta, i enlighet med planeringsriktlinjen, uppdateras i samband med genomförandet av översiktsplanen. Till antagandehandlingen tar vi bort strategin om att ta fram områdesbestämmelser för Breviksmaren och Dyviksudd.

TYRESÖ HEMBYGDSFÖRENING

Länsstyrelsen ansåg i sitt samrådsyttrande till första förslaget till översiktsplan att ett nytt kulturmiljöunderlag för hela kommunen vore önskvärt. Kommunens nuvarande kulturmiljö-program är drygt 35 år gammalt.

Översiktsplanen innebär att förtätning kommer att ske inom kulturhistoriskt värdefulla områden. Man önskade därför tydligare riktlinjer för planeringen. Det är viktigt att inte kulturmiljöerna försvinner eller förlorar sin karaktär. Flera av utvecklingsområdena berör fornlämningar men samrådsförslaget saknade även förhållningssätt till dessa. (Se sid 105 i senaste förslaget till översiktsplan.) För befintlig bebyggelse har kommunen gjort en översiktlig inventering (ej beslutad, underlag för ny översiktsplan). Inventering av fornlämningar och viktiga miljöer saknas dock.

I det aktuella förslaget till översiktsplan hittar vi på sid 38 allmänna uttalanden som:

”I kommunens utveckling ska vi ta vara på kulturmiljöerna” och ”Därför ska såväl kultur-historiskt värdefulla landskap som bebyggelse skyddas och synliggöras, tillsammans med fornminnen, kulturmiljöer i vattnet och liknande. Allt detta är fastslaget i olika lagar.” Där anges också att Kunskapsunderlaget för kulturmiljöer bör uppdateras.

På sid 63 (Trollbäcken) anges ”Ett rekreativt stråk längs Drevviken och Gudö å ska utvecklas så att det binder samman Flatens naturreservat i Stockholm med området vid Barnsjön. Kulturmiljöerna längs stråket ska lyftas fram.”

På sid 70 (Bollmora) förekommer begreppet ”kultur” endast i den diffusa meningen ”Kulturhistoria är i många fall en bärare av områdets identitet är viktiga att beakta.”

På sid 74 (Tyresö strand) anges ”Värna riksintresset Tyresö slott och kyrka. Riksintresseområdet med omnejd värnas och utvecklas till ett än mer känt och omtyckt utflyktsmål i regionen.”

På sid 90 (Yttre Brevik södra och Vissvass) nämns ”Kommunens och övriga aktörers arbete ska rikta in sig på att: Ta tillvara på värdefulla kulturmiljövärden genom att ta fram områdesbestämmelser för angivna delar av Yttre Brevik och Vissvass.”

Tyresö hembygdsförening anser att dessa angivelser i översiktsplanen är alltför diffusa. Det är därför viktigt att kommunen tar fram ett aktuellt och detaljerat kulturmiljö-underlag som beaktas när den nya översiktsplanen ska fastställas.

Tyresö hembygdsförenings ändamål är bl.a. ”att arbeta för att kultur- och naturhistoriska minnen och miljöer tas till vara och görs tillgängliga för alla.” Vi bistår gärna i kommunens arbete med att ta fram ett nytt kulturmiljöunderlag.

Här är t.ex. ett område som bör beskrivas mer detaljerat. Exemplet avser den historiska ringen kring Albysjön, som är intressant såväl för kommunens egna invånare som för besökare utifrån:

Mycket av Tyresö kommuns rika och kända kulturhistoria finns i miljöerna runt Albysjön. I ringen ingår Nordiska museets Tyresö slott, Lilla Tyresö samt kyrkan. Här kom det första centrumet i Tyresö att växa fram, senare blomstrade det under 1890-talet och 20 - 30 år framåt i tiden med Prins Eugen och konstnärskolonin. Där finns också Follbrinkströmmen med sin industrihistoria, sjön Fatburen och dess koppling till Prins Eugen och tavlan "Det stilla vattnet", Rävnalet (även det med kopplingar till Prins Eugens tavlor samt den plats där prinsen först tänkte uppföra ett boende), Solberga gård (omnämnad 1409 d.v.s. några decennier efter digerdöden), Uddbyfallet, Raksta gravfält vid Storängen och Prinsbacken vid Storängen, där arkitekt Ferdinand Boberg tog fram förslag till ett större boningshus (som senare resulterade i ritningen till Waldemarsudde). Längre fram ligger torpet Lilla Raksta, gården Rundemar omnämnd 1409, fornborgen vid Karlberg och Wättingeströmmen/Nyforsfallet med anor från Gustav Wasas tid.

Vi kommer snart till Alby gård (omnämnad 1409) med dess gravfält. Alby var Tyresös prästgård under mer än trehundra år. Strax intill ligger Uddby gård (även den omnämnd 1409), med dess gravfält och Ahlstorp båtmans-torp. Vi kan gå vidare på den gamla vintervägen från Uddbyfallet över Albysjön. Vägen gick till Prästgårdsvägen nedanför den sista bebyggelsen på Gimmersta, genom Gammelhagen upp till Kolardammarna för att fortsätta mot Stockholm. Strax intill vintervägen ligger bronsåldersgravarna,

de stora stensättningarna på berget ovanför skjutbanan, gården Gimmersta (omnämnad 1409) samt gårdens gravfält och Gimmersta hage (även kallad Fatbursdalen).

En viktig del i den historiska ringen är även triangeln mellan Tyresövägen och Kyrkvägen som utgör den miljö där Markis Lagergren lät uppföra tjänstebostäderna Hästbo, Kobo, Blåsut (nedbrunnen på 1960-talet) och Tallbacken, de två förmansbostäderna för inspektoren och rättsaren som har uppförts i närheten av denna triangel och direkt i anslutning till Tyresö gamla skola (den första fasta skolbyggnaden i kommunen, i dag bygdegård). Vi får inte glömma Snusbullraeken och inte heller det öppna landskapet som sträcker sig i dalen från kyrkan längs Tjärnstigen med den gamla Kolera-kyrkogården som troligen använts vid alla de tre stora utbrotten av farsoten under 1600-, 1700- och 1800-talen.

Vi ser fram emot att kommunens rika och gamla kulturhistoria så snart om möjligt lyfts fram på ett mera påtagligt sätt. Längs denna vandringsled bör det finnas informationstavlur med texter som berättar platsernas historia. Det bör även finnas en folder tillgänglig vid strategiska platser i den historiska ringen. Hembygdsföreningen avser att fortsätta att ta fram exempel på kulturmiljöer som bör beaktas i kulturmiljöunderlaget. Vi kommer också att hos länsstyrelsen begära registrering av vissa fornlämningar som av någon anledning ännu inte finns registrerade.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Kommunen anser att samarbete med till exempel föreningar är väsentligt för genomförandet och upprätthållandet av översiktsplanen som ett levande dokument, och vi tackar Tyresös hembygdsförening för erbjudandet att bistå till det nya underlaget.

Kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns Arkitekter är uppdaterad och omfattande. När det gäller kunskapsunderlaget om kulturmiljöer i det obebyggda landskapet ska detta uppdateras i samband med genomförandet av översiktsplanen. Inför detta kan flera av Hembygdsföreningens synpunkter och förslag tas upp. Kommunen har även tagit fram en tydligare riktlinje för kulturmiljöer i Tyresö kommun för att säkerställa en rättssäker och enhetlig bedömning vid framtida detaljerad planering och lovgivning.

Texten om Tyresös historia i översiktsplan är kortfattad för att hålla nere dokumentets längd men har kompletterats något utifrån ert yttrande.

TYRESÖNÄS VILLAÄGAREFÖRENING

Följande yttrande angår i huvudsak de delar i översiktsplanen som rör Brevikshalvön (inre och yttre Brevik).

Övergripande kommentarer

Vi i Tyresönäs Villaägareförening anser att kommunen har gjort ett bra arbete med att sätta riktningen för Tyresös framtida utveckling. Vi ser positivt på att förslaget till översiktsplan slår fast att Östra Tyresö ska utvecklas varsamt. Den orörda naturen, det omgivande havet och den idylliska skärgårdsmiljön är det som sätter särprägel på Brevikshalvön och vi värnar om att bevara den känslan – nu och för framtida generationer.

Vi i villaföreningen arbetar efter konceptet ”Brevik hela livet”. Barnen ska kunna gå i förskola och skola i sin egen kommundel, vuxna ska kunna ta sig till sina arbeten på ett effektivt sätt, äldre ska kunna bo kvar på halvön och det bör även vara möjligt för ungdomar med funktionsvariation att flytta hemifrån till ett anpassat boende här.

Redan nu bor merparten av halvöns befolkning här permanent. Med tanke på den bostadsbrist som råder i Stockholm som helhet och den takt i vilken regionen växer i övrigt är det ett rimligt antagande att andelen permanentboende på Brevikshalvön (möjligen med undantag för Dyvik) stadigt kommer att öka för varje år som går.

Vi vill med detta sagt betona vikten av att infrastrukturen måste vara på plats innan den föreslagna förtätningen sker och att säkra vägar och trygg vattenförsörjning är förutsättningar för den fortsatta utvecklingen på halvöns inre och yttre delar.

Miljö, natur-, kultur- och vattenmiljöer

Vi ser naturen som Brevikshalvöns största tillgång. Det kan inte nog understrykas att den rika floran och faunan ska respekteras även fortsättningsvis och att dessa värden beaktas också i samband med olika byggprojekt (som ju oundvikligen har en inverkan på miljön).

De stora tomterna ger området sin unika karaktär och det är viktigt att eventuella framtida styckningar generellt behåller de rådande bestämmelserna avseende tomtstorlek. Vi ser däremot positivt på ett lokalt centrum i Trinntorp och på att viss förtätning sker i detta område, under förutsättning att den nya bebyggelsen harmonierar med den befintliga och att området som helhet smälter in i den vackra skärgårdsmiljön. De trevliga husen kring Strandtorget och på Målarprinsens väg får gärna vara en inspiration i sammanhanget.

Vi förutsätter att planerade restauranger placeras vid vattnet och att infartsparkeringar förläggs inlands. Tyresö Sjö Krogs placering i dag är mildt uttryckt inte optimal (då en stor bilparkering är i förgrunden för den vackra utsikten). Slutningen ovanför badet bjuder en enastående vy över Ersta-

viken och fantastisk kvällssol – vilket onekligen vore en bättre plats för restaurangen.

Vi reagerar vidare över att kartan på sidan 33 i översiktsplanen inte verkar stämma: på den är Ällmora träsk och Telegrafberget inte naturreservat, vilket kommunen på andra håll beskrivit vara målet. Vi välkomnar kommunens planer på att göra dessa områden till naturreservat.

Utbildning, kultur och fritid

Redan i dag är söktrycket på Brevik förskola och skola stort. Många av de som flyttar till Brevikshalvön är unga barnfamiljer och behovet av barnomsorg kommer att öka ytterligare i takt med att områden byggs ut och förtätas.

I översiktsplanen framgår det inte om kommunen har planer på att bygga fler förskolor på halvön. Den oerhört populära Brevik skolas kapacitet kommer inte att räcka till för att barnen här ska kunna gå i förskola inom sin egen kommundel. Att ha nära till sina kompisar och inte vara beroende av skjuts för att leka med vänner är både en fråga om social trygghet och om hållbarhet. Vi ser att utbyggnad av barnomsorgen på Brevikshalvön är en absolut nödvändighet.

Med tanke på översiktsplanens fokus på det aktiva livet ser vi att ett utomhusgym på Brevikshalvön skulle fungera både hälsofrämjande och som en trevlig träffpunkt mellan generationer. I närheten av detta skulle vi gärna se en park för olika aktiviteter, till exempel en boulebana och en lekplats.

Vidare framhåller vi vikten av en social mötesplats för människor i alla åldrar, förslagsvis på inre Brevik. Vi tänker oss en lokal som går att hyra för olika evenemang (och som gärna får ha ett café i anslutning och därtill ligga nära utomhusgymmet för att länka samman de olika verksamheterna). Att ha en lokal för olika ändamål stimulerar

föreningslivet, kulturen och gör att ungdomar har någonstans att ta vägen på kvällstid i åldrarna då de är för gamla för fritids men för unga för att åka in till staden ensamma. I dagsläget finns en enda lekplats i yttre Brevik (på Ällmoraängen) och vi föreslår att kommunen anlägger flera lekplatser på yttre Brevik för att skapa träffpunkter för våra yngsta invånare och deras familjer.

Hållbara transporter och teknisk försörjning

Vi ser mycket positivt på planerna att kollektivtrafiken till Brevikshalvön byggs ut och gläds åt att kommunen ser det stora behovet av säkra gång- och cykelvägar här. Bättre turtäthet gör bussen till ett reellt alternativ till bilen och bättre cykelvägar möjliggör att vägen till arbetet kan bli helt bilfri för fler. De stora vägarna på halvön måste klara befolkningstillväxten, avseende såväl bil- som busstrafik. Bussarna från Trinntorp och ut på halvön trafikerar Breviksvägen, som redan i dag är undermålig vad gäller säkerhet för alla trafikslag. Gående och cyklister hänvisas till en obefintlig väggren och den smala vägbanan är inte lämplig för möten (särskilt inte mellan två bussar eller lastbilar). På vintern är här bekmörkt och långa sträckor är helt oupplysta – gatubelysning med jämna intervaller måste till för att undvika kollisioner mellan fordon och med vilt (och förstås oskyddade gång- och cykeltrafikanter)! Vägbanan måste breddas och någon form av trottoar – gärna med cykelbana – måste till för att inte låsa in de boende på yttre Brevik i ett totalt bilberoende. Genom att göra det möjligt även för denna del av befolkningen att cykla och gå till sin närmaste busstation och till ett framtida lokalt centrum i Trinntorp minskas bilanvändandet – vilket naturligtvis är en ambition vi i villaföreningen delar med kommunen.

Vad gäller utbyggnaden av gatunätet ser vi att Breviksvägen fram till busshållplatsen Tyresö Brevik bör återgå i kommunal regi. Kommunen bör ta ansvar för att genomfartslederna är säkra, det är inte rimligt att en

enskild vägförening ska ansvara för ombyggnad av vägar på halvön som alla – såväl boende som besökare och alla andra typer av transporter – är beroende av. Vi fortsätter att betona vikten av kostnadseffektiva förslag och understryker att vi anser att dessa kostnader inte bör belasta de enskilda fastighetsägarna. Utöver säkrare vägar måste fokus på Brevikshalvön redan i dag gälla trygg vattenförsörjning och hållbara avloppslösningar. Det är grundläggande att infrastrukturen är på plats innan någon som helst förtätning sker. Arbetena med förbättrad vägstandard på genomfartslederna på halvön bör naturligtvis samordnas med utbyggnaden av VA för att undvika dubbla kostnader.

Vi i villaföreningen välkomnar kommunens inställning till medborgardialog i frågan och ser fram emot att vara en konstruktiv dialogpartner med kommunen kring frågan om hur vatten- och avloppsfrågan på Brevikshalvön bäst kan lösas. I dag sker mindre än en procent av all kollektivtrafik i Sverige på vatten. Tyresö har möjligheten att vara en föregångskommun genom att, liksom exempelvis Nacka och Ekerö, dra nytta av sitt sjönära läge och bygga ut vattenburen kollektivtrafik för att avlasta annan pendlartrafik. En möjlig sträcka skulle kunna vara Dalarö – Trinntorp – Tyresö strand – Stockholm city. Med två strandhugg i kommunen gynnas även icke bilburen internturism.

Människors arbetssätt har förändrats och blivit mer flexibelt, vilket innebär att många resenärer skulle kunna använda tiden ombord som arbetstid. Eftersom cykel tillåts medföras ombord på den här typen av pendlarbåtar minskar trycket på infartsparkeringar i anslutning till båthållplatserna och resenären kan dessutom fortsätta sin väg till arbetet på cykel efter det att båten lagt till. Erfarenheter visar att den här typen av infrastruktur bör tas med på ett tidigt stadium i planeringen för att bli framgångsrik.

Vi ser vidare att Breviks attraktionskraft på bilburna besökare med siktet inställt på skärgården fortsätter att öka. Vi i villaföreningen vill understryka vikten av att den vackra skärgårdsmiljön inte förstörs för att tillgodose sommarturisters behov av parkeringsplatser – särskilt inte vid vattnet! Vi uppmuntrar besökare att upptäcka Brevikshalvöns många kvaliteter, men uppmanar samtidigt till samåkning och hänvisar

till den kollektiva trafiken (både den befintliga och den som i framtiden förhoppningsvis kommer att ske på vatten).

Övriga synpunkter

I övrigt anser vi att:

- det måste till fler infartsparkeringar i centrala delar av Tyresö i anslutning till kollektivtrafik.
- Tyresö måste erbjuda fler antal vårdplatser, dagens situation är ohållbar och det måste till minst en till vårdcentral snarast!
- Tyresövägen bör avlastas från all trafik som inte är nödvändig (exempelvis bussar som inte är i trafik)
- närpolisens flytt till Nacka har inneburit en försämring och en ökad känsla av otrygghet, vi anser därför att polisen bör flytta tillbaka till Tyresö.

Vi i Tyresönäs Villaägareförening ser fram emot att vara en konstruktiv dialogpartner till kommunen och ser med spänning och tillförsikt fram emot utvecklingen på Brevikshalvön, till 2035 och ännu längre fram.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att läsa att Tyresönäs Villaägareförening ser positivt till översiktsplanens delar om Östra Tyresö, och vi tackar föreningen för erbjudandet om att vara dialogparter i framtiden. Kartorna uppdateras med Telegrafbergets naturreservat.

Stadsbyggnadsprincipen utvecklas i antagandehandlingen för att tydliggöra att service måste byggas ut i samma takt som bostäder.

Antagandehandlingen kompletteras med en tydlig strategi om att vidga Tyresövägen för att förbättra framkomligheten. Det är en viktig fråga att lösa både nu och i takt med att kommunen växer.

I takt med att permanentningsgraden ökar, förändras förväntningarna på de olika delarna av Östra Tyresö när det gäller trafiksäkerhet, VA-funktion med mera.

Utbyggnadsetapper, byggrätter, tidsplan och typ av utbyggnad för yttre Brevik kommer att ses över i en strategi för Östra Tyresö. Arbetet med strategin börjar under 2017.

När det gäller försörjning av förskolor och skolor, vårdplatser och mötesplatser, tar översiktsplanen ett övergripande grepp om stadsbyggnadsförutsättningar för bra skol- och förskolemiljö samt vårdcentraler. Översiktsplanen hänvisar även till Tyresö kommuns Riktlinjer för lokalförsörjning samt lokalförsörjningsplanen för detaljerad planering och placering av förskolor och skolor.

Däremot lämnar översiktsplanen utrymme för all typ av service och mötesplatser när den planerar för ett ”närcentrum” vid Trinntorp och mindre mötesplatser vid Raksta och Breviks skola.

Båtpendling är attraktivt men kommunens bedömning är att det skulle innebära en för lång restid för arbetspendling till centrala Stockholm.

VILLAÄGARNA TYRESÖ-HANINGE

Villaägarna Haninge Tyresökretsen (VÄ), som är Tyresös största förening med drygt 2000 anslutna medlemshushåll har tagit del av planhandlingarna i granskningskedet med beteckningen ”Förslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun, juni 2016”. VÄ ger nedan våra synpunkter och ser fram mot att vara en konstruktiv dialogpartner till kommunen vad gäller den pågående utvecklingen i Tyresö kommun.

Granskningshandlingarna

I vårt yttrande har VÄ tagit stöd i vad PBL och vad Boverket säger om en översiktsplan. ”En översiktsplan ska vara vägledande för kommunens långsiktiga utveckling och ange grundragen för utveckling och användning av mark och bebyggelse”. Även Miljöbalkens skrivningar om miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) vid samhällsplanering har vägts in i våra kommentarer. Handlingarna som skickats ut till alla hushåll i Tyresö kommun är mycket omfattande. Tyvärr är en del kartor i pappershandlingarna oläsliga eller mycket svårlästa då färger och symboler inte är distinkta och möjliga att skilja från varandra.

Hållbarhetsbedömning/MKB

PBL och MB föreskriver att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) skall göras för planer som har en betydande miljöpåverkan. Dokumentet ”Hållbarhetsbedömning/ MKB” tycker VÄ inte har fokuserat på kravet ”betydande miljöpåverkan”, utan till stor del blivit en exercis i främst hållbarhetsa-

analys av diverse föreslagna åtgärder som inte ens tillsammans kan sägas ha en ”betydande inverkan” på miljön.

Bedömningarna borde fokusera mer på analys av frågor med koppling till lokala förhållanden i Tyresö och Sverige, och mindre på att referera till diverse globala mål. VÄ saknar en realistisk hållbarhetsbedömning av den stora befolkningsökningen på ca 20000 personer som planeras fram till 2035.

VÄ tycker att kostnadsutvecklingen och den höga skuldsättningen inom bostadsområdet i Tyresö borde nämnts i hållbarhetsanalysen som arkitektfirman White utfört. Denna situation är ett allvarligt hinder för våra barns och unga bostadskonsumenter möjligheter till inträde på bostadsmarknaden och därmed en hållbarhetsfråga av stor betydelse. Den stora befolkningsökningen som planeras kommer att driva upp efterfrågan och blir därmed en bidragande orsak till fortsatta kostnadsökningar. Nobelpristagaren Robert Shiller, som är expert på prisbubblor och förutsåg både IT-kraschen och bostadskraschen i USA, förordar reformer i Sverige som på allvar ökar utbudet av bostäder speciellt i storstadsområdena, och därmed sänker priserna.

VÄ saknar en analys av hur ny teknik kan påverka och möjliggöra en mer hållbar utveckling. VÄ anser att ny teknik är en grundbult för att uppnå ett mer hållbart samhälle, och samtidigt kunna behålla de bekvämligheter som vi vant oss vid och vill ha kvar. Den tekniska utvecklingen fram till år 2035 eller 2055 kommer inte att stå still. Den kommande elektrifieringen av transportsektorn kommer t.ex. att drastiskt reducera både transportsektorns lokala och globala miljöpåverkan. Robotisering av tillverkning och digitaliseringen av informationstekniken medför också att färre människor kommer att arbeta med varuproduktion och fler kommer att arbeta med tjänsteproduktion. Detta ställer ökade krav på hög kvalitet inom skola och hela utbildningskedjan och en anpassad samhällsplanering.

Synpunkter på förslagen till Översiktsplan

Utveckling och användning av mark och bebyggelse

I huvudsak kvarstår VÄ:s önskemål om hur kommunen skall utvecklas som vi framförde i vårt yttrande under samrådsskedet. Enligt vår bedömning är tyvärr förslagen i granskningsskedet fortfarande inte tillräckligt konkreta för att ge god förutsägbarhet och vägledning för kommunens utveckling och användning av mark, bebyggelse och vatten. Hur många bostäder planeras i respektive kommundel, och vilken typ av bostäder skall byggas där? Hur Strandallén i Tyresö strand skall kunna ”utvecklas till en sammanbindande gata med lokaler i strategiska lägen som ramar in gatan”, har vi svårt att förstå med tanke på att Strandallén nu har villatomter närmast allén längs hela vägen utom närmast korsningen med Tyresövägen, det så kallade Brädgårdsområdet. Just Brädgårdsområdet vid korsningen Tyresövägen och Strandallén, har i strid mot gällande planer blivit ett skräpigt upplag för diverse materiel samt verksamhet med massupplag och krossning av makadam. Enligt gällande planer skall här finnas förskola samt diverse andra servicefunktioner. VÄ ser fram mot en snar förändring. Vad gäller utvecklingen i Trollbäcken, ansluter sig VÄ till vad Trollbäckens egnahemsförening skrivit i sitt yttrande. Speciellt vill VÄ stödja vad föreningen skrivit om dilemmat med Fornuddsskolan och parken.

Trafik

En realistisk cykelromantik präglar synen på hur vi skall resa klimatsmart. Ordet ”cykel” förekommer drygt 70 gånger i granskningshandlingarna som skickats ut. Ordet ”äldrevård/ omsorg” förekommer som jämförelse två gånger. Den prioriteringsordning som föreslås vad gäller trafiksatsningar: ”gångtrafik, cyklist, kollektivtrafik, nyttotrafik och sist biltrafik”, kan möjligen gälla för ett litet lokalsamhälle men inte för kommunen i stort. Denna prioriteringsordning och förslagen om det framtida transportsystemet speg-

lar en negativ inställning till ”biltrafik” som transportmedel där ”biltrafik” indirekt får en stämpel som nöjestråfik i motsats till ”nyttotrafik”. VÄ anser att det inte räcker att bygga gång-och cykelvägar om vi skall kunna resa effektivt hela året om. Framkomligheten för biltrafiken och den vägbundna kollektivtrafiken behöver ökas rejält med anledning av den stora planerade befolkningsökningen. Med nuvarande utbyggnadstakt på Brevikshalvön och i Tyresö strand tycks den planerade utbyggnaden med en fil på Tyresövägen för sent planerad.

VÄ stöder att det byggs säkra cykel- och gångvägar t.ex. en cykelgenväg mellan Alléplan i Trollbäcken och Tyresö centrum.

VÄ stöder planerna på att överdäcka väg 260 vid Alléplan i Trollbäcken. Detta kräver dock att en riskanalys först görs angående risk för olyckor med brand i vägtunneln. Vidare bör korsningarna vid Sofiebergsvägen och Skogsängsvägen snarast byggas om till cirkulationsplatser och på sikt även korsningen vid Tutviksvägen.

Risk för parkeringskaos finns när kommunen bygger nytt med orealistiskt låga parkeringsnormer. Nya infartsparkeringar behöver också ordnas, platser för detta skall pekas ut.

En risksanalys samt planering för åtgärder vid en större skogsbrand på Brevikshalvön måste genomföras.

Miljö på land och i vatten

Kumla Herrgård bör nämnas som en av kommunens äldsta kulturbyggnader värd att skydda och bevara. Nya riktvärden för trafikbuller vid bostäder gäller sedan 2015. Vid nybyggnation skall riktvärdena uppfyllas. Avstegsfall finns inte längre. Detta har inte uppmärksammats i granskningshandlingarna. Vad gäller vattenkvalité i kommunen är främst Kalvfjärden ett stort

problem. Huvudorsaken till problemet med övergödning i Kalvfjärden och även Ällmorafjärden är främst utsläppen från Tyresån som svarar för 90-95% av det fosfor som tillförs de båda fjärdarna. VÄ reagerar på att detta sakförhållande inte redovisas klart utan att främst reduktion av utsläppen från enskilda avlopp och båtar pekas ut som det som skall rädda vattenkvaliteten i fjärdarna. Även om utsläppen från båtarna och de enskilda avloppen reducerades till noll skulle övergödningssituationen kvarstå så gott som oförändrad och fjärdarnas vattenkvalité förbli undermålig.

Tyresåns utsläpp av fosfor till Kalvfjärden är ca 2,5 ton per år, vilket är jämförbart med vad alla fritidsbåtar i hela Sverige släppte ut per år, innan förbudet mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar infördes år 2015. Engångskostnaden för Sveriges båtägare att åtgärda sina båtar för att kunna uppfylla utsläppsförbudet uppskattas till ca 500 miljoner kronor. Om samma summa satsades på att åtgärda utsläppen från Tyresån till Kalvfjärden kanske man kan nå god vattenkvalité inom några år.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande. Synpunkterna noteras och leder till vissa ändringar i översiktsplanen.

Hållbarhetsbedömning

- *För att beskriva ramen för hållbar utveckling har de 17 globala målen för hållbar utveckling använts. Sveriges 16 nationella miljökvalitetsmål och de 11 folkhälsomålen har också använts och jämförts med FN:s globala mål. De globala målen inbegriper i stora drag de nationella miljökvalitetsmålen men tillför frågor som t.ex. ”minskad ojämlikhet” och ”goda arbeten och ekonomisk tillväxt”.*

- *Konsekvensbedömningen är framtagen av konsulter, och era synpunkter på hållbarhetsbedömningen vidareförs till konsulten inför deras arbete med justeringar inför antagandeskedet.*

Markanvändning

- *Den nya översiktsplanen har en mer visionär och övergripande approach än den tidigare översiktsplanen. För att visa en inriktning för hur vi tänker att Tyresö kan vara 2035. Kartan ska kompletteras med e-tal, som ska visa maximalt antal bostäder per kommunedel. Den kommer att användas som planeringsunderlag och i arbetet med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.*
- *Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar på en för kommunen önskad utveckling – oavsett ägarförhållanden. Genomförandet av översiktsplanen, när det gäller till exempel Strand allé, är därför till stor del beroende av samarbete och initiativ från privata fastighetsägare och byggare.*
- *Kommunen hänvisar till att Fornudden är ett pågående detaljplane-projekt och inte ingår i översiktsplanens process.*

Trafik

- *I översiktsplanen vill vi möjliggöra för olika alternativ för framkomlighet så man inte nödvändigtvis är lika beroende av privatbilar i Tyresö 2035, med tanke på miljöpåverkan, trängsel och social sammanhållning. Även om vi vill främja hållbara transporter så gott vi kan är vägförbindelser och framkomlighet för bilar en del av framtidens trafiksystem.*

- *En överdäckning av Gudöbroleden vid Alléplan har i samband med översiktsplanens arbete utretts. Slutsatsen av den utredningen är att projektet ej är aktuellt och antagandehandlingen har reviderats i enlighet med den bedömningen.*
- *Kommunen delar uppfattningen om utbyggnad av gång- och cykelvägar mellan Trollbäcken och Tyresö centrum. En planeringsriktlinje om att knyta ihop Trollbäcken, Bollmora/Tyresö centrum och grannkommunerna finns under både Trollbäcken och Bollmora kommunedel i översiktsplanen.*

Miljö

- *Kommunen uppdaterar texten i översiktsplanen för att lämna utrymme för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet, oavsett omfattning av exploatering och förtätning. Kommunen kompletterar även antagandehandlingen med en åtgärd om att ta fram en övergripande vattenplan för kommunen, vilket saknas idag. För att skydda vattenkvaliteten i norra delen av Kalvfjärden har kommunen ändrat status för alla andra båtklubbar inom Kalvfjärden för att inte tillåta en ökning av antalet bryggor.*
- *Byggnaden på Kumla Herrgård har genomgått kraftig renovering och finns därför inte med i inventeringen, men det betyder såklart inte att Kumla Herrgård inte är en viktig del av kommunens historia. Kumla Herrgård är i detaljplan skyddad av bestämmelsen q1, vilket innebär att byggnaden är kulturhistoriskt värdefull och får inte rivas eller förvanskas (PBL kap 4§16.4). Kumla herrgård läggs till under "Tyresös historia".*
- *Riktvärden för buller uppdateras i enlighet med ert yttrande.*

VISSVASS BYALAG

Vissvass Byalag har granskat underlaget till ny översiktsplan och har följande förslag till ändringar.

Sid 32, Med naturen runt knuten För att kulturlandskapet långsiktigt ska behållas krävs personligt engagemang från de som är fastighetsägare till jordbruksmark. Det krävs förståelse och stöd från kommunen att bärkraftigt, småskaligt jordbruk kräver moderna brukningsmetoder och att ändamålsenliga lokaler kan byggas eller tas fram genom anpassning av befintliga byggnader. Vi föreslår att en punkt tillförs under rubriken ”Så gör vi”: Möjliggör bärkraftigt, småskaligt jordbruk som använder sig av moderna brukningsmetoder och som har lämpliga lokaler och lämplig utrustning.

Sid 36, Aktiv i Tyresö Under rubriken ”Båtliv” argumenteras det för att Vissvass ska utvecklas till ett centrum för båtlivet och man kan tolka texten som att verksamheten där ska expandera. Detta strider mot de slutsatser som görs i såväl Blåplan som i Översiktlig kulturmiljöinventering:

- Båtplatser ska ligga nära till bebyggelsen. Vissvass ligger så långt bort från kommunens centrum, att det i praktiken endast är möjligt att ta sig dit med bil.
- Utökade biltransporter på Vissvassvägen kommer att göra det nödvändigt att förbättra vägstandarden genom breddning och ny dragning. Detta strider mot det som sägs i kulturmiljö-inventeringen om vägarna i området.
- Vissvassmaren är ett av de viktigaste yngelområdena i Tyresö och ligger mycket nära småbåtshamnen. Ytterligare båtplatser kommer att få negativ inverkan på denna känsliga ekologiska miljö.

- Det förväntas av fastighetsägarna i Vissvass att kulturmiljön ska skyddas. Denna förväntan bör även gälla hamnverksamheten i Vissvass.
- Båthamnen ligger i Tyresta naturreservat och ytterligare utvidgning av verksamheten strider mot naturreservatets intentioner, ref Länsstyrelsen i Stockholm, 512-2012-24282.

Vi föreslår att meningen ” Vissvass utvecklas till en viktig plats för båtlivet i Tyresö.” tas bort samt att kartans markering visande utvidgning av hamnområde på fastigheten Vissvass 1:6 tas bort.

Sid 38, Värna kulturmiljöerna För att kulturmiljöer ska värnas krävs ett stort engagemang, vilket ofta är liktydigt med privat ägande. Husen i Vissvass by vårdas av ägarna och är enligt ”Översiktlig kulturmiljöinventering” i välbevarat skick. Ett exempel på motsatsen är Gammelmyra längre upp mot centralorten, som är i stort förfall och ägs av det allmänna. Vissvass byalag har under tidigt 90-tal kommit överens med kommunen att några områdesbestämmelser inte ska finnas för Vissvass. Detta bör även fortsättningsvis gälla då Vissvass endast varsamt utvecklats sedan dess. Det är även viktigt att se vilka följd effekter områdesbestämmelser skulle medföra, då det finns risk att området inte går att utveckla inom ramen för byns särskilda värden och därmed till exempel riskerar att växa igen. Om områdesbestämmelser trots allt ska tas fram så är det mycket viktigt att boende och näringsidkare i byn får delta i arbetet. Vi föreslår att texten: Bevarar kulturlandskapets karaktärsdrag och utveckla skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelsen. Områdesbestämmelser tas fram för Vissvass Dyvik och Breviksmaren. Ändras till: Bevarar kulturlandskapets karaktärsdrag och utvecklar skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i nära samråd med fastighetsägare. Det skall föreligga en pragmatisk balans mellan bevarande och den näringsverksamhet som pågår.

Vi föreslår att texten: Uppmärksammar fastighetsägare på kulturhistoriska värden som bör bevaras. Ändras till: Uppmuntrar privat ägande och privata initiativ till bevarande med rådgivning om vilka kulturhistoriska värden som bör skyddas.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för era synpunkter. Översiktsplanen ska kompletteras med områdesbestämmelser för Vissvass, vilka ska tas fram i samråd med boende och näringsidkare i Vissvass.

Vissvass hamn är redan idag en central målpunkt för båtliv och rekreation i Tyresö. Översiktsplanen föreslår att båtklubbarnas verksamheter samordnas för att tillskapa mer service och fler båtplatser, så att det blir en hållbar plats för båtlivet. För att skydda vattenkvalitet i norra delen av Kalvfjärden har kommunen ändrat status på alla andra båtklubbar inom Kalvfjärden, för att inte tillåta en ökning av antalet bryggor.

Kulturmiljöinventeringen som togs fram av Nyréns Arkitekter är uppdaterad. Kommunen anlidade Nyréns som områdesspecifik och objektiv expertis inom bebyggda kulturmiljöer för att säkra kommunens kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

TYCKT AV POLITISKA PARTIER

Politiska partier i kommunen bjöds in att lämna synpunkter under granskningen. Följande politiska partier framförde synpunkter.

MILJÖPARTIET

Arbetet med Tyresös nya översiktsplan är ett av de mer ambitiösa, när det gäller inbjudande och engagemang, för att få många kommun-Invånare att ta del av förslagen och lämna sina synpunkter. Vi vill särskilt lyfta fram den tidiga dialogen med den rosa byggboden och samrådet, då alla kommun-Invånare fick en informationstidning i sin brevlåda. Kanske ett av de främsta exemplen i Sverige när det gäller att engagera kommuninvånare i en översiktsplaneprocess.

Dokumentet knyter ihop den tidigare historien och framtiden, inte bara för året 2035, utan också med en utblick mot 2055, och siktet längre in i framtiden. Resonemangen är breda, med samlande bedömningar kring jämställdhet, jämlikhet, mångfald, folkhälsa, barnperspektiv, tillgänglighet, klimat, miljö och social hållbarhet. För första gången på flera år lyfts rubriker som "Tänk globalt - agera lokalt" och det är glädjande att FN:s Globala mål, nationella miljö- och folkhälsomål redovisas.

Den mycket väl godkända planprocessen till trots och de tilltalande texterna kring hållbarhet, har vi emellertid farhågor. Tydliga mål/konflikter innebär att värden kommer att ställas mot varandra och vi ser stora risker att eko-

logisk och social hållbarhet får stå tillbaka vid kommande exploateringar och/eller alltför snabb utbyggnad. Det otydliga kartmaterialet lämnar också mycket stort tolkningsutrymme, vilket förstärker vår oro.

Sammanfattning

Vi har i vårt yttrande följt upplägget i hållbarhetsbedömningen med rubrikerna: "Den byggda miljön" och "Ekosystemen och klimatet", samt "Människan i Tyresö". Vi har dock i vårt yttrande prioriterat ekosystemen och klimatet, så det kommer först. Ambitionen i förslaget till översiktsplanen är mycket bra och vi ställer oss positiva till de riktlinjer som redovisats som planeringsstrategier. Vi ser dock vissa problemområden och målkonflikter som handlar om ekologisk och social hållbarhet.

Ekosystemen och klimatet

Naturmiljöer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster ingår i denna kategori. Med klimatet menas både åtgärder för att minska växthusgaser och åtgärder för att minska konsekvenserna av de/förändrade klimatet.

Vi ser tydliga målkonflikter i förslaget till översiktsplan, vilka måste klarläggas. Det gäller hur vi ska växa, samtidigt som vi ska minska utsläppen. Det gäller hur vi tar grönytor i anspråk, samtidigt som vi inte får försvaga gröna samband och minska den biologiska mångfalden. Det gäller tillgängliggörandet av kusten som kan få negativa effekter för djur- och växtliv, och också kan få konsekvenser vid klimatförändringarna. Det otydliga kartmaterialet i förslaget lämnar mycket stort tolkningsutrymme, vilket kan bli än mer problematiskt vid målkonflikterna.

Klimatet

Miljöpartiet vill bidra till regionens bostadsförsörjning, men avhängigt är också att byggandet av bostäder och infrastruktur går i takt med de nödvändiga klimatåtaganden som vi har framför oss. Främst åtagandena för att minska utsläppen av växthusgaser, men också de åtaganden som handlar om att anpassa samhället till de kommande klimatförändringarna, oavsett de utsläppsminskningar som skall göras.

Miljöpartiet vill att Tyresö kommun prioriterar hållbara, effektiva transporter före befolkningstillväxt. Tyresö kommer fortsättningsvis att ha en hög andel utpendling, då den lokala arbetsmarknaden inte kommer att kunna erbjuda flertalet av den arbetsföra befolkningen arbete. Infrastruktur för hållbara transporter måste komma på plats, så att inte utbyggnaderna genererar än mer utsläpp. Det gäller givetvis infrastruktur i Tyresö, men även i Stockholm Stad, där Nynäsvägen, Johanneshovs bron, Söderledstunneln, Centralbron och Gullmarsplan är flaskhalsar som också påverkar tyresöborna negativt.

Alla trafikprojekt skall kopplas till såväl klimatåtaganden som framkomlighetsmål i Stockholmsregionen. Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna måste öka, det är en förutsättning för att nå båda dessa mål. Utbyggnad av separerade cykelbanor och annan cykelinfrastruktur måste göras omgående.

Ekosystemen

Kommande exploateringar får inte ske på bekostnad av gröna kilar och ekosystemtjänster. Frågor om ekologisk resiliens måste beaktas och tas på allvar. Och precis som det betonas i hållbarhetsbedömningen, är det viktigt att tillgängligheten för människor inte får ske på bekostnad av dagvattenhantering och biologisk mångfald. Vi vill inte se en utbyggnad/exploatering

av kommunen som utarmar biologisk mångfald. Centralt är att de gröna sambanden och den gröna kilen stärks och att arbetet med ekologisk kompensation ges större utrymme.

Stora ytor för dagvattenhantering som kan "översvämmas" vid större och mer intensiv nederbörd är nödvändigt. Stigande havsnivå, långvarigt regn och höga grundvattennivåer, i kombination med bristfällig dagvattenhantering kan ge kraftiga översvämningar. Förtätade bostadsområden, styckade fastigheter, hårdgjorda ytor, utfyllda diken, avverkning av skog och träd, ökar riskerna och effekterna ytterligare.

Den byggda miljön

Det handlar om den fysiska strukturen, infrastruktur, lokalisering av service och transportsystem men också om närhet till mötesplatser och skola.

Ett Tyresö där alla får plats

Miljöpartiet vill möta bostadsbristen med en boendepanering som utgår från människors behov, inte utifrån efterfrågan från fastighets- och byggföretag. Vi vill se en större variation av boendeformer - där valet att kunna bo i hyresrätt säkerställs och där såväl ungas som äldres behov utreds och tillgodoses.

Med en alltför snabb utbyggnadstakt riskeras en växtvärk, där ett ännu större behov av kommunal service kan vara svår att tillgodose. Det är därför nödvändigt att först utreda behovet av nya investeringar i förskolor, skolor, lekplatser, mötesplatser, äldreomsorg, gruppboenden mm, innan nya bostadsområden planeras och byggs. Avsaknad av service och mötesplatser kan leda till både ekologisk och social ohållbarhet.

En aktiv markpolitik gynnar kommunens invånare och vår gemensamma ekonomi. Kommunen ska därför mer aktivt söka och köpa mark i strategiska lägen, så att det är möjligt att planera för kommunal service, framtida bostads byggen - såsom exempelvis fler hyresrätter - men också mark för fler arbetsplatser.

Marken är begränsad och det är svårt att hitta lämpliga placeringar för industriområden, även med anledning av det ökade bostadsbyggandet. Det är viktigt att kommunen kan erbjuda mark för företag av service- och småföretagarkaraktär, med minimalt störande verksamheter. En "nyckel" är att öka exploateringsgraden eller införa tredimensionell exploatering på de industriområdena som bör vara kvar.

Attraktiva, hållbara och effektiva transportsystem är väsentliga om kommuninvånarna ska vara nöjda och tillfreds. Det gäller såväl kollektivtrafik som cykelpendling.

Grönområden

Närheten till natur och rekreation är betydande för människors hälsa och välbefinnande. Bostadsnära grönytor gör det lätt att komma ut i naturen och är samtidigt mötesplatser för de boende. Vid planering av nya områden ska hänsyn tas till värden som finns i befintliga grönområden. Värden som ekosystemtjänster, biologisk mångfald, rekreation och lekytor för barn ska inventeras innan beslut om exploatering fattas. Gröna stråk och kilar kan behöva stärkas och återställas, för att kunna fortsätta vara korridorer för djur och växter. Förebyggande arbete är att föredra, då det i efterhand kan vara svårare och mer kostsamt att vidta åtgärder.

Människan i Tyresö

Denna kategori handlar om de sociala aspekterna såsom rättvisa, jämställdhet och jämlikhet, hälsa och välbefinnande samt möjligheter till samvaro och möten med andra.

Social hållbarhet

Integration och möjlighet till aktivt deltagande i samhället måste prioriteras. Vi ser idag hur skillnader mellan bostadsområden skapar sämre förutsättningar på många plan. Det gäller områden som hälsa, utbildning, demokrati, jämställdhet mm. Vi vill betona vikten av att all planering av bebyggelse har med ett barnperspektiv, så att vi skapar miljöer där barn kan växa upp i trygga och säkra miljöer, med barnsäkrade nivåer på luftföroreningar, buller och gifter. Mötesplatser i alla kommundelar ökar möjligheten till socialt engagemang och delaktighet i samhället.

Miljöpartiet vill särskilt lyfta frågan om nödvändigheten av en större andel hyresrätter (även kollektivhus), som möjliggör befolknings- och arbetsrörlighet, för att kunna möta ungas och äldres behov. Olika former av boende är väsentligt om Tyresö (och Stockholmsregionen) ska kunna vara en attraktiv plats att leva i, där utbildning och arbete också kan möjliggöras med ett rimligt boende. En bra bostadspolitik ger minskad segregation, vilket stärker den sociala hållbarheten!

Närhet till naturen är en av de viktigaste funktionerna för att förebygga ohälsa. Forskning visar att stressnivåer sänks, koncentrationen förbättras och vi tillfrisknar snabbare. För tyresöbornas hälsa finns alltså tydliga samband med närhet till natur, bostadsnära grönytor, sjöar, skogar mm. Det är också ett viktigt skäl att för folkhälsan bevara, utveckla och kompensera för försvunna grönytor.

När människor känner sig trygga, minskar konflikter och oro, vilket gör Tyresö kommun till en bättre plats att bo på. Vi får alla del av ett mänskligare och rikare Tyresö. För Miljöpartiet är service i varje kommunal: äldreboende, förskolor, mötesplatser för unga och kommersiell service nödvändigheter för det goda livet. Det ska vara möjligt att få del av kommunens service i sitt närområde.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är mycket glädjande att Miljöpartiet ser positivt på medborgardialogen och planprocessen som togs fram för den nya översiktsplanen, samt att vi valde att göra hållbarhetsbedömningen utifrån FN:s globala mål. Förvaltningen har tagit emot era synpunkter i justeringen av översiktsplanen inför antagandeskedet.

Kartmaterialet justeras för att det ska vara mer användbart, med fler ortnamn och gatunamn för att öka kartornas orienterbarhet. En karta tas fram för hela kommunen till antagandehandlingen och alla kartor kommer att finnas i högupplöst format online och i Tyresös kartsystem.

Ekosystemen och klimatet

- *Bebyggelseakten om cirka 300 bostäder per år, som lyfts fram i översiktsplanen, drivs av befolkningsmålet - ett av flera mål som redovisas i Kommunplanens Vision 2030. Kommunen är en del av en växande storstadsregion och har ett ansvar och som målsättning att bidra till bostadsmarknaden. Som med nästan all fysisk planering är det nödvändigt att den byggda miljön inte konkurrerar med grönytor och ekosystemens funktion. För att lösa denna målkonflikt är det viktigt att kommunen vidhåller våra höga ambitioner, som nämns i*

översiktsplanen, samt följer styrdokument och kopplar in expertis där det bedöms nödvändigt.

- *Stadsbyggnadsprinciperna har kompletterats i den antagandehandlingen till översiktsplanen för att vara tydligare, mer användbart och att klargöra att vi måste bygga stad i samma takt som vi bygga bostäder.*
- *Planeringsstrategin "Ett vattensystem i balans" uppdateras med flera och tydligare planeringsriktlinjer. Utrymme lämnas för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet oavsett omfattning av exploatering och förtätning. Kommunen ska även ta fram en vattenplan vid genomförandet av översiktsplanen.*

Den byggda miljön

- *Förvaltningen delar Miljöpartiets uppfattning om betydelsen av bra planering och tillhandahållande av goda förutsättningar för service, mötesplatser, och näringsliv. Ny bebyggelse är främst föreslagen i de olika kommundelarnas centrum samt längs kollektivtrafiknära stråk. Det gör att förutsättningarna för service förbättras då fler människor rör sig i dessa områden. Det finns en hierarki av de olika centrumen - från kommuncentrum till mindre platsbildning - vilket är anpassat efter områdets karaktär. Utvecklingsstrategin för Tyresö kompletteras till antagandehandlingen med en plankarta och tydligare riktlinjer för utveckling.*
- *En markförsörjningsstrategi tas fram av förvaltningen för att styra en aktiv markpolitik i kommunen.*

Människan i Tyresö

- *Riktlinjer för bostadsförsörjning tas fram för att ge en mer fördjupad blick av kommunens bostadsförsörjning.*
- *En allmän åsikt från medborgardialogen för översiktsplanen är att Tyresö ska behålla sin naturnära och gröna karaktär där invånarna alltid har tillgång och närhet till grönska, vatten, avskildhet och orörd natur. Det är en uppfattning som kommunen delar, och som främjas genom planeringsstrategier och riktlinjer i översiktsplanen.*
- *Kommunen planerar att ta fram en strategi för parker/offentliga miljöer som finns främst i de bebyggda områdena för att lyfta fram och utveckla de gröna miljöerna som finns bostadsnära. Det uttryckas mer tydligt nu i antagandehandlingen.*

SOCIALDEMOKRATERNA

Vi börjar med att tacka Carolina Fintling Rue och hennes medarbetare för ett mycket väl planerat och genomfört översiktsplanearbete. Det innehöll flera kreativa idéer för inhämtning av synpunkter från unga och gamla i kommunen, vilket gav planarbetet en stor bredd och öppenhet från början.

Detta svar tar i korthet upp våra åsikter om frågor gällande Tyresö för decennier framåt. Några områden fördjupas.

Kommun med knapphet på byggbar mark

1 Aktiv markpolitik som redskap

En aktiv och långsiktig markpolitik är en förutsättning för att kunna bygga upp det samhälle som vi vill ha. Ett verktyg som försvunnit i kommunernas verktygslåda är den kommunala förköpsrätten.

Det finns två framgångsfaktorer i arbetet med markförsörjningen. Dels är översiktplaneringen i sig ett verktyg för god markförsörjning. Dels är en fungerande och genomtänkt process för kommunens inköp, försäljning och hantering av fastigheter som kan användas till kommunal service och boende helt nödvändig.

2 Tyresö Centrum

Bebyggelsen inom den växande stadsliknande delen i kommunen innebär en stor koncentration av boende på ett sätt som kommunen inte har haft förut. Tidigare har stora bostadsområden byggts, men det har varit glesare mellan husen och korridorer har lämnats mellan områdena. Nu kommer längre sträckor åt flera håll att bestå av mer kompakt byggnation. Där måste vi tänka mer på att få in annat än bostäder, gator och vägar.

Central samhällsservice och större kommersiella verksamheter ligger idag i Tyresö Centrum. Behoven de ska täcka ökar med att kommunen har växt och växer. Hur ska denna kostym få växa?

Även lokal samhällsservice behöver utrymme i stadsbebyggelsen. Som exempel behöver förskolor både tillräckliga lokaler och ytor för att barnen ska kunna röra sig utomhus.

Behovet av grönt ökar i denna stadbebyggelse. Även där marken är högt värderad, ska vi skapa eller spara luckor, med något utöver vägar och gator.

Ge plats för gröna plättar. I vissa kvarter i centrala Tyresö byggs växtlighet in i eller på själva byggnaderna. Inom delar av tätt byggda bostadskvarter byggs lokaler på bottenplanen för affärsverksamhet och andra aktiviteter.

3 Tyresö Strandtorget

Strandtorget skulle kunna serva både Strand och en stor del av befolkningen mot öster och söder. En utökning av själva kommundelscentrum är nödvändig för att torget ska kunna få den rollen. Idag saknas viktiga delar av samhällsservice och kommersiella ytor. Därför måste planläggning fortsätta för att få in fler funktioner och för att göra torget lättillgängligt för besökare med kollektiv- och biltrafik.

4 Industri och verksamheter

Det är inte realistiskt att tro på industrier och verkstäder i storlek som i många av landets kommuner. I stället har Tyresö odlat en livaktig småföretagsamhet på begränsade industriområden. Där har några enstaka företag blivit lite större och gjort sig ett namn inom främst svensk livsmedelsektor. Inget nytt företag kan ens jämföras med Ericsson som hade drygt tusen anställda i kommunen.

Se över existerande industriområden. Skapa bättre struktur och andra förutsättningar, så borde fler arbetsplatser kunna skapas på sikt. Kommunen ska delta i utvecklingen av fler arbetsplatser inom Skrubbaområdet, gärna även genom markköp från Stockholm.

Inom centrala täta bostadsbebyggelsen läggs lokaler för affärer och andra verksamheter på bottenplanen. Där skapas också nya arbeten.

Stora naturvärden

Naturen är en stor trivselseffekt i Tyresö och ska så förbli. Närheten till Tyresta, Erstavik och skärgården är av extra stort värde för kommuninvånarna.

1 Naturkilar, natursläpp och gröna plättar

När kommunen byggs vidare, är det viktigt att hela tiden se till, att vi inte inkräktar på gröna huvudstråk där stora mängden djur och växter kan spridas inom och förbi Tyresö. Men detta kanske inte räcker. Vi kan behöva ta till också förbättrande åtgärder i naturstödande syfte.

Även mindre stråk är i mindre grad värdefulla för spridningen av djur och växter, vilket kräver att vi är noga med hur vi förändrar dessa spridningsmöjligheter. Förändringar sker både genom att bebygga nya ytor och genom att ytor skärmas av för de boendes skull.

För all bebyggelse är natur viktig för trivselsn för nya och existerande bostadsområden. Alltså är det viktigt att bedöma nära naturvärden i sig (inte bara påverkan av spridningsvägar), när nya områden byggs. Vi ska vara rädda om de gröna plättarna.

2 Fritidsområden och idrottsanläggningar

Det är idrottsrörelsen som organiserar livaktig och skiftande sport och idrott i Tyresö för alla åldrar. Det bygger på all den tid som de frivilliga ledarna lägger ner vecka efter vecka, men dessa är helt beroende av de många idrottsanläggningar som har byggts genom åren i Tyresö. Kommunen har ansvaret för att fortsätta ge idrottsutövarna god tillgång till idrottsanläggningar där de kan sporta till rimliga priser.

Den riktigt stora fritidsanläggningen i kommunen är naturen; skog, strand och sjö. Med Tyresta som juvelen i kronan.

3 Vatten

Kommunens större vattenförekomster sköts i formaliserade samarbeten. Kustvattnen genom samarbete med andra kustkommuner i Östra Svealand. Förbundet förbättrar vattenkvaliteten inom sitt område, vilket också påverkar vattnen runt Tyresö. Ett antal Södertörnskommuner samarbetar för förbättringar i Tyresås avvattningsområde. Åtgärder genomförs för att höja vattenkvaliteten vad gäller gifter, minska tillskott av näringsämnen och undanröja vandringshinder.

Dagvattenhanteringen är en viktig förutsättning under kommunens snabba utbyggnad. Den är genomtänkt efter att ha utarbetats och praktiserats under många år av kommunen.

Sociala värden

1 Utläggning av olika slags bebyggelse/upplåtelseformer i flera delar av kommunen

För att motverka segregation behöver olika former av bebyggelse finnas i varje del av kommunen. Det är dessutom viktigt att blanda bostäder med olika upplåtelseformer med varandra.

2 Kulturlokaler

Kultur- och samlingslokaler behövs i Tyresö Centrum, Alléplan och Tyresö Strand. Ett kulturhus placeras i centrala Tyresö. Gott om lokaler för möten, kultur och icke-kommersiella verksamheter befrämjar trivsel och integration i samhället, och civilsamhället med sina föreningar fyller dessa lokaler med innehåll och aktivitet.

3 Planering av skolor, förskolor

Placering

I lägre åldrar uppskattar barn och föräldrar att ha en förskola i sin direkta närhet för att skapa trygghet för barnet och möjliggöra kompisar i närområdet. Närhet till förskolan underlättar livspusslet för föräldrarna. Därför bör förskolor finnas i samtliga kommundelar och vara utformade så att flexibla grupper och sammansättningar utefter varierande barnantal kan tillgodoses. För detta behöver skolornas ekonomi tillåta dessa variationer och mindre barngrupper.

Större förskolor kan med fördel ligga vid knutpunkter i kommunen. Förskolorna är då inte lika sårbara för in- och utflyttning i ett visst kommunområde. Tyresös skolas förskola, Dalskolan och Kumla förskola är bra exempel på sådan placering. De kan då med fördel byggas om och ut, för att öka antal platser och även möjliggöra mindre barngrupper.

I varje nytt område som planeras ska barnens perspektiv vara utgångspunkt. Förskolor, skolor och parker ska planeras och utformas så att trygga skoldagar, fritidsmöjligheter och uppmuntran till lek skapas.

Planering

För att möta framtida behov och även se till att minska barngruppernas storlek måste nya förskolor byggas i tid. Tillfälliga paniklösningar i form av baracker är inte långsiktigt ekonomiskt hållbart. Att bygga för sent krånglar dessutom till ekonomi och arbetsliv för föräldrar i onödig väntan på plats.

Se alltså över vilka förskolor som behövs, vilka som kan byggas om eller ut och möjliggöra komplettering av en redan fungerande verksamhet.

I Tyresö Centrum måste krafttag tas för att möta kommande behov av förskoleplatser.

Skolor

Vi tror att små skolor nära hemmet uppskattas i lägre åldrar av barn och föräldrar. Vi har många fungerande mindre skolor idag, och vi vet att en hållbar ekonomi och bra pedagogisk verksamhet infinner sig vid ca 300 barn. Däremot kan en liten enhet med fördel tillhöra en större enhet och på så sätt gynnas av stordriftsfördelar.

Utformning

Tyresös förskolor och skolor ska vara utformade för att möta framtidens utmaningar, styrdokument och krav på pedagogiskt innehåll.

Synpunkter på kommundelar

1 Wättingestråket/Gymnasium/Campus

Vi har sedan länge konsekvent drivit frågan om Tyresö gymnasium och olika möjligheter att utveckla vårt gymnasium till ett gymnasium med en stark och tydlig profil. En viktig del i detta har varit att utveckla gymnasieområdet till ett utbildningscentrum, ett campus med kopplingar till olika utbildningar och med en samverkan med näringsliv, arbetsmarknad och olika intresseorganisationer.

Det skulle bli en arbetsplats för unga vuxna med en ny och spännande miljö. I anslutning till detta skulle finnas ungdoms- och studentbostäder. Genom att bygga i riktning mot Tyresö centrum skulle campusområdet på ett naturligt sätt knytas närmare centrum.

Avståndet mellan Tyresö centrum och Tyresö gymnasium är ca 900 meter. I de diskussioner som förts i politiska sammanhang har majoritetspartierna fört fram uppfattningen att gymnasiet ligger avsides i förhållande till andra centralalternativ för gymnasiet.

Nu har kommunen tagit upp tanken om att utveckla Wättingeområdet och att på ett naturligt sätt knyta samman stråket med Tyresö centrum. Wättingestråket sträcker sig ända från Tyresö-Flaten i söder till Tyresövägen i norr. Längs Wättingestråket finns idag höga naturvärden som behöver bevaras och stärkas men också outnyttjade områden som kan utvecklas till trygga och levande mötesplatser.

Den viktiga gröna kilen Wättingestråket ska utvecklas som plats för möten och rekreation, samtidigt som det finns planer på att i dess anslutning kunna bygga 1 000 nya bostäder. Förslaget ger plats för förskolor, vård- och omsorgsboende, seniorboende och gruppboende.

Mitt i området ligger även nuvarande Tyresö gymnasium. Vi ser positivt på tankarna att utveckla Wättingestråket, med plats för nya bostäder, med närhet till natur, service och kommunikationer.

Dessa första planer innebär en möjlighet att utveckla hela denna del av Tyresö och att skapa förutsättningar för ett levande stråk som utifrån våra förslag som utgångspunkt på ett positivt sätt kan ta tillvara befintligt gymnasium och skapa möjligheter till att utveckla dess potential.

2 Trollbäcken

Dagens Trollbäcken är till sin karaktär en kommundel där fritidshusen till stor del försvunnit och där villorna dominerar, alltifrån egnahem från 1920/1930-talet och till nybyggda villor av idag.

Genomgående är också karaktären av en grön villastad med inslag av flerbostadshus, främst nära Trollbäckens centrum och Alléplan.

Den fortsatta utvecklingen av Trollbäcken bör ta sin utgångspunkt från dagens karaktär, men möjligheterna till att kunna bo och bo kvar i Trollbäcken bör tillgodoses genom ett varierat tillskott av bostäder, i form av lägenheter, radhus och villor.

Utvecklingspotential

Utvecklingspotentialen skapar vi längs nuvarande Vendelsövägen, från Drevviken i norr och söderut via Alléplan fram till Södergården. Centrum i detta utvecklingsområde ligger naturligt på och kring Alléplan.

Genom nya bostadshus och stadsradhus kan behovet av lägenheter och mindre bostäder tillgodoses utan att grundkaraktären av Trollbäcken förvanskas. Kravet ska vara att bebyggelsen inte överstiger 3-4 våningar och att den bevarar Trollbäckens identitet.

Gudöbroleden

Tyvärrelenas Trollbäcken idag tydligt i två delar genom Gudöbroleden. Den- na uppdelning skulle kunna bemästras genom en nivå-sänkning av Gudö- broleden och genom att hela eller delar av leden däckas över. Detta skulle skapa en sammanhållen helhet och ökade förutsättningar att bygga bostäder i centrala Trollbäcken.

Kultur och föreningar

Det behov som idag finns för samlingslokaler för föreningsverksamhet och kulturaktiviteter i Trollbäcken skulle kunna tillgodoses genom utökade möj- ligheter att bygga nytt i centrumområdet.

Handel och kommersiell verksamhet

Även den kommersiella verksamheten, med affärer, restauranger mm i Trollbäckens centrum skulle få bättre och utökade möjligheter för sin verk- samhet.

Skolor

När det gäller behovet av skolor i Trollbäcken och tänkbara lösningar för nya skolor så har vi i olika skeden i diskussionen markerat vår uppfattning att vi inte ska bygga en ny skola i Fornuddsparken. Behovet av skolplatser kan tillgodoses genom att omdisponera befintlig skoltomt.

Vi ser även ett behov av en ny skola i Skälsätra, som även den skulle bidra till att tillgodose behovet av elevplatser i Trollbäcken.

Parker och grönområden

Vad gäller parker och gemensamma grönområden så ser vi ett behov av en sammanhållen inventering och utveckling av våra parker och grönområden. Fornuddsparken skulle kunna utvecklas via olika verksamheter, som ex- empelvis sommarscen, kafé, promenadstigar och -bryggor längs stränderna mm.

Fornuddsgravarna måste vårdas och skyddas från slitage och förstörelse.

Kommunikationer

Kommunikationerna med Tyresö centrum och även övriga delar av kom- munen behöver utvecklas och förbättras. Vi talar här om både kollektiva transporter och bättre gång- och cykelvägar, som tillsammans skapar en bättre närhet i kommunen.

3 Östra Tyresö

Östra Tyresö upptar en stor del av kommunens yta. Området bortanför Tyresö kyrka och slott är nästan lika stort som övriga bebyggda delar i kommunen tillsammans. Området är inte enhetligt och delarna har inte samma behov och förutsättningar. Det är faktiskt i stort sett lika långt till Tyresö Centrum från vissa delar som det sedan är från Tyresö C till Stockholm C.

Därför är det positivt att översiktsplanen beskriver varje del betydligt bättre än tidigare. Bilden av olika kommundelar i östra Tyresö ger goda förutsättningar för att området får sina behov tillgodosedda.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för era synpunkter! Det är glädjande att Socialdemokraterna tycker att det är ett mycket väl planerat och genomfört översiktsplanarbete. Förvaltningen har tagit emot era synpunkter och tar med dessa vid justering av antagandehandlingen.

- *Markförsörjningsstrategin tas fram av förvaltningen för att styra en aktiv markpolitik i kommunen.*
- *Stadsbyggnadsprinciperna kompletteras för att vara tydligare, mer användbara och för att klargöra att vi måste bygga stad i samma takt som vi bygger bostäder.*
- *Ny bebyggelse är främst föreslagen i anslutning till de olika kommundelarnas centrum samt längs kollektivtrafiknära stråk. Det gör att förutsättningarna för service förbättras då fler människor rör sig i dessa områden. Det finns en hierarki av de olika centrumen - från kommuncentrum till mindre platsbildning - vilket är anpassat efter områdets karaktär. Utvecklingsstrategin för Tyresö har kompletterats*

till antagandehandlingen med en plankarta och tydligare riktlinjer för utveckling.

- *När det gäller försörjning av förskolor och skolor tar översiktsplanen ett övergripande grepp om stadsbyggnadsförutsättningar för bra skol- och förskolemiljö. Översiktsplanen hänvisar även till Tyresö kommuns Riktlinjer för lokalförsörjning samt lokalförsörjningsplanen för detaljerad planering och placering av förskolor och skolor.*
- *Att naturen och vattnet - de gröna och blå värdena i identiteten - är viktiga att värna om har framkommit genom hela medborgardialogen och finns med i antagandehandlingen. Där värnas både den regionala och lokala grönstrukturen.*

TYCKT AV KOMMUNALA ORGAN

Kommunens förbund bjöds in att lämna synpunkter på granskningsförslaget. De var även med i projektorganisationen och har bidragit i framtagandet av förslaget.

SÖDERTÖRNS BRANDFÖRSVARSFÖRBUND

Inledning

Sbff försöker i och med detta yttrande att inkomma med synpunkter av konstruktiv karaktär för att dels delge direkta synpunkter men även för att hjälpa kommunen att få en mer komplett översiktsplan. Sbff är medveten om att synpunkterna eller formuleringarna kanske inte alltid passar in utifrån Tyresö kommuns syn. Det välkomnas därför att en konstruktiv dialog förs avseende dessa frågor.

1. Olyckor och vatten för brandsläckning

Aspekter som räddningstjänsten bedömer vid översiktsplaner är bland annat hur snabbt vi kan vara på plats för att påbörja en insats samt tillgång till vatten för brandsläckning. Det blir ofta problematiskt att vara snabbt på plats i områden som ligger långt bort från närmaste brandstation eller tätort där brandstationen är placerad. Exploatering av nya eller befintliga områden

bör inte medföra att kraven på räddningstjänsten ökar utan att kommunen och Sbff i så fall har kommit överens om det, det skulle exempelvis kunna vara krav på ytterligare brandstationer. I de fall som exploatering ändå är önskvärd men räddningstjänstresurserna inte anses tillräckliga (exempelvis att områdena ligger för långt bort för att vi ska kunna påbörja en insats inom rimlig tid) måste skydd uppnås på annat sätt, exempelvis genom tekniska åtgärder. En teknisk åtgärd skulle exempelvis kunna vara automatisk vattensprinkleranläggning vilket då också erfordrar någon form av säkerställd vattenförsörjning.

Ur Sbff:s perspektiv är det mer positivt att bostadsbyggandet sker genom förtätningsmetoden på grund av att vatten för brandsläckning redan är anordnat och att vi kan vara relativt snabbt på plats till de flesta befintliga bostadsområden. Det som måste beaktas när fritidsområden förändras till permanentboenden är att fritidsområden ofta ligger längre bort från tätorterna, vilket kan innebära att det tar längre tid för oss att komma fram. Det är ofta även så att vatten för brandsläckning inte är anordnat. Sbff anser därför att det i översiktsplanen bör anges att vatten för brandsläckning måste ses över inför och i varje detaljplanprocess men även i samband med vissa bygglov där brandvattenförsörjningen inte är löst i detaljplanen. Sbff bistår Tyresö kommun med sakkunnighet avseende dessa frågor. Sbff anser även att det i översiktsplanen bör anges att kommunen ska sträva efter att som lägst tillämpa ett så kallat alternativt system för vatten för brandsläckning i samtliga områden som är försedda eller ska förses med kommunalt vatten.

Konventionellt system för brandvattenförsörjning innebär ett system med brandvattenposter med ett avstånd på 150 meter mellan posterna. Alternativt system innebär att vatten för brandsläckning anordnas med hjälp av räddningstjänstens tankfordon, en förutsättning är dock att närmaste brandvattenpost har tillräckligt flöde och att avståndet från brandvattenposten och byggnad är normalt 1000 meter. Sbff har i ett PM (PM 608) avseende

brandvattenförsörjning även beskrivit att längre avstånd kan medges vad gäller det alternativa systemet om exempelvis flödet är tillräckligt bra i den aktuella brandvattenposten. Det alternativa systemet erfordrar även att det måste tillses att det finns möjlighet att genomföra skytteltrafik med räddningstjänstens fordon på de vägar som kan komma att användas. Sbff ser positivt på att en kontinuerlig dialog förs med kommunens stadsbyggnadsförvaltning och tekniska kontor om hur brandvattenförsörjningen kan säkerställas för de olika omvandlingsområdena.

I översiktsplanen anges att brandkårens insatstid ska hållas ner vilket Sbff ställer sig positiv till. Det bör dock anges hur kommunen ska arbeta för det. Det skulle exempelvis kunna vara att kommunen ska eftersträva god framkomlighet för utryckningsfordon på vägar samt arbeta för att skapa redundans i hela vägnätet till alla delar av kommunen. En metod för att hålla ned brandkårens insatstid skulle även kunna vara att företrädesvis använda förtätning när bostäder behöver byggas.

Det anges även i översiktsplanen att Boverkets byggregler ska följas. Det vore smakfullt om det i anslutning till det även anges att Sbff bereds idag och fortsättningsvis möjlighet att som byggnadsnämndens sakkunnige inom brandskydd delta i byggprocessen vid behov.

Hänsyn bör även tas till miljöpåverkan vid en eventuell olycka. Vid lokalisering av bebyggelse i närhet till vattentäkt, natura-2000 område eller sårbart grundvattenområde kan en släckvattenutredning erfordras beroende på typ av byggnad och verksamhet. Länsstyrelsens sårbarhetskartor för grundvattnet i Stockholms län kan användas vid denna bedömning.

Sammanfattning och förtydligande av vad Sbff anser bör ändras/tilläggas översiktsplanen

Följande text placeras företrädesvis under rubrik ”Olyckor” i kapitel ”02 Planeringsstrategier, Hållbar och hälsosam miljö”:

- a. Tyresö kommun är medlem i Södertörns brandförsvarsförbund (Sbff), i vilket även Botkyrka, Ekerö, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, och Södertälje kommun ingår. Förbundets främsta uppgift är att förhindra att bränder och att andra olyckor inträffar men agerar även skadeavhjälpare i de fall olyckor ändå sker. Räddnings- och ledningscentralen ligger i Lindvreten i Huddinge kommun, därutöver finns nio heltidsstationer, tre deltidstationer och nio brandvårn strategiskt utplacerade inom förbundsområdet.
- b. Tätorten Tyresö har i de flesta fall insatstider (tiden från alarmering till dess räddningstjänsten påbörjat en räddningsinsats) på upp till 10 minuter. Till vissa delar av kommunen tar det längre tid för räddningstjänsten att vara på plats vid en olycka. I dessa fall kan det erfordras andra åtgärder för att uppnå tillräckligt skydd.
- c. Kommunen eftersträvar att hålla ned utryckningsfordons framkomsttider genom att tillse att det finns god framkomlighet för utryckningsfordon på vägar.

Kommunen ska även arbeta för att skapa en redundans i vägnätet för att möjliggöra för utryckningsfordon att ta sig fram även om en av vägarna exempelvis skulle blockeras. I och med att Tyresö kommun

företrädesvis förtätar befintlig bebyggelse är även det en metod som bibehåller utryckningsfordons framkomsttid.

- d. Sbff bereds idag och fortsättningsvis möjlighet att som byggnadsnämndens sakkunnige inom brandskydd delta i byggprocessen vid behov.
- e. Hänsyn ska tas till miljöpåverkan vid en eventuell olycka. Detta utförs genom att planering av bebyggelse i närhet till vattentäkt, natura 2000-område eller sårbart grundvattenområde beaktar behovet av exempelvis en släckvattenutredning.

Följande text placeras företrädesvis under rubrik ”Olyckor” eller ”Vatten och avlopp” i kapitel ”02 Planeringsstrategier, Hållbar och hälsosam miljö”:

- f. Tillgång till vatten för brandsläckning ska ses över inför och i framtagandet av nya detaljplaner och i samband med vissa bygglov där brandvattenförsörjning inte har lösts i detaljplanen.
- g. Kommunen strävar efter att tillämpa som lägst alternativt system för vatten för brandsläckning i områden som är försedda eller ska förses med kommunalt vatten.

2. Riskhänsyn

Räddningstjänsten vill att etablering av bostäder, företag och industrier genomsyras av ett säkerhetstänkande. När man etablerar bebyggelse som kan innebära risker är det viktigt att välja en lämplig plats, så att inte annan bebyggelse påverkas negativt. Likaså är det viktigt att inte etablera bebyggelse intill befintliga riskkällor utan att först bedöma och hantera risken. I översiktsplanen anges vilka leder som är rekommenderade för farligt gods,

dessa leder är så kallade sekundära leder för transport av farligt gods. De sekundära transportvägarna är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportvägarna. De sekundära transportvägarna bör inte nyttjas för genomfartstrafik av transporter med farligt gods.

Vid all fysisk planering bör riskhänsyn tas och all exploatering bör baseras på ett medvetet risktagande. Förutom att beakta riskerna vid placering av bebyggelse i närhet till en led för transport av farligt gods måste även riskerna med befintliga eller tillkommande verksamheter såsom exempelvis bensinstationer beaktas. En bedömning av existerande risker bör ligga till grund för lämpligheten i placeringen eller för behovet av kompletterande skyddsåtgärder för önskad exploatering. Resultatet av bedömningen bör sedan leda till något av följande ställningstaganden.

- a. Riskerna bedöms som obefintliga eller så små att inget behov av särskilda skyddsåtgärder föreligger.
- b. Riskerna bedöms som icke ringa och vissa skyddsåtgärder bör vidtas. Åtgärderna vidtas utan djupare utredning av riskerna.
- c. Riskerna bedöms som så stora att en djupare analys (riskanalys) ska genomföras för att bedöma lämpligheten i placeringen, alternativt behovet av särskilda skyddsåtgärder.

Sammanfattning och förtydligande av vad Sbff anser bör ändras/tilläggas översiktsplanen

Rubriken ”Transporter farligt gods” förslås ändras till ”Riskhänsyn” för att även omfatta verksamheter med hantering av farlig ämnen. Följande text

placeras företrädesvis under rubrik ”Riskhänsyn” i kapitel ”02 Planeringsstrategier, Hållbar och hälsosam miljö”:

- a. Sbff bereds idag och fortsättningsvis möjlighet att som Tyresö kommuns sakkunnige inom brandskydd och riskhantering delta i planprocessen.
- b. En bedömning av existerande risker ska ligga till grund för lämpligheten i placeringen eller för behovet av kompletterande skyddsåtgärder för önskad exploatering. Resultatet av bedömningen bör sedan leda till något av följande ställningstaganden.
- iii. Riskerna bedöms som obefintliga eller så små att inget behov av särskilda skyddsåtgärder föreligger.
- iv. Riskerna bedöms som icke ringa och vissa skyddsåtgärder bör vidtas. Åtgärderna vidtas utan djupare utredning av riskerna.
- v. Riskerna bedöms som så stora att en djupare analys (riskanalys) ska genomföras för att bedöma lämpligheten i placeringen, alternativt behovet av särskilda skyddsåtgärder.

3. Brottsförebyggande

Sbff ser en möjlighet för Tyresö kommun att framföra sin målsättning vad gäller brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Tyresö kommuns målsättning avseende detta är trots allt Alla ska kunna känna sig trygga i Tyresö - överallt och dygnet runt. Sbff är av den åsikten att denna målsättning kan hjälpas genom en klok stadsplanering där trygghetsfrågor beaktas. Vissa kommuner använder till exempel belysningsprogram i olika utsträckning som en del i det. Eventuellt placeras en kort beskrivande text avseende Tyresö kommuns brottsförebyggande arbete i kapitel 02 Planeringsstrategier.

4. Suicidprevention

Sbff rycker tillsammans med polis och ambulans ut på larm om så kallat ”hot om suicid”, vilket innebär att en person har hotat att ta livet av sig. Tillsammans arbetar vi minutoperativt för att förhindra att personer genomför självmord. Självmord är att betrakta som ett stort folkhälsoproblem eftersom det i Sverige dör cirka 1400 personer varje år genom självmord. Sbff arbetar gärna tillsammans med kommunen för att se över vilka förebyggande fysiska åtgärder som kan vidtas för att förhindra självmord. Det har exempelvis visats att skyddsbarriärer (staket) på broar eller vid järnvägsspår minskar risken för personer att begå självmord. Sbff vill påkalla detta för Tyresö kommun och att frågan eventuellt kan ha en del i översiktsplanen, exempelvis i kapitel 02 Planeringsstrategier.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen har delvis reviderats utifrån förbundets yttrande.

Olyckor och vatten för brandsläckning

- *Kommunen instämmer i att det är viktigt att vi jobbar för en god framkomlighet, vilket skulle vara bra både för kollektivtrafiken och alla utryckningsfordon.*
- *Antaganadehandlingen har kompletterats med kortfattad information om Södertörn brandförsvärsförbund, dess arbete med räddningstjänsten, framkomlighet för kortare insatstid, samt släckvatten inför detaljplanering.*
- *Information om Sbff som räddningstjänst finns även under ”Tyresö i Stockholmsregionen”.*

Riskhänsyn

- *Rubriken ändras till "Riskhänsyn" och texten kompletteras med kortfattad information om planprocessen och riskbedömning.*

Brottsförebyggande och suicidprevention

- *Planeringsstrategin "Stadsbyggandsprinciper" kompletteras med en riktlinje om utformning av den fysiska miljön för att förebygga olyckor och brott.*

SÖDERTÖRNS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSFÖRBUND

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund beslutar att lämna följande yttrande:

1. Tyresåns vattenvårdsförbund (TVVF) som ett kommunövergripande samarbete för bättre vattenkvalitet i Tyresåns avrinningsområde samt Kalvfjärden bör nämnas i översiktsplanen. Vattenvårdsförbundet har tagit fram ett åtgärdsprogram för perioden 2016-2021. Översiktsplanen bör hänvisa till de politiskt förankrade målen som finns i åtgärdsprogrammet, åtminstone som kunskapsunderlag.
2. Tyresö kommun saknar en egen vattenplan, någonting som gällande åtgärdsprogram för vatten (2009-2015) kräver av kommuner. TVVF:s åtgärdsprogram och Tyresös riktlinjer för dagvattenhantering innehåller ansatser resp. möjliga delar till en vattenplan. Förbundet efterfrågar ett sådant dokument i samband med översiktsplanering fram till 2035 och utöver det.

3. Under rubriken "En hälsosam ljudmiljö" på sidan 52 skriver man: "Riktvärden för buller finns i lagstiftningen och för Stockholms län finns avstegsfall som kan tillämpas i exempelvis kollektivtrafiknära lägen." Begrepp som "avsteg" eller "avstegsfall" har i och med den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) blivit överflödiga och bör inte användas i plantexten.
4. Punkt 4 i "Markanvändning: Yttre Brevik Södra och Vissvass" på sidan 91. Förbundet anser att Tyresta naturreservat i Vissvassfjärden är ett mindre lämpligt område för att utvecklas till en central plats för båtlivet i Tyresö. Detta med hänsyn till vattenmiljön.

Bakgrund

Tyresö kommun har remitterat ett förslag till ny översiktsplan till Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund för yttrande. Remissen inkom den 5 juli 2016. Förbundets svar ska lämnas senast den 31 oktober 2016.

Ärendebeskrivning

Översiktsplanen har en lång tidshorisont till år 2035 och är en av kommunens viktigaste styrdokument. Över 1000 tankar, idéer och önskemål från samrådsperioden har vävts samman i ett utvecklat förslag, en granskningshandling enligt plan- och bygglagen. Till granskningsförslaget har flertalet av förbundets tolv synpunkter förtydligats.

Bedömning

Trafikbuller

Den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader innebär att buller från spårtrafik och vägar inte bör överskrida 55 dBA ekvivalent ljudnivå

vid en bostadsbyggnads fasad. Om riktvärdet överskrids bör en ljuddämpad sida åstadkommas. Begrepp som "avsteg" eller "avstegsfall" har i och med den nya förordningen blivit överflödiga. Förbundet anser att meningen "Riktvärden för buller finns i lagstiftningen och för Stockholms län finns avstegsfall som kan tillämpas i exempelvis kollektivtrafiknära lägen." behöver därför ändras. Kommunen bör förtydliga om mer buller, åtminstone på marginalen, accepteras i kollektivtrafiknära lägen.

Vattenkvalitet och båtliv

Tyresås vattenvårdsförbundets (TVVF) åtgärdsprogram är en fördjupning av Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för samma område. TVVF:s prioriteringar i åtgärdsarbetet ser många gånger annorlunda ut än Vattenmyndighetens: förbundet fokuserar även på mindre sjöar med åtgärdsbehov och inte enbart på vattenförekomster. Ett av TVVF:s prioriterade områden, friluftsförhållanden, finns inte alls med i Vattenmyndighetens arbete. Gällande åtgärdsprogram för vatten (beslut 16 december 2009) anger kommunalt ansvar i sju punkter (nr 1, 32-37):

"37. Kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelserna, utveckla vatten- och avloppsvattenplaner, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status, god kemisk status eller god kvantitativ status."

En vattenplan redovisar vattenfrågorna i ett helhetsperspektiv och ger underlag för kommunal planering, prövning och tillsyn. Förbundet efterfrågar ett sådant dokument i samband med översiktsplanering för 2035 och utöver det.

Under punkt 4 i "Markanvändning: Yttre Brevik Södra och Vissvass" på sidan 91 står det bl.a: "Vissvass utvecklas till en central plats för båtlivet i Tyresö genom att båtklubbarnas verksamhet samordnas. Då kan fler båtplat-

ser och service för båtlivet tillskapas." Både Trollbäckens Båtsällskap och Åva Båtsällskap med ca 500 båtplatser ligger i Tyresta naturreservat med länsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Enligt gällande reservatsföreskrifter är det bl.a. inte tillåtet att färdas med båt i viken Storhålet i inre Vissvassfjärden under perioden 1 april - 30 juni.

Boende i Vissvass by norr om Trollbäckens Båtsällskap har kommit in med klagomål på buller från både bottentvätten och båtar som står i kön för att tvättas där. Dessutom misstänker man spridning av föroreningar från tvättens uppsamlingsbassäng till vatten och sediment. Enligt kommunens recipientklassificering är Vissvassfjärden klassad som känslig för förändringar i vattenomsättningen, närsalter, organiska föroreningar och metaller. Vissvassfjärden har problem med övergödning och omfattas därför av gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Ett kvalitetskrav är att "god ekologisk status" ska nås senast 2021. Idag är statusen måttlig, näringsförhållanden är otillfredsställande.

I fritidsbåtshamnarnas sediment förekommer miljögifter som härstammar från tungmetaller i giftiga båtbottnfarger. Dessa kan ha spridit sig till andra delar av fjärden. Förbundet anser därför att Tyresta naturreservat i Vissvassfjärden är ett mindre lämpligt område för att utvecklas till en central plats för båtlivet i Tyresö.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen har delvis reviderats utifrån förbundets yttrande.

Översiktsplanen kompletteras med en hänvisning till Tyresöans vattenvårdsförbund och det framtagna åtgärdsprogrammet för 2016-2021 som kunskapsunderlag.

Kommunen kompletterar även antagandehandlingen med en åtgärd för att ta fram en övergripande vattenplan för kommunen, vilket saknas idag.

Översiktsplanen har även kompletterats med riktvärden för buller och den beslutade rekommendationen för lägsta grundläggningsnivå.

Vissvass är idag en central målpunkt för båtliv och rekreation i Tyresö. Översiktsplanen föreslår att båtklubbarnas verksamheter samordnas hit för att samla service- och båtplatser så att det blir en bättre samordnad och hållbar plats för båtlivet.

TYRESÅNS VATTENVÅRDSFÖRBUND

Under samrådet ska Tyresåns Vattenvårdsförbund ta tillvara dess intressen och riktlinjer som är fastslagna av förbundets politiska styrelse. För att komma framåt i frågan om vattenkvalitet är miljökvalitetsnormerna mycket viktiga och bindande för kommuner genom miljöbalken och plan och bygglagen. Förbundet har en central roll vad gäller samordning av åtgärder samt miljöövervakning, dvs. kontinuerlig mätning och dokumentering av tillståndet av Tyresåns vatten utifrån vilket klassning kan ske.

Det är glädjande att förslaget lyfter fram miljökvalitetsnormerna och avrinningsområden som utgångspunkt för arbete med vattenkvalitet. Strandskyddet lyfts fram som ett viktigt verktyg för allmän tillgänglighet och för att säkra goda livsvillkor för djur- och växtliv. Det är viktigt att strandskyddets syften följs i planerade utbyggnads- och förtättningsområden, exempelvis Nyfors, Gimmersta, Raksta och Solberga. Kommunen behöver iaktta stor försiktighet vid utbyggnad av områden som ligger i direkt anslutning till Tyresån, särskilt vid sjöar som Barnsjön och Tyresö-Flaten som har en relativt god vattenkvalitet. I många fall behöver vattenkvaliteten förbättras för att nå miljökvalitetsnormen, samtidigt som det råder ett skarpt ickeförsäm-

ringskrav på de ytvattenförekomster som kan komma att påverkas av olika verksamheter.

Dagvattenhantering återkommer genomgående i förslaget. Det är mycket bra att kommunen tar höjd för detta i sin fortsatta utveckling då dagvattenpåverkan är en av de stora utmaningarna för att nå miljökvalitetsnormerna. Förbundet vill understryka vikten av att dagvattenhantering sker så lokalt som möjligt, samt att hårdgjorda ytor undviks i högsta möjliga mån. Ökad framtida nederbörd kräver långsiktig planering och försiktighet, dels vad gäller byggnation i låglänta områden, men också fördröjning av dagvatten så att risken för översvämningar minskar. Multifunktionella lösningar med dagvattenhantering och ekosystemtjänstgenererande våtmarker välkomnas av förbundet. Vidare nämner kommunen tillkomsten av flera mindre lokala återvinningscentraler. Dessa kan komma innebära ökad belastning av miljöförorenande ämnen och tungmetaller, här är det särskilt viktigt att dagvattnet renas och tas om hand så lokalt som möjligt. Vad gäller hållbara transporter gläds förbundet åt kommunens prioritering mellan olika färdmedel. Mindre trafik innebär mindre påfrestning av miljöbelastande ämnen, som t.ex. PAH (polycykliska aromatiska kolväten).

Fysiska åtgärder kopplade till fria vandringsvägar och återställning av vattendrag är centrala för att skapa en god miljö för fisk, men det är värt att påpeka att alla vattenanknutna arter i gynnas av denna typ av åtgärder. Att återskapa konnektivitet och se över hydrologisk påverkan är viktiga åtgärder för att nå miljökvalitetsnormen i nedre Tyresån i tid. Det är viktigt att de utredningar som föreslås i översiktsplanen också resulterar i konkreta åtgärder. De kulturmiljöer som finns i anknytning till Tyresös strömmande vatten är del av kommunens historia och identitet. Det är önskvärt att åtgärder för bättre vatten kvalitet och fria vandringsvägar inte förbiser de kulturmiljölämningar som präglar strömsträckorna i kommunen. I de fall där återställning av naturliga förhållanden är svår genomförbart behöver fokus

istället ligga på funktion och biologiska värden. Dåligt lagda vägtrummor är också viktiga att åtgärda i detta sammanhang.

Allmänhetens goda tillgång till natur- och strandområden berörs genomgående i förslaget. Dels genom att säkerställa kommunöverskridande gröna stråk, men också genom att utöka riksintresset för friluftsliv till att även omfatta Alby samt en ny nordlig entré till Tyresö. Att spara kulturlandskap och gröna stråk för framtiden är en viktig förutsättning för att inte ytterligare öka belastningen av näringsämnen och andra föroreningar i Tyresån. Samrådsförslaget föreslår tydliga gränser mot privat mark. Det är viktigt att dessa gränser inte upplevs som utestängande för allmänheten med hänvisning till allemansrätten och strandskyddets syften. Förbundet efterfrågar ett tydligare ställningstagande gällande avgränsningens syfte och förenlighet med kommunens ambition att säkerställa god tillgång till natur- och strandområden. På sida 13 noterar förbundet att det gröna stråket Tyresö centrum/Wättinge är något optimistiskt redovisat, det är viktigt att det ytterligare inte reduceras.

I förslaget föreslår kommunen en miljöanpassad båtverksamhet samt utbyggnad av båtplatser. Förbundet efterfrågar ett tydligare ställningstagande till hur denna miljöanpassning av båtplatser ska ske. Hur ställer sig kommunen exempelvis till dess tillsynsroll av båtklubbar och båtunderhåll? Kommunen som markägare har möjlighet att ställa krav i båtklubbarnas arrendeavtal. Spolplattor på uppställningsplatser, kontrollerad uppsamling av farligt avfall vid slipning/blästring och mätning av miljöfarliga båtbotenfärger i sediment är viktiga förutsättningar och exempel som minskar båtverksamheternas miljöpåverkan. Det är viktigt att utbyggnaden av båtplatser sker i samma takt som miljöanpassningen av båtverksamheterna, samt att latrintömningen till sjöss fungerar som avsett. Allmänna båtramper, båtpooler och riktade informationsinsatser är andra sätt att minska båtverksamheternas påverkan på vattenkvalitet. Kommunens blåplan är ett viktigt

underlag i detta sammanhang. Förbundet ser gärna att den beslutas så snart som möjligt.

Det är positivt att delar av Tyresö Brevik, Solberga, Raksta och Bergholm nu ansluts till kommunalt VA. Enskilda avlopp har en betydande påverkan på vattenkvalitet och en av de huvudsakliga orsakerna till höga näringshalter i Kalvfjärden och Ällmorafjärden. Vad gäller yttre Brevik och norra öarna samt yttre Brevik södra och Vissvass bör kommunens nuvarande inriktning för VA omprövas, dessa delar av Tyresö bör anslutas så snart som möjligt för att minska belastningen på Ällmorafjärden och Östersjön. Vidare behöver tillsyn av enskilda avlopp prioriteras tills en långsiktig lösning är på plats.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Kommunen uppdaterar texten i översiktsplanen för att lämna utrymme för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet oavsett omfattning av exploatering och förtätning. Blåplanen togs fram som ett underlag till målstyrning i översiktsplanen och inte som en åtgärdsplan att vara beslutat politisk. Vi ser blåplanen som en kunskapsunderlag till översiktsplanen och kommer att omformulera underlag och döpa om planen för att tydliggöra dokumentets status. Däremot har kommunen även kompletterat antagandehandling med en åtgärd att ta fram en övergripande vattenplan för kommunen som saknas idag, samt att vi hänvisa till Tyresåns vattenvårdsförbund och åtgärdsprogram för Tyresån.

Kommunen delar Tyresåns vattenvårdsförbunds uppfattning av VA och påverkan på känsliga vattenmiljöer i Yttre Brevik och Vissvass. Kommunal VA-utbyggnad är dock inte realistisk innan översiktsplanens tidsram till 2035, där vi fokusera på Inre Brevik, Raksta och Solberga. Arbetet med VA-utbyggnad är omfattande och tidsödande därför prioriteras andra om-

råden. Större byggrätter kommer dessutom inte ges inom dessa områden. Under tiden så går SMOHF igenom enskilda avlopp och kollar så att de uppfyller lagkraven. Långsiktig inriktning för utbyggnad och kommunalt VA och gator ska ses över i mer detaljer i en fördjupad strategi för Östra Tyresö. Kommunen har en uppdaterad åtgärd i översiktsplan att ta fram denna strategi och tillhandahålla hållbara lösningar till Yttre Brevik och Vissvass.

TYCKT AV GRANNKOMMUNER

Kommunerna i Stockholms län bjöds in att lämna synpunkter under granskningen. Följande kommuner framförde synpunkter.

BOTKYRKA

- Botkyrka kommun avstår från att yttra sig över granskningshandlingen. Inga ytterligare synpunkter utöver de som redogörs för i remissvaret över samrådshandlingen.

HANINGE

- Haninge kommun har inget att erinra mot förslaget till översiktsplan för Tyresö

HUDDINGE

Huddinge kommun är positivt inställda till förslaget med:

- att utreda möjligheterna med en ny bro för gång- och cykeltrafik över Drevviken bortom år 2035;
- att Tyresö vill ha ett utbud av bostäder som motsvarar efterfrågan
- att förtätning sker främst i kollektivtrafknära lägen
- att prioritera gång, cykel och kollektivtrafik
- att samarbeta kring Drevvikens vattenkvalité

NACKA

- Nacka kommun ser positivt på att Tyresö vill knyta ihop bebyggelsen med Hedvigslundsområdet genom en utveckling av området nordväst om Lindalen som ägs av Stockholms stad och ligger i Nacka kommun ("Skrubba triangel")
- Nacka kommun betonar vikten att bebyggelsen i detta område inte består av handel där det kan konkurrera med Älta centrum.
- Kartorna på sida 13 och 57 bör kompletteras med ett lila fält för området.
- Nacka kommun ser positivt till utveckling av gröna samband i regionen.
- Nacka kommun föreslår att en identifierad förgrening av Tyrestakilen som knyta ihop grönområdena i Skrubba med Erstavik i öst-väst riktning tas upp i översiktsplanen och markeras på kartan på sida 57.
- Nacka kommun är positivt inställd till en utredning att dra spårtrafik till Tyresö centrum i så fall dras via Älta centrum.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Synpunkterna beaktas och antagandehandlingen utvecklas. Texten och kartorna till översiktsplan uppdateras för att vara mer tydlig gällande Skrubba-området. Dock kan Tyresö kommun inte bestämma eller utesluta markandvändning för området i denna fas. Översiktsplanen kompletteras med det gröna sambandet identifierat genom Tyrestakilen-samarbetet.

TYCKT AV REGIONALA ORGAN

De regionala organen i Stockholms län bjöds in att lämna synpunkter under granskningen. Följande framförde synpunkter.

STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över Tyresö översiktsplan, granskningshandling. Remisstiden pågår under perioden 2016-07-01 till 2016-10-31.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande den 26 september 2016.

Förslag till yttrande den 26 september 2016

Samrådsförslaget finns på www.tyreso.se/2035

Förslag och yrkande

Ordförandes förslag om bifall till förvaltningens förslag

Tillväxt- och regionplanenämndens beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar att avge yttrande över förslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun, granskningshandling, i enlighet med bilagt förslag till yttrande, bilaga 5

Förslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun, granskningshandling

Inledning

Stockholms läns landsting yttrar sig över remissen i egenskap av regionplaneorgan för Stockholms län, som ansvarig för kollektivtrafiken i länet och för landstingets övergripande trafikpolitik. Ärendet har beretts i samråd med landstingets trafikförvaltning som inte avger eget yttrande. Landstingets granskning av utställningsförslaget har skett med utgångspunkt från

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2010. Landstinget är mycket positiv till granskningshandlingen. Översiktsplanen är i huvudsak i överensstämmelse med RUFS 2010.

Synpunkter

Markanvändning

Landstinget finner det intressant att markanvändningen för bebyggelse uttrycks i olika täthetskaraktärer. I granskningshandlingen benämns kommuncentrum, kommundelscentrum, närcentrum och platsbildning som kärnor. Landstinget menar att det är en stor skillnad och ett stort spann från kommuncentrum till platsbildning och olika förutsättning för tillgänglighet och kollektivtrafikförsörjning. En vägledning för genomförande av planens intentioner skulle därför gynnas av ett mer nyanserat begrepp. Landstinget förordar i första hand förtätning i goda kollektivtrafiklägen. Bollmora redo-

visas i granskningshandlingen som stadsbygd. Det är förenligt med RUFSS 2010, stadsbygd med utbyggnadspotential, vilket innebär att huvuddelen av kommunens nya bostäder bör lokaliseras här. Landstinget noterar att södra delen av Brevikshalvön redovisas som landsbygd. Detta är en vägledning i det fortsatta arbetet med ny RUFSS.

Landstinget anser att översiktsplanen skulle vinna på tydligare och mer lättorienterade kommunaldelskartor. Den slutliga planhandlingen bör därutöver kompletteras med en kommunövergripande plankarta.

Bostadsbyggande

Landstinget saknar information om hur stor befolkningen i Tyresö kommun är idag samt hur stor befolkning kommunen planerar för 2035, översiktsplanens horisontår. Det är positivt att kommunen utgår från ett genomsnittligt tillskott på 300 bostäder per år. Det överensstämmer med landstingets bedömning från 2012 av det regionala behovet av nya bostäder i Stadsbyggnadsförvaltningen Stockholmsregionen fram till 2030. I arbetet med ny RUFSS kommer befolkningsframskrivningarna att föranleda en revidering av behov av bostäder i länet. Det regionala bostadsbehovet kommer att ses över och dialog kommer att föras med kommunerna kring fördelningen.

Kollektivtrafik

Det är positivt att kommunens inriktning är att förtäta i kollektivtrafikhöga lägen, vilket medför att bilberoendet därigenom kan minskas. Det är också positivt med en tydlig prioritering av trafikslagen för att underlätta efterföljande planering.

Översiktsplanens ambition att få med globala perspektiv till den lokala nivån är mycket bra, dock skulle t.ex. kopplingen till kollektivtrafiken kunna stärkas av att även ha med landstingets regionala trafikförsörjningsprogram bland de strategier som hänsyn tas till.

Bland översiktsplanens planeringsstrategier finns ett avsnitt som handlar om att Tyresö styr mot hållbara transporter. Landstinget ser väldigt positivt på att det finns en tydlig koppling till bebyggelseplaneringen, lokaliseringen och innehållet i den för att åstadkomma hållbara transporter samt att översiktsplanen redovisar det regionala cykelstråket. Kommunen har också identifierat att en stor fråga för att göra kollektivtrafiken till ett attraktivt val är att öka framkomligheten för den, bl.a. genom fler busskörfält både inom kommunen och på andra platser mer centralt i regionen. Landstinget instämmer och ser att förutsättningarna för att åstadkomma detta ser väldigt olika ut i olika delar av kommunen. I de mer centrala delarna är det viktigt med framkomlighetsåtgärder på befintliga gator och vägar, eller att bygga nya som en förutsättning för en attraktiv konkurrenskraftig busstrafik. I ytterområdena krävs framförhållning och beredskap redan nu för att säkra mark för breddning av vägar i omvandlingsområden för att ha möjlighet att skapa en framtida attraktiv och konkurrenskraftig busstrafik.

Granskningshandlingen anger att det finns planer för en utbyggd kollektivtrafik till Brevikshalvön. Varken landstingets trafikförvaltning eller Nobina har idag några sådana planer, då befolkningsunderlaget är för litet, och de infrastrukturella förutsättningarna att bedriva en attraktiv kollektivtrafik brister.

Stomtrafik

En av de viktigaste strategierna för kollektivtrafikens utveckling är landstingets stomnätplan. I granskningshandlingen omnämns stomnätplanen

med tillägg från kommunen. Landstinget framförde i samrådsyttrandet synpunkter på detta som inte har bemötts i samrådsredogörelsen. Synpunkterna på stomlinjernas linjeföring kvarstår således, undantaget synpunkten om stomlinje via Gudöbroleden. En sådan finns med i stomnätsplanen. Översiktsplanen anger att spårbunden kollektivtrafik, som är sammankopplad med regionens övriga trafikslag kan behövas på längre sikt. Någon sådan finns inte i landstingets planer, annat än att stomnätet är tänkt som stråk där man kan bygga upp resandeefterfrågan som möjligen på sikt skulle kunna motivera något annat än busstrafik.

Företagande

Att planera för integrerade företagslokaler, för handel och service inklusive företagstjänster är bra. Landstinget vill här hänvisa till aktuellt kunskapsunderlag från Tillväxt- och regionplaneförvaltningen. Rapporten "Struktur- och omvandlingens geografi i Stockholms län" (TRF 2016:10) visar två tydliga trender: Konsument- och kontorstjänster dominerar och ökar i Stockholmsregionen. Centraliseringen har förstärkts sedan 2000.

Mellankommunal samordning

Landstinget skulle välkomna en beskrivning av vad den regionala stadskärnan Haninge Centrum betyder för de boende och verksamma i Tyresö, till exempel för möjligheten till arbete och studier på Södertörn. Detta skulle med fördel kunna utvecklas i den slutliga planhandlingen.

Den regionala grönstrukturen och det gröna svaga sambandet i Tyresökilen i RUFSS 2010 hanteras på ett mycket bra sätt i översiktsplanen bland annat genom ett flertal planeringsstrategier. Det svaga sambandet i RUFSS har i utställningshandlingen omsatts i den kommunala planeringen med ett flertal gröna samband.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att landstinget är mycket positivt till granskningsförslaget och bedömer att det i stort är förenligt med RUFSS. Kommunen följer arbetet med den nya regionalplanen.

Markanvändning

- *I enlighet med landstingets synpunkter ser vi över alla begrepp i översiktsplanen för att komma fram till mer konsekventa och nyanserade begrepp i text och kartorna till antagandeskedet.*

Kartor, statistik och underlag

- *Till antagandeskedet kompletteras handlingen med en kommuntäckande plankarta gällande mark- och vattenanvändning. Kommunelkartorna får mer information för att göra dem mer lättorienterade. Antagandehandlingen kompletteras även med befolkningsstatistik.*
- *Antagandehandlingen uppdateras för att ta hänsyn till landstingets regionala trafikförsörjningsprogram samt rapporten "Strukturomvandlingens geografi i Stockholms län" (TRF 2016:10)*

Kollektivtrafik och stomtrafik

- *Översiktsplanen identifierar kommunens vision när det gäller framtida kollektivtrafik med tanken att säkra mark för genomförandet av planen under detaljplaneringsprocessen. Kommunen tar även fram en markförsörjningsstrategi i samband med antagandet av översiktsplanen.*
- *Stomnätsplanen beaktas i översiktsplanen.*

- *Tyresövägen samt delar av det övriga vägnätet på de inre delarna av Brevikshalvön kommer att ses över i samband med den fortsatta planeringen i dessa områden.*

Regional stadskärna Haninge

- *Tyresös närmaste stadskärna enligt RUFSS är Haninge, men på grund av kapacitetsbrist på bland annat Gudöbroleden är innerstaden ett mer attraktivt alternativ för stadskärnetjänsterna för hyresöbor. För att avlasta innerstaden, främja stadskärnestrukturen och binda ihop regionen, behövs förbättrade tvärförbindelser och kopplingar till regionens kärnor med kollektivtrafik och cykelvägar.*

STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Stockholms läns museum ser mycket positivt på Tyresö kommuns planeringsstrategi att ta fram riktlinjer för hanteringen av kulturmiljöerna. Läns-museet anser det vara absolut nödvändigt för en kommun att ha fastställda rutiner för den hanteringen. I motsats till detta använder kommunen i andra avsnitt av förslaget skrivningar som "förändringar inom kulturmiljöer bör ske i samarbete med antikvarisk expertis". Detta ser länsmuseumet som en självklarhet och förespråkar att formuleringar som innehåller bör ändras till ska.

Vidare poängterar kommunen att den genomförda kulturmiljöinventeringen utförd av Nyréns Arkitektkontor inte är beslutad i processen. Här vill länsmuseumet påpeka att det inte är nödvändigt och inte heller önskvärt att en kulturmiljöinventering beslutas i en politisk process. En sådan inventering är att betrakta som ett kunskapsunderlag för samhällsplanering, inte som ett politiskt dokument.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Det är glädjande att Stockholms läns museum ser positivt till planeringsstrategin att ta fram riktlinjer för hantering av kulturmiljöer. Formulering av texten ses över i antagandehandlingen enligt yttrandet. Kulturmiljöinventeringens status som planerings- och kunskapsunderlag tydliggörs i antagandehandlingen.

TYCKT AV STATLIGA ORGAN

Flera statliga organ bjöds in att lämna synpunkter under samrådet. Följande framförde synpunkter.

LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

Tyresö kommun har överlämnat ett förslag till översiktsplan i samband med utställning enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen (PBL). Länsstyrelsen har den 20 april 2015 lämnat ett samrådsyttrande över samrådsförslaget. Av samrådsredogörelsen framgår hur Länsstyrelsens synpunkter beaktats.

Länsstyrelsens uppdrag

I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen kontrollera och yttra sig i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. 16 § PBL.

Länsstyrelsen har inhämtat synpunkter på utställningsförslaget från Trafikverket. Trafikverkets synpunkter som rör de frågor Länsstyrelsen har att bevaka under utställningen redovisas i granskningsyttrandet.

Länsstyrelsens ställningstagande

Granskningsyttrandet ska enligt 3 kap. 20 § PBL redovisas tillsammans med översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del ska det anmärkas i den antagna planen.

Länsstyrelsen kan komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt 11 kap. 10 och 11 §§ PBL, om de synpunkter som lämnas nedan inte beaktats.

Riksintresse

Kustområdet och skärgården, 4 kap. 1, 2 och 4 §§ miljöbalken

Länsstyrelsen anser att kommunen genom riktlinjerna i översiktsplanen tillgodoser riksintresset enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§ miljöbalken. Det är dock önskvärt att det i översiktsplanen tydliggörs vilka paragrafer i miljöbalken som gäller för områden i översiktsplanen omnämnda som riksintresse kustområde och skärgård (4 kap. 1, 2 §§ MB) samt riksintesse högexploaterad kust (4 kap. 1, 4 §§ MB).

Friluftsliv, 3 kap. 6 § miljöbalken

Översiktsplanen behöver uppdateras gällande riksintesse för friluftslivet. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten beslutade i april 2016 om reviderat riksintesse för friluftslivet rörande Tyresta-Åva-Gålö.

Kulturmiljövården, 3 kap. 6 § miljöbalken

Det är positivt att kommunen vill värna kulturmiljön kring Tyresö slott. Det är angeläget att det görs utifrån de värden som anges i riksintressets värdetexter och i linje med skyddsbestämmelserna för byggnadsminnet.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen inte kan anses motverka uppfyllandet av en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken. Planens översiktliga karaktär gör dock att lämpligheten av planerad bebyggelseutveckling inte

fullt ut kan förutses. Länsstyrelsen vill särskild påpeka följande som riskerar att motverka uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna:

- Översiktsplanens underlag i form av kommunens dagvattenhante- ringsplan och Blåplan redovisar problematik, ambitionsnivåer och tekniska lösningar. Blåplanen behöver dock beslutas politiskt för att styra genomförandet av kommunens långsiktiga arbete för ett vatten- system i balans.
- Översiktsplanen bör vara tydlig med att kommunen oavsett omfatt- ningen av exploatering och förtätning lämnar utrymme för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet i de vattenförekomster som påverkas av kommunen.
- För Yttre Brevik Södra och Vissvass förordas enskilda VA-lösningar istället för utbyggnad av kommunalt VA, trots att det omfattar de mest känsliga vattenmiljöerna.
- Vissvass föreslås bli ett stort centrum för båtlivet, vilket kan förvän- tas öka belastningen av näringsämnen och miljögifter. Detta riskerar i sin tur att försämra den ekologiska och kemiska statusen i vatten- förekomsten Vissvass- fjärden, som även är utpekad som ett särskilt känsligt område i kommunens Blåplan. Lämpligare m miljösynpunkt är utveckling av småbåtshamnar/marinor lokaliserade i vattenföre- komster där vattenomsättningen är högre, t.ex. Erstaviken.

Bebyggelsen lämplighet med hänsyn till hälsa, sakerhet, risk för översvämningar m.m.

Länsstyrelsen utgår från att störningar och risker kommer att beaktas i efter- följande planering och tillståndsbeslut, så att bebyggelsen inte blir olämplig

med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riktvärden för buller

De avstegsfall för Stockholms län som kommunen hänvisar till i utställ- nings- förslaget är inte längre aktuella i och med ändringar i plan- och bygglagen och den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande som trädde ikraft under 2015. Tidigare har det inte funnits några författ- ningsreglerade riktvärden.

Översvämning

Under 2015 fastställdes Länsstyrelsens Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten i Stockholms län - med hänsyn till risken för översvämning. Den nivå som kommunen anger i utställnings- förslaget är från remissversionen och behöver uppdateras till den beslutade rekommendationen.

Länsstyrelsens förslag till Rekommendationer för lägsta grundläggnings- nivå längs vattendrag och sjöar i Stockholm län - med hänsyn till risken för översvämning, har nyligen varit utsänt till kommunerna för samråd. Inom Tyresö kommun föreslår Länsstyrelsen rekommenderade nivåer för Drevvi- ken, Långsjön, Tyresö-Flaten, Albysjön och Fatburen. Efter fastställandet av rekommendationerna kan nivåerna med fördel tas med i Tyresös översikts- plan.

Riskhantering

Förutom samverkan med Trafikverket ställer en överdäckning av Gudö- broleden, samt utveckling av Bollmoravägen till stadsgata, höga krav på riskhantering. Det är viktigt att utreda riskerna med transport av farligt gods

i god tid innan detaljplaneskedet. Länsstyrelsen anser att dessa utmaningar är lämpliga att hantera i en övergripande analys över det rekommenderade transportnätet för farligt gods inom kommunen. Kommunen bör utreda målpunkter för farligt gods, behovet av att transportera dessa på Bollmoravägen och Gudöbroleden, samt se över alternativa transportvägar för att möjliggöra den planerade utvecklingen.

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Boverket har under 2016 tagit fram en handbok med riktlinjer för bostadsförsörjning. Där fastslås att riktlinjerna ska redovisas i ett separat dokument som beslutas av kommunfullmäktige. De kan alltså inte beslutas som en del av översiktsplanen. Då kommunen påbörjat sitt översiktsplanearbete sedan tidigare kan riktlinjerna ännu inkluderas i översiktsplanen. Det måste dock uttryckligen stå i översiktsplanen att riktlinjerna inkluderas i planen, något som framgick av samrådsförslaget. Kommunen bör emellertid överväga att lyfta ut riktlinjerna för bostadsförsörjning ur översiktsplanen. Det är annars viktigt att kommunen tar ett aktivt beslut om riktlinjerna för bostadsförsörjning, separerat från beslutet om antagande av översiktsplanen.

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen så ska de grundas på en analys av kommunens befolkning (demografi) och dess behov av bostäder. En sådan analys saknas i översiktsplanen. Vidare saknas en beskrivning om särskilda grupperns behov av bostäder, såsom ungdomar, äldre, funktionsnedsatta, hemlösa och nyanlända. Avseende bostäder för nyanlända så finns det särskild lagstiftning om mottagning av vissa nyanlända invandrare för bosättning (Lag 2016:38). Lagen bör beskrivas och Socialtjänstförvaltningen involveras i arbetet med riktlinjerna. Slutligen ska en beskrivning av hur riktlinjerna ska följas upp finnas med. Uppföljning kan exempelvis ske med hjälp av Bostadsmarknadsenkäten.

Övrigt

För tydligheten i kommunens beslut anser Länsstyrelsen att översiktsplanen behöver kompletteras med en kommuntäckande plankruta gällande mark- och vattenanvändningen. Helst i större format än A4 för läsbarhetens skull.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen kompletteras i linje med Länsstyrelsens yttrande. Granskningsyttrandet kommer att redovisas tillsammans med kommunens översiktsplan.

Riksintresse:

- *Kommunen kompletterar texten i linje med Länsstyrelsens yttrande.*

Miljö kvalitetsnormer för vatten:

- *Blåplanen togs fram som ett underlag till målstyrning i översiktsplanen, inte som en politiskt beslutad åtgärdsplan. Vi ser blåplanen som ett kunskapsunderlag, och har omformulerat underlaget och döpt om planen för att tydliggöra dokumentets status. Kommunen har även kompletterat antagandehandlingen med en åtgärd att ta fram en vattenplan för kommunen, vilket saknas idag.*
- *Kommunen delar länsstyrelsens uppfattning att utrymme måste lämnas för åtgärder som krävs för en förbättrad vattenkvalitet oavsett omfattning av exploatering och förtätning. Uppdateringen av texten i översiktsplanen kompletteras för tydlighetens skull.*
- *Kommunen delar länsstyrelsens uppfattning av VA och påverkan på känsliga vattenmiljöer i Yttre Brevik och Vissvass. Kommunal VA-utbyggnad är dock inte realistisk inom översiktsplanens tids-*

ram till 2035, där vi fokuserar på Inre Brevik, Raksta och Solberga. Arbetet med VA-utbyggnad är omfattande och tidskrävande, därför prioriteras andra områden. Större byggrätter kommer dessutom inte ges inom dessa områden. Under tiden går SMOHF igenom enskilda avlopp så att de uppfyller lagkraven. Långsiktig inriktning för utbyggnad av kommunalt VA och gator ses över i detalj i en fördjupad strategi för Östra Tyresö. Kommunen uppdaterar översiktsplanen med en åtgärd om att ta fram strategin för och tillhandahålla hållbara lösningar till Yttre Brevik och Vissvass.

- Vissvass är idag en central målpunkt för båtliv och rekreation i Tyresö. Översiktsplanen föreslår att båtclubbarnas verksamheter samordnas för att samla fler service- och båtplatser så att det blir en bättre samordnad och hållbar plats för båtlivet. För att skydda vattenkvaliteten i norra delen av Kalvfjärden har kommunen ändrat status på alla andra båtclubbar inom Kalvfjärden för att inte tillåta en ökning av antalet bryggor.

Bebyggelsens lämplighet med hänsyn till hälsa, säkerhet, risk för översvämningar:

- Översiktsplanen kompletteras med riktvärden för buller och beslutade rekommendationen för lägsta grundläggningsnivå.
- Kommunen hänvisar till en riskanalys för Bollmoravägen som kommunen tog fram 2016. Kommunen är medveten om risker med transport av farliga gods längst Gudöbroleden och en riskanalys kommer att göras vid behov i vidare planering.

Riktlinjer för bostadsförsörjning:

- Enligt Länsstyrelsens synpunkt lyfter kommunen ut riktlinjerna för bostadsförsörjning från översiktsplanen. Dessa ska beslutas av kommunen i ett separat dokument.

Övrigt:

- Översiktsplanen kompletteras med en kommuntäckande karta gällande mark- och vattenanvändning. En plankarta i A4-format finns med i översiktsplanen och kompletteras med en högupplöst digital plankarta på kommunens hemsida.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Försvarsmakten synpunkter i samrådsskedet har tillgodosetts i utställningshandlingen.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande.

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN

Handlingar Havs- och vattenmyndigheten tillhanda 2016-07-01 via post. Havs- och vattenmyndigheten har tagit del av Tyresö kommuns förslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun och avstår att yttra sig.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack för ert yttrande.

LANTMÄTERIET

Vid genomgång av handlingen Förslag till ny översiktsplan har följande noterats.

Planfrågor som anknyter till/berör Lantmäteriets kommande arbete

Lantmäteriets arbetsuppgifter, efter antagen översiktsplan, blir främst att tolka översiktsplanen för lantmäteriförrättningar som inte rör planlagt område.

Angående texten i förslaget till ny översiktsplan vill Lantmäteriet framhålla, avseende genomförandedelen, Kap 04, sid 99, och där närmast under rubriken "Detaljplanering" följande:

Det står översiktligt om det kommunala huvudmannaskapet rörande allmän plats, men i detaljplaner kan ett resultat också bli enskilt huvudmannaskap där det bildas gemensamhetsanläggningar där de berörda fastigheterna blir deltagande i gemensamhetsanläggningen.

Detaljplaner kan också ha både kommunalt huvudmannaskap och enskilt huvudmannaskap. Det finns med andra ord fler sätt för huvudmannaskapet i detaljplaner vilket skulle kunna lyftas fram i översiktsplanen.

I övrigt har Lantmäteriet inga synpunkter på översiktsplanen.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Texten om huvudmannaskap kompletteras enligt Lantmäteriets yttrande.

LUFTFARTSVERKET

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot etableringen så länge som hinder ej uppförs överstigande 20m då vi motser ny remiss.

Detta yttrande gäller på utfärdandedatum. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny prövning om regelverk gällande störningar på CNS-utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet.

Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och radar (Communication, Navigation, Surveillance). Analysen grundar sig på Svensk Standard 447 10 12 utgåva 1:1991 "Skyddsavstånd för luftfartsradiosystem mot aktiva och passiva störningar för elektrisk kraftöverföring och tågdrift", Standardiseringskommissionen i Sverige, samt på ICAO DOC 015.

VIKTIGT: I vårt remissvar har LFV inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för "Minimum Sector Altitude".

LFV erbjuder produkten Flyghinderanalys, där vi utför kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten. För mer information, se www.lfv.se/flyghinderanalys.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Vi har tagit emot era synpunkter.

SJÖFARTSVERKET

Sjöfartsverket har inget att erinra mot förslaget till Tyresö kommuns nya översiktsplan.

I tillägg till tidigare redovisade synpunkter, daterat 2015-03-16, vill Sjöfartsverket uppmärksamma kommunen på att förutom farled 529 som är av riksintresse och finns redovisat i förslaget, passerar ytterligare en allmän farled 526 (Sjöfartsverkets numrering) genom kommunens vattenområde, se bifogad bild.

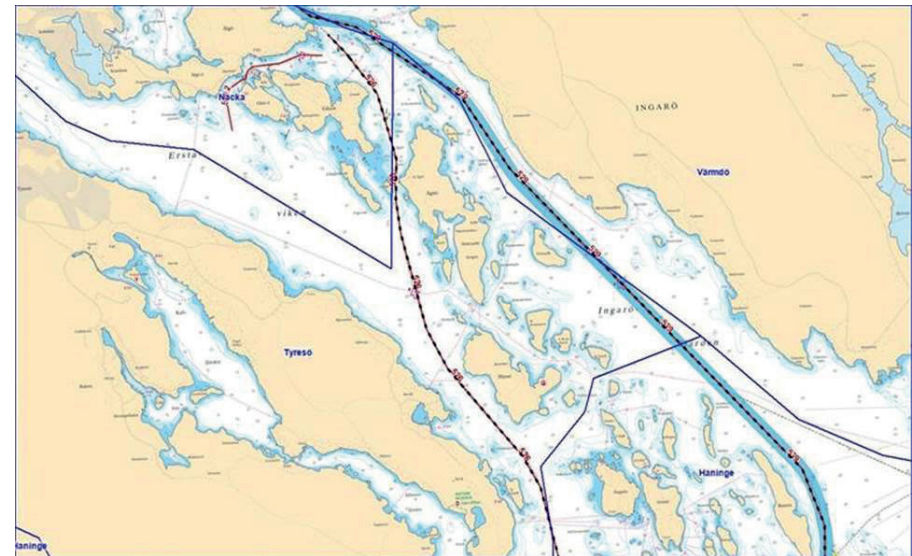
I övrigt förutsätter Sjöfartsverket att följande planområden kommer att samrådas med verket när planerna bearbetats ytterligare och konkretiserats:

Eventuell utbyggnad av gäst-, små- och fritidsbåtshamnar eller etablering av nya bryggor

- Broar, G-C broar eller andra konstruktioner över farbara vatten
- Etablering av nya sjö- färjeförbindelser
- Eventuell etablering av naturreservat

- Vatten- och strandnära anläggningar samt bostads- och övriga bebyggelser
- Vattenförlagda VA-, värme- eller andra ledningar
- Planer som innebär ändring av befintlig strand- eller kajlinje
- Eventuella muddringar eller tippningar

I Samrådsredogörelsen framkommer det synpunkter på att kommunen borde utreda möjligheten till båtpendling mellan Tyresö och Stockholm stad samt en färjelinje mellan Tyresö och Nacka, vilket Sjöfartsverket ser positivt på, och med tanke på Tyresö kommuns läge så skulle båtpendling kunna innebära, både ökad kapacitet och attraktionskraft, samt andra resmöjligheter för kommunens invånare.

Sjöfartsverkets dnr: 15-00504

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Vi ser fram emot ett fortsatt gott samarbete med Sjöfartsverket under översiktsplanens genomförande. Kartan kompletteras med den påpekade farleden. Under fortsatt arbete med översiktsplanen har vi bedömt att båtpendling är attraktivt men att för Tyresös del skulle det innebära en allt för lång restid för arbetspendling till centrala Stockholm.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT (SGI)

Statens geotekniska institut (SGI) har från Tyresö kommun erhållit rubricerad översiktsplan med begäran om yttrande. SGI:s yttrande omfattar bedömning av hur planförslagen beaktar geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, bergras och geotekniska säkerhetsrisker i samband med översvämning). Miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår således inte. SGI har tidigare lämnat synpunkter i rubricerat ärende. Yttrandet är daterat 2015-04-20, dnr. enligt ovan.

Erhållit underlag: - Förslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun, upprättad av Tyresö kommun juni 2016.

SGI:s ställningstagande

Planhandlingens utformning och innehåll har i jämförelse till samrådsskedet förändrats markant. I kapitel 2 "Planeringsstrategier" belyses geotekniska säkerhetsriskerna ras, skred och översvämning översiktligt. Frågeställningar beträffande erosion har däremot inte belysts. Eftersom erosion på sikt kan bidra till försämrad stabilitet anser SGI att frågan bör beskrivas i planunderlaget. Avseende ras och skred står det i planunderlaget att "Kommunen gör geotekniska utredningar och riskanalyser angående markens stabilitet inför ny bebyggelse när det bedöms behövas". SGI är av den uppfattningen att det

redan i översiktplanering bör beskrivas om det finns geotekniskt osäkra och komplicerade förhållanden i kommunen och var dessa är lokaliserade. Dessutom om det redan nu finns områden där detaljerade geotekniska utredningar behövs. Någon sådan redovisning finns i nuläget inte medtagen i planen.

SGI noterar att det i kap 3 "Markanvändning" för varje belyst delområde finns en hållbarhetsbedömning där det enligt planhandlingen ska beskrivas vilka risker och restriktioner som behöver tas omhand vid dessa platser. Enbart för Trollbäcken och Yttre Brevik södra och Vissvass nämns geotekniska säkerhetsfrågor som en påverkansfaktor. För övriga område saknas en beskrivning av geotekniska risker. Huruvida detta innebär att dessa risker inte har undersökts eller om det saknas förutsättningar för ras, skred, erosion och översvämning är inte tydliggjort. SGI anser att det för varje enskilt område bör finnas en bedömning av förutsättningarna för geotekniska säkerhetsrisker och hur dessa ska hanteras i fortsatta planering.

Sammanfattningsvis rekommenderar SGI att en övergripande beskrivning av geotekniska säkerhetsfrågor införs i kap 2 "Planeringsstrategier", och därtill i kap 3 "Markanvändning", för respektive område, en mer ingående beskrivning av geotekniska risker och svårigheter och hur dessa ska hanteras i kommande planering.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen kompletteras i linje med SGI:s yttrande. Planeringsstrategin "Hållbar och hälsosam miljö" kompletteras med ett stycke om markstabilitet där erosion och geotekniska säkerhetsfrågor tas upp tydligare. Område med risk för jordrörelse visas på karta 53 (stabilitetskartering). Konsulten som har uppdrag för att justera hållbarhetsbedömning utifrån ändringar till antagandehandling har fått era synpunkter om geotekniska risker i övriga kommundelar.

SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING (SKL)

Sveriges Kommuner och Landsting avstår från att lämna synpunkter på rubricerad översiktsplan.

TRAFIKVERKET

Trafikverket Region Stockholm har mottagit utställningshandling för översiktsplan för Tyresö kommun 2035 och vill lämna följande synpunkter. Utöver vad Trafikverket anser vara obeaktade samrådssynpunkter som återges nedan vill verket även framföra några kompletterande synpunkter.

Trafikverket yttrar sig i egenskap av ansvarig för trafikslagsövergripande och långsiktig planering av det samlade transportsystemet inom regionen. Trafikverket är väghållare för Tyresövägen (väg 229) fram till cirkulationsplats Bollmora allé samt för Gudöbroleden (väg 260).

Övergripande synpunkter

Trafikverket anser som tidigare att förslaget till översiktsplanen tar ett bra och ambitiöst grepp på frågor som stödjer en utveckling mot ett långsiktigt hållbart transportsystem. Kartorna i nätversionen har dock för låg upplösning vilket gör dem svårtydda. Trafikverket saknar fortfarande uppgifter om hur många bostäder och verksamheter som planeras tillkomma i de olika utvecklingsområdena. I avsnitt om bebyggelseutveckling och hållbara resor och transporter skulle mer konkreta riktlinjer för hur mål ska uppnås kunna utarbetas. Trafikeffekterna på det statliga vägnätet bör även framgå tydligt.

Bebyggelseutveckling

Tyresö kommun har idag ca 44000 invånare och om trenden för befolkningsutvecklingen fortsätter kommer Tyresö ha 65000 invånare 2035. Framtidsbilden redovisar en bebyggelseutveckling som är relativt spridd men där en koncentration av bostäder och service styrs till Trollbäcken och Tyresö centrum, men även mer perifera lägen som exempelvis Brevikshalvön bebyggs ytterligare. Vad gäller kollektivtrafik ser kommunen att ett BRT-system har införts eller att tunnelbana har byggts ut som ansluter till Tyresö centrum. Gång- och cykelmöjligheterna ska vara goda och prioriterade enligt kommunen.

Trafikverket anser att bebyggelseutvecklingen ska stödja ett långsiktigt hållbart transportsystem i enlighet med de transportpolitiska målen. Väggkapaciteten i kommunen på exempelvis väg 260- Gudöbroleden är begränsad och idag finns viss trängselproblematik. Det finns även en bullerproblematik utmed Gudöbroleden. Det är viktigt att bebyggelseutveckling sker på ett sätt som minskar bilberoendet genom att närhet till väl utbyggd kollektivtrafik och goda gång- och cykelmöjligheter säkerställs. Utifrån detta perspektiv bör en tät bebyggelse som ger nödvändigt underlag för servicefunktioner och investeringar eftersträvas.

Vägtrafik

Väg 260 - Gudöbroleden och väg 229 - Tyresövägen är primära länsvägar och utgör viktiga delar i regionens transportsystem. Delar av väg 260 och 229 ingår i det primära vägnätet i Stockholms län. Det primära vägnätet utgörs av ett huvudstråk av vägar som binder samman regionens delar och är av särskild betydelse för tillgänglighet i regionen. I delar av nätet räcker kapaciteten vid högtrafik inte till vilket skapar trängselproblem.

Trafikverket framförde i samrådet att verket har tagit fram ett framkomlighetsprogram för det primära vägnätet som kommuniceras med länets kommuner med flera. En slutsats som görs i programmet är att det inre motorvägssystemet med Essingeleden, Södra- och Norra länken och dess anslutande leder till stora delar är att betrakta som färdigbyggda. Ökat trafiktryck in mot centrum är olämpligt och kraftfulla kapacitetshöjande åtgärder på exempelvis Gudöbroleden och Tyresövägen i riktning in mot det inre systemet som leder till ökat trafiktryck är därför inte önskvärt. Åtgärder bör inriktas på att utnyttja befintligt utrymme effektivare och säkra framkomligheten för kollektivtrafik och nyttotrafik. I rapporten presenterar Trafikverket ett antal inriktningar för att uppnå en effektivare vägtrafik som bör beaktas i arbetet med översiktsplanen. Exempel på dessa inriktningar är som nämns ovan att kollektivtrafikens och nyttotrafikens framkomlighet ska prioriteras samt all ny bebyggelse ska planeras utifrån kollektivtrafik, gång och cykel. Det är även viktigt att kommunens vägnät kan hantera den lokala trafiken så att lokala resor undviks på det regionala vägnätet. Trafikverket saknar kopplingar och hänvisningar till framkomlighetsprogrammet i översiktsplanen.

Det förs ett bra resonemang i översiktsplanen om vilka åtgärder och planeringsprinciper som är viktiga att vidta för att minska en ökning av biltrafiken. Många principer ligger i linje med inriktningar i framkomlighetsprogrammet som nämns ovan. Trafikverket anser dock att översiktsplanen på ett tydligare sätt skulle beskriva transportsystemets förmåga att hantera den trafik som en utveckling enligt översiktsplanens inriktningar innebär. Resultat från en trafikanalys skulle med fördel kunna presenteras i översiktsplanen som stöd för föreslagen inriktning och för att tydliggöra vilka trafikfrågor som måste hanteras. Det är exempelvis viktigt att klargöra Gudöbroledens förmåga att hantera efterfrågad trafik.

I de fall där statliga vägar berörs såsom 260- Gudöbroleden och 229 Tyresövägen behöver underlag utvecklas och åtgärdsvalsstudier blir nödvändiga

att genomföra. Trafikverket kan idag inte ta ställning till eventuella åtgärders genomförbarhet. I översiktsplanen nämns att kommunen arbetar för att minska Gudöbroledens barriäreffekt genom att utreda en eventuell överdäckning av delar av Gudöbroleden. En sådan utredning kräver medverkan av Trafikverket i egenskap av väghållare. Trafikverket har i dagsläget inga medel avsatta för en sådan utredning eller för ett genomförande.

Kommunen framför att en förlängning av Bollmoravägen över Skrubbatriangeln med anslutning till Gudöbroleden är viktig för att nå en effektiv markanvändning. Trafikverket vill erinra om att anslutning av Bollmoravägen till Gudöbroleden kräver tillstånd av Trafikverket samt samtycke av Stockholms stad alternativt att Tyresö kommun tar över del av Skrubbatriangeln. Det är därför oklart om denna väganslutning är möjlig och kan tillkomma under planperioden.

Kollektivtrafik

I översiktsplanen nämns att antalet kollektivtrafikkörfält på Gudöbroleden behöver öka och att kollektivtrafikens bytespunkter behöver utvecklas. Det förs även ett resonemang om en ny koppling till Skarpnäcks tunnelbanestation från väg 229. Som nämns under avsnittet om bebyggelseutveckling behöver underlag utvecklas kring åtgärder som påverkar Trafikverkets anläggningar och åtgärdsvalsstudier behöver genomföras. Trafikverket kan idag inte heller göra en bedömning om förslagets genomförbarhet.

Kollektivtrafikens framkomlighet är som nämns i planmaterialet en viktig fråga. I åtgärdsvalsstudien om förbättrad framkomlighet i stombusslinjenätet utreds sträckan Gullmarsplan- Norra Sköndal vars resultat bör beaktas i översiktsplanen.

Möjligheten att förse de yttre delarna av Brevikshalvön med kollektivtrafik bedöms som svår genomförbar. En ökande permanentbosättning i dessa områden står därför i motsättning till målsättningen om ett minskat bilresande. Detta bör noga beaktas vid den fortsatta planeringen av dessa perifera områden.

Gång- och cykeltrafik

En regional cykelplan har tagits fram för länet i samarbete med landstinget och länets kommuner. Överväganden och förslag i denna plan behöver inarbetas i översiktsplanen.

Vad gäller gång- och cykeltrafik finns ett objekt med i länsplanen kallat Vendelsöstråket - Skrubba som syftar till underlätta cykeltrafik mellan 260/Skrubbamalmväg och Skrubba trafikplats vilket bör beaktas i översiktsplanen. En åtgärdsvalsstudie ska genomföras för detta objekt.

En vägplan för Ältastråket, utbyggnad av cykelstråk längs väg 260 Ältavägen, har nyligen varit utställd för granskning. Effekten av denna vägplan bör även beaktas i översiktsplanen.

Den broförbindelse som illustreras över Drevviken är intressant med dess koppling till pendeltågsstation. I texten talas även om nya broförbindelser i plural vilket bör utvecklas närmare.

Miljö och hälsa

Avsnittet om buller skulle kunna utvecklas med tydligare underlag och riktlinjer för hur bullerfrågan ska hanteras. Det är bra att en ny bullerkartläggning och bullerstrategi tas fram. Dessa kan ligga till grund för bedömning om lämplig lokalisering av bostäder samt var kommunen anser att avsteg kan vara motiverat med mera. Dessa borde redovisas i översiktsplanen.

Kommunen är planerande myndighet och kan i vissa lägen och under vissa förutsättningar göra avsteg från gällande riktvärden. Trafikverket anser att det kan vara acceptabelt så länge en god boendemiljö fortfarande kan uppnås. Om avsteg från riktvärdena tillämpas anser Trafikverket att kommunen har ett ansvar för eventuella störningar. I befintlig miljö arbetar Trafikverket för att åtgärda de värst utsatta miljöerna längs det statliga vägnätet. Vid nybyggnad ska dock riktvärdena uppfyllas och då menar Trafikverket att det är kommunen som i planarbete och bygglovshantering ska säkerställa att bullerstörningar inte uppstår.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen är kompletterad i linje med Trafikverkets yttrande.

Övergripande:

- *Översiktsplanen kompletteras med en högupplöst digital plankarta som kommer att finnas på kommunens hemsida och länkas i webbkartan, där lagren kan släckas och tändas.*
- *Kartan kompletteras med e-tal per kommun och kommer att användas som planeringsunderlag.*

Bebyggelseutveckling

- *Kommunen är medveten om trängsel- och bullerproblematiken längs Gudöbroleden och ser i arbetet med projekt längs Gudöbroleden över hur Tyresö kommun kan bidra till en god utveckling där. Vidare vill vi uppmantra till att alla regionala aktörer stöttar och bidrar till en sådan utveckling.*

- *Kommunen delar Trafikverkets uppfattning att en tät bebyggelse som ger nödvändigt underlag för servicefunktioner och investeringar ska eftersträvas.*

Vägtrafik

- *En hänvisning till Trafikverkets framkomlighetsprogram finns i antagandehandlingen och dokumentet kommer att användas som planeringsunderlag. Vi vill jobba för att främja god framkomlighet, samtidigt är vi medvetna om att kapacitetshöjande åtgärder inte kan undvikas.*
- *Översiktsplanen innebär en åtgärd för att ta fram en trafikstrategi för hela kommunen. Arbetet påbörjas under 2017 och kommer att innehålla en trafikanalys för hela kommunen inklusive Gudöbroleden.*
- *En överdäckning av Gudöbroleden vid Alléplan har i samband med översiktsplanens arbete utretts och slutsatsen är att projektet ej är aktuellt. Antagandehandlingen har reviderats i enlighet med det resultatet.*
- *Kommunen noterar Trafikverkets kommentarer på en förlängning av Bollmoravägen över Skrubbatrangeln med anslutning till Gudöbroleden och ser fortsättningsvis positivt på en sådan utveckling om den är möjlig.*

Kollektivtrafik

- *Kommunen hänvisar till Tyresö kommuns yttrande i samrådet om Stockholms läns landstings förslag till ny tunnelbanedepå. Där vi framhöll att, om alternativ Skarpnäck väljs, möjligheten att på sikt förlänga tunnelbanan till Tyresö inte ska byggas bort i och med*

anläggandet av en ny depå. En sådan förlängning finns med i Landstingets stamnätsplan för Stockholms län etapp 2.

- *Kommunen noterar att analysarbete pågår av framkomlighetsåtgärder för bland annat stråk Norra Sköndal – Gullmarsplan.*
- *Tyresövägen samt delar av det övriga vägnätet på de inre delarna av Brevikshalvön kommer att ses över i samband med den fortsatta planeringen av dessa områden.*
- *Kommunen är medveten om svårigheten gällande att förse de yttre delarna av Brevikshalvön med kollektivtrafik, av den anledningen planeras det inte för någon större förändring av antalet fastigheter genom att tillåta avstyckning i denna kommunedel. Texten i antagandehandlingen har förtydligats.*

Gång- och cykeltrafik

- *Vendelsöstråket är en viktig åtgärd för Tyresö kommun och en viktig länk för regional cykeltrafik. För att få till denna utveckling är det viktigt med en bred samsyn och att projektet prioriteras i hela regionen.*
- *Antagandehandlingen kompletteras med en hänvisning till Trafikverkets vägplan för Ältastråket.*
- *Texten gällande broförbindelser revideras.*

Miljö och hälsa

- *En heltäckande trafikbulerkartläggning av kommunen är framtagen och färdigställd under 2017. Kommunens vägar inom kommungränsen har tagits med i kartläggningen. Dessutom är Trafikverkets*

väg 229 samt väg 260 inkluderade i kartläggningen. Kartläggningen kommer att ligga till grund för hantering av bullerärenden i efterföljande detaljplanering. Eventuellt kan avsteg göras när det behövs för att skapa underlag för kollektivtrafik. Antagandehandlingen kompletteras med en hänvisning till trafikbullerkartläggningen.

VATTENFALL

Vi har inga större synpunkter så här i granskningsskedet, men upptäckte ett mindre fel i texten på sidan 49.

Stamnätet för energiförsörjning är av riksintresse. Det består av två 70 kV-ledningar – fel Vattenfalls 70kV ledningar är inte en del av stamnätet(stamnät = Svenska kraftnät) utan regionnätet.

Samt transformatorstationer i Bollmora och Hanviken som tillhör Vattenfall. För att kunna öka elanvändningen i takt med att befolkningen ökar måste elnätet i kommunen byggas ut och byggas om. Det är Svenska kraftnät som ansvarar för detta.

FÖRVALTNINGENS KOMMENTARER

Tack! Översiktsplanen revideras utifrån Vattenfalls synpunkt.

FÖRTECKNING ÖVER YTTRANDE

Följande har lämnat synpunkter under granskning om förslag till ny översiktsplan.

TYRESÖBOR

FÖRENINGAR MFL

Fårdala Egnahemsförening
 Fårdala Samfällighetsförening
 Förpacknings- och tidningsinsamlingen
 Gamla Tyresö Centrums Andelsägarförening
 Kalvfjärdens Vänner
 Kommunala Funktionshinderrådet
 Kommunala Pensionärsrådet (PRO Tyresö, SPF Seniorerna Tyresö, Tyresö Finska Förening)
 Naturskyddsföreningen Tyresö
 Pannåns samfällighetsförening
 SeniorNet Tyresö
 Skandia Fastigheter
 Svenska Turistföreningen
 Trollbäckens Båtsällskap
 Trollbäckens egnahemsförening (2)
 Trädgårdensföreningen Gudö Å

Tyresö Dyviksudds Tomtägarförening
 Tyresö Hembygdsförening
 Tyresönäs Villaägareförening
 Villaägarna Tyresö-Haninge Kretsen
 Vissvass Byalag

POLITISKA PARTIER

Alliansen
 Miljöpartiet
 Socialdemokraterna

GRANNKOMMUNER

Botkyrka
 Haninge
 Huddinge
 Nacka

KOMMUNALA ORGAN

Södertörns Brandförsvarsförbund
 Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund
 Tyresås Vattenvårdsförbund

REGIONALA ORGAN

Stockholms Läns Landsting
 Stockholms Läns Museum

STATLIGA ORGAN

Länsstyrelsen i Stockholms Län

Försvarsmakten

Havs- och vattenmyndigheten

Lantmäteriet

Luftfartsverket

Sjöfartsverket

Statens Geotekniska Institut (SGI)

Sveriges kommuner och landsting (SKL)

Trafikverket

Vattenfall

www.tyreso.se/2035

tyresö kommun